Nr. 22 A. Midfastesøndag.

(Morgenprediken i Kjengis 1854).

Arbeid ikke for den mat som forgaar, men for den mat som varer ved til evigt liv, den som menneskesønnen skal give eder! ti paa ham har Faderen, Gud, satt sitt innsegl. Joh. 6, 27.

Evangelisten Johannes skriver i sjette kapitel, at meget folk hadde samlet sig til Jesus, fordi de saa hans tegn som han gjorde paa de syke. Denne folkehop var saaledes kommen sammen bare for aa glane, og ikke for aa faa oplysning for sin sjæl. Allikevel giver Jesus dem mat, da de var farne avsted uten mat. For de var saa dumme og uforstandige, at de forstod ikke aa take timelig mat med sig. Og naar Frelseren vilde give dem aandelig mat, kunde de ikke take imot den. Derfor maatte han give dem timelig mat, naar de virkelig trengte til det.

Av denne Frelserens barmhjertighet tiltaker nu de sorgløse sig megen naade, og sier: «Frelseren mettet jo de sorgløse den gang, skulde han ikke ogsaa mette oss?» Ja i sannhet, han metter og opholder ogsaa ulveungerne. Og ravnungerne, som roper til ham, faar sin føde. Men hvorledes takker ulveungerne ham for at han metter dem? Vi hører av Johannes's evangelium, at det sorgløse folk, som Jesus hadde mettet, kom igjen dagen efter og vilde atter ha mat, uten den minste umak fra deres side. Men da sa Jesus til dem: «Sannelig sier jeg eder: I søker mig, ikke fordi I saa tegn, men fordi I aat av brødene og blev mette.» Av disse Frelserens ord hører vi at det sorgløse folk kommer til Jesus for endetarmens skyld, og ikke for aa faa opbyggelse for sin sjæl, eller for ordets skyld, som han taler til dem. Derfor sa han til dem: «Arbeid ikke for den mat som forgaar, men for den mat som varer ved til evigt liv!»

Men det sorgløse folk vil jo ikke høre paa saadanne ord. De bryr sig ikke om den mat som varer ved til evigt liv. For den samme Johannes evangelist skriver, at de gav sig til aa trette med Jesus, da han tilbød dem kristendommen. De sa nemlig til Jesus: «Hvad tegn gjør du da, saa vi kan se det og tro paa dig?»

Av dette spørsmaal fra det sorgløse folk hører vi nu, at det sorgløse folk ikke nøier sig med at Jesus metter dem fritt, men at de onda vil se serlige tegn. Og den samme art ser vi ennu hos det sorgløse folk. De holder ikke det for noget under at Jesus fyller deres vom, men de vil se større tegn. Saaledes til eksempel de sorgløse fattige nu for tiden, naar de kommer til en kristen og forlanger hjelp til mat, og dersom da den kristne ikke er istand til aa fylle tarmene deres, saaledes som de vil, saa gaar de straks løs paa kristendommen og sier: «hvad er det for slags kristen, som ikke giver de fattige mat?» Omennskjønt nu de kristne giver saa meget som de kan avse, ja enda mer enn de kan avse, saa nøier ikke de sorgløse fattige sig med det, men de vil se større tegn, før de tror at kristendommen er rett.

Da jøderne engang kom og bad om tegn fra himmelen, svarte Jesus: «Denne onde og utroe slegt krever tegn, og tegn skal ikke gives den, uten profeten Jonas's tegn.» Dersom de sorgløse av aandeligt hat klager paa de kristne, at de er falske profeter og svermere, saa skal de sorgløse faa se profeten Jonas's tegn, de skal faa se hvorledes den store fisk opsluker profeten Jonas's legeme, og likevel er Jonas's aand i live.

Verdens hop holder ikke det for noget under at Jonas roper til Herren, tilmed i fiskens buk. De sorgløse forstaar

ikke at dette er det største tegn, at de kristnes aand lever, om deres legeme pines. De sorgløse forstaar ikke at det er det største under, at de kristne her i verden hates og forfølges for sin tro, og likevel blir staaende i sin tro. Dette heltemod og denne taalmodighet hos de kristne holdt hedningerne for hovmod, lettsinnighet og halstarrighet, og de sa at de kristne er saadanne svermere, som ikke adlyder øvrigheten. Men denne tro og taalmodighet hos de kristne under forfølgelsen er det største tegn og under som er skjedd under himmelen. Og allikevel sa hedningerne: «de kristnes frimodighet i døden er ikke annet enn aandeligt hovmod og forherdelse».

Vi skal nu ved Guds naade se paa hvad slags tegn og under det sorgløse folk vil se, før det tror. Men likesom disiplene blev paalagt aa samle levningerne, som var blitt tilovers, efter dem som hadde ætt, saaledes haaper vi at de ogsaa vil samle vel op de smuler, som er igjen av den forrige kristendom. Men de giver disse smuler til hundene, og sier: «hunden æte smuler! Det er ikke nu den kristendom som da». Men den store korsberer, som da mettet fem tusen mann med fem brød og to fiske, han føde og mette de menn som av hunger ennu er kommen sammen for aa høre Jesu lærdomme, likesom vi haaper at disiplene har sanket sammen de smuler, som er igjen av den forrige kristendom.

Hør, du himmelens konge, hvorledes ravneungerne roper til dig, og likesaa meisene, snetittingene og nattergalene, som har fastet og vært uten mat i lang tid, de roper nu: «Kjære himmelske Fader, giv oss idag vaart daglige brød.» Amen. Fader vaar, du som er i himmelen o.s.v.

Evangelium Joh. 6, 1—15.

Vi hører av vaart hellige evangelium at Jesus mettet fem tusen menn med fem brød og to fiske. Vi hører ogsaa at folket, som var kommet til Jesus og skulde glane, vilde gjøre ham til konge. Men Jesus gikk fra dem. Han vilde ikke bli konge for det sorgløse folk. Som følge derav skal vi tenke efter og overveie:

1. Hvorfor det sorgløse folk vil ha Jesus til konge.
2. Hvorfor Jesus ikke vil bli konge for det sorgløse folk.

At det sorgløse folk vil gjøre Jesus til konge, det har vi nu hørt av dagens evangelium. Men hvorfor vil de gjøre Jesus til konge? Det er underligt at ogsaa de sorgløse vil ha Jesus til konge, skjønt det er en helt annen mann de tjener. Og ennskjønt det sorgløse folk ikke vil tro paa ham, ennskjønt de straks tretter imot, dersom han taler til dem om Guds rike, likefullt vil de ha ham til konge. Jeg tror ikke de sorgløse vil gjøre Jesus til konge for noget annet, enn for bukens skyld. For et sorgløst menneskes tanker, lyster og begjæringer dreier sig om buken. Og naar de har den tro at Jesus altid vil fø dem fritt, saa kommer de og staar omkring ham som mygg, og skubber ham med albuene. Men taler han et ord til dem om sitt guddommelige væsen, saa tretter de med ham og sier: «Hvad tegn gjør du da, saa vi kan se det og tro paa dig?» Ennu tror de ikke at Jesu kraft er stor, enda de har sett hvorledes Jesus mettet og opholdt dem. De sorgløse holder ikke det for noget under at Jesus metter dem, de vil se større tegn og undere, før de tror.

Nu vil det sorgløse folk gjøre Jesus til konge. Men de vil ikke adlyde ham og tjene ham, de vil leve efter sin egen onde vilje. Det sorgløse folk nøier sig ikke med at Jesus før dem, men de vil at han skal late dem ha sin gamle tro, som de faar leve i som de selv vil. Han faar ikke lov aa skjenne paa dem, han faar ikke lov aa dømme dem, skjønt de drikker og slaass horer og er gjerrige efter denne verden. Jesus faar ikke klage paa dem for det.

Hvorledes vilde dette bli nu? Om horerne og tyvene gjorde Jesus til konge, og han krevde at de skulde omvende sig, saa vilde de straks sie: «Nei, vi vil ikke ha en saadan mann til konge, som skjenner paa oss og fordømmer oss, vi vil ha en saadan som later oss leve i fred efter vaar egen vilje. Vi er fødte frie, og har aldrig vært nogens træler. Skal vi strides med djevelen og verden og give vaar frihet fra oss til en folkeforleder, som sier at vi skal give all vaar eiendom til de fattige, og følge ham i døden? Hvad faar vi for at vi forlater alt og gaar i striden med ham? Nei, vi er ikke saa galne, at vi gir oss til aa tulle. Men paa det vil-

kaar skal vi ta ham til konge, at han før oss fritt, og later være aa plage oss og skjennes paa oss. Dersom han vil give oss verdens ære, saa vil vi være hans undersaatter; men begynner han aa skjenne paa oss, og fordømme oss, saa skiller vi straks lag med ham.» — Allikevel er det underligt at det sorgløse folk vil ha Jesus til konge, naar det er saa at de tjener den onde. De ubotferdige horer mener at Jesus er deres konge, de ubotferdige tyver mener at Jesus er deres konge, de ubotferdige drankere mener at Jesus er deres konge, brennevinshandlerne mener at Jesus er deres konge. De vil paa ingen maate tro at de er av den fader djevelen, saa lenge som de gjør djevelens gjerninger.

Dersom Frelseren nu vandret her paa jorden, saa skulde I se hvorledes de sorgløse vilde samles om ham som mygg, mens derimot de angrende neppe vilde vaage aa komme ham nær. Vi har sett hvorledes de sorgløse den gang (da Jesus var paa jorden) stod omkring ham som mygg. Men de angrende og nødstedte stod langt borte, og ropte: «Jesus, kjære mester, forbarm dig over oss!» Det sorgløse folk har ikke forstand til aa skamme sig. Men Peter, han kjente engang at han ikke var verdig til aa være ved siden av Guds Søn, da han fallt ned for hans føtter og sa: «Gaa fra mig, ti jeg er en syndig mann!»

Naar har det sorgløse folk kjent sig uverdigt til aa være ved siden av Guds Søn? De sorgløse klemmer og trykker sig like inn paa ham, akkurat som de skulde være Jesu beste venner. Hadde de forstand til aa skamme sig og frykte Guds Søn, saa stod de lenger borte, og gav de angrende plass. Men de stakkare har ikke vett aa skamme sig.

Er Jesus nu i horeriets rike, naar de skamløse horer vil ligge i Frelserens fang! Djevelens horer er vel fagre, naar de gaar i klædesklær og silketørklær, og viser sin skjønhet frem for verden, og kommer saa med denne stas og vil kysse Jesus, for Herrens alter, og der gjør de saadanne vakre troskapsløfter, at de skal bli tro inntil døden. Hvor lenge kommer de saa ihu sin ed? Kanskje til de naar kirkedøren. Og nu vil alle ubotferdige horer at Jesus skal være deres konge. Paa samme maate sverger ogsaa tyvene for Jesu alter, at de skal være tro inntil døden Men naar de kommer ut i mørket, begynner de aa stjele. Vil da drankerne og brennevinshandlerne ha djevelen til konge? Nei, aldeles ikke; Jesus er deres konge. Ja saa mener de.

Ja det er pene undersaatter Jesus har nu, horer, tyver, drankere, brennevinshandlere, bannere, slaastere, menedere og seks-mark-menn. De kommer nu og vil med magt gjøre Jesus til konge. Men Jesus vil ikke bli konge for saadanne mennesker, førenn de vender om og blir fødte paany. Det er nok sant at Jesus er horernes og tyvenes konge. Men han er ikke deres konge som ennu spotter hans taarer og tramper paa hans blod. Men han er konge for saadanne som har kysset hans føtter, saasom til eksempel den hore, som vasket hans føtter med taarer og kysset hans føtter. Saadanne djevelens horer ligger i Frelserens fang.

Jesus er altsaa horenes og tyvenes konge. Men han vil ikke være konge for de dydige horer. Han vil ikke være konge for de ærlige tyver. Han vil ikke være konge for den edruelige dranker, og han kan ikke være konge for den naadige brennevinshandler; for de gjør djevelens gjerninger. Hvorledes kan Frelseren være deres konge, som slett ikke adlyder ham, som følger sitt kjøds lyster, og vil leve efter sin egen onde vilje?

Kan Frelseren være horenes og tyvenes konge, om de saa vil ha ham til det? Kan han være drankernes og brennevinshandlernes konge? Nei, paa ingen maate. Men horene og tyvene vil nok ha det saa. De vil med magt gjøre ham til konge. Men lat djevelen være deres konge! Lat horeriets djevel være horernes konge! Lat gjerrighetens djevel være tyvenes konge! Lat drukkenskaps-djevelen være drankernes konge! Jesus kan ikke være konge for saadanne mennesker, som drikker, banner, slaass, driver hor og stjeler. Men de angrendes og troendes konge vil han være, og de kristnes konge, eller saadanne menneskers konge, som Maria Magdalena, og de andre disipler, som graat og hylte paa paaskedag, og som disiplene paa pinsedag, som talte med nye tunger om Guds kraftige gjerninger. Det sorgløse folk blir nok snart forferdet over saadant styr, og skjønner godt, at dersom Kristus er de kristnes konge, saa er han ikke det sorgløse folks konge. For det sorgløse folk hater Nasaræernes sekt, og

vil aldeles ikke tro at det er de rette Guds barn.

Hvorfor vil da det sorgløse folk likevel med magt gjøre Jesus til konge, naar det ikke vil gjøre saadan anger og omvendelse som Gud krever? Den sorgløse vil ikke adlyde ham. Og dersom Jesus setter frem for dem et punkt som rører deres samvittighet, saa sier de straks: «Hvad tegn gjør du da, saa vi kan se det og tro paa dig?» Det sorgløse folk holder ikke det for noget under, at Jesus paa vidunderlig maate mottet dem, men de vil se ennu større tegn, før de vil tro. Jeg tror at de sorgløse vil ha Jesus til konge, for at de under hans skygge skal faa drikke, slaass, drive hor og stjele, for at de skal faa fylle sin buk, for at de under hans vern skal faa drive sitt uvæsen, og synde paa hans naade. Likesom uskikkelige barn vil ha mat og klæder i huset hos foreldrene, skjønt de aldeles ikke vil adlyde foreldrene, saaledes vil ogsaa det sorgløse folk ha mat hos Jesus, men adlyde forvil de ikke. Tjene ham vil de ikke. De vil ikke gjøre noget for Jesus, men bare for sig selv. Selv vil de fortjene sig saligheten. Men Jesus vil ikke være konge for saadanne; for naar de blir vrede, roper de allikevel: «korsfest!» Pilatus, skjønt han er hedning, spørger jøderne: «Skal jeg korsfeste eders konge?» Vi hører altsaa at Jesus ikke vil være konge for saadanne folk, som allikevel ikke vil adlyde ham. Derfor maa han gaa bort i ensomheten, og fly til ørkenen, saa at ogsaa Jesu egne disipler maa være skillt fra ham for de sorgløses skyld. Naar Jesus flyr for verdens hop op paa berget, da maa Jesu disipler ro i motvind. De vet ikke hvor Jesus er. Men allikevel er Jesus deres tilflugt. Naar det lille skip vil til aa synke, da kommer Jesus ved midnattstid, gaaende paa sjøen, for vannene berer ham. Og om enn Peter paa grunn av vantro begynner aa synke ned i dypet, maa han likevel rope: «H e r r e, h j e l p m i g, j e g f o r g a a r!» Og saa snart som Jesus taker ham i haanden, begynner vannene aa bere ham. Nu ma du rope, Peter: «H e r r e, h j e l p m i g, j e g f o r g a a r!» Naar du paa grunn av vantro vil synke ned i avgrunnen, saa maa du rope av all kraft: «H e r r e J e s u s, h j e l p m i g, j e g f o r g a a r!» Hvor ofte er ikke Peter, paa grunn av sin dristighet, ferdig til aa gaa under i tvilens bølger! Hvor ofte vil ikke sjælefienden føre hans sjæl i fortapelse! Men den store hjelper vil hjelpe Peter og alle angrende over dødens strøm, til evighetens yndige strand, der de seirendes sang skal lyde fra evighet til evighet. Amen.

UP 146

Nr. 22 B. Midfastesøndag.

(1855)

Da de var blitt mette, sa Jesus til sine disipler: Sank sammen de stykker som er tilovers, for at intet skal bli spillt! Joh. 6, 12.

Disse ord finnes skrevne i dagens evangelium. Ved første øiekast faar vi ingen annen opfatning av dem, enn bare et eksempel paa hvorledes en tro husholder ser efter, at intet av Guds gaver skal gaa til spille. Han blir straks kallt gjerrig, den som taker vare paa disse levninger, og putter dem i munnen eller har dem i en kopp. Men det er vel ingen i disse tider som tør sie at Jesus var nisk eller gjerrig, da han bad disiplene aa sanke sammen de stykker som var tilovers. Men der laa noget annet under, som alle husmødre og tjenestepiker burde legge sig paa hjerte. Naar nemlig pikerne i rikmanns-huset slaar bort suppelevningerne, og soper brødsmulerne paa sorpdungen, og tenker at der er nok altid mat i rikmanns-huset, saa faar saadanne piker tilslutt æte halm og bark, naar de skal sette fot under eget bord. Og det tør være en paaminnelse for dem om hvorledes de før har sløset med Guds gaver, og tilmed har slaatt dem bort, da de tjente i rikmanns-huset. Nu har Jesus med disse ord: «s a n k s a m m e n s t y k k e r n e», villet lære pikerne, hos den rike mann, at de skal se til at intet av Guds gaver blir sløset bort. For saadanne piker er ofte kommen i saadan mangel paa mat, at de har maattet æte halm og bark og annet rusk, før de døde. Dersom nemlig husbonden klaget paa dem for saadan sløsing med maten, svarte de almindeligvis: «det er altid mat nok i rikmanns-huset; vi har ikke noget med aa slikke kopperne».

Men var da Frelseren nisk, da han bad disiplene sanke sammen stykkerne? Vi vet ikke om han netop var nisk heller, men han vil ikke at noget av Guds gaver skal gaa til spille, det være timelige eller aandelige gaver. Da disiplene kom i tvil om hvorledes de skulde greie sig, naar de ikke hadde brød paa rede haand til morgendagen, og deres tanker paa grunn av sorg for næring vendte sig hit og dit, da minnte Jesus dem om hvor mange korger brød de hadde sanket sammen, den dag da fem tusen mann blev mettet med fem brød og to fiske. Naar Jesus bad dem aa sanke levningerne, laa deri den mening, at de skulde komme ihu hvor lite mat Jesus kan mette meget folk med, naar en ikke sløser med maten.

Vi kommer ennu ihu den tid da det var rikelig med mat i vaart land, og folk kom lange veie for aa høre paa Jesus, og de hadde ingen niste i skreppen, men hunger og tørst efter rettferdighet, hvorledes sulten-gjesterne da blev mettet med svært lite mat. Men den tid kan vel ennu komme, da disiplerne faar sanke sammen stykkerne av den forrige kristendom, efter at folk er mettet. Det er uten tvil Frelserens vilje at folket, som er kommet for aa høre ham, og ikke har mat med, skal bli mettet, saa at de ikke av mangel paa mat skal vansmekte paa veien. Men vi hørte ogsaa at det var hans bud til disiplerne, at de skulde sanke sammen stykkerne, da folk var blitt mette, for at intet skulde gaa til spille. For folket har ikke det vett at de gir sig til aa sanke sammen stykkerne, og spare dem til den aandelige hunger atter melder sig. Naar folket er mett, gaar det sin vei, uten aa velsigne og uten aa takke, og later stykkerne ligge. Derfor faar disiplene paalegg om aa sanke sammen stykkerne, som er blitt tilovers efter dem som har ætt, for at intet skal gaa til spille. For hvem vet om ikke den tid ennu snart kan komme, at pikerne hos den rike mann, de som før til sine tider har baaret brødsmulerne ut paa sorpdungen, faar æte halm og bark, naar den tid kommer at de skal sette fot under eget bord. Og da skal de komme

ihu at de før har ødslet med Guds gaver.

Sank nu sammen stykkerne, I Jesu disipler, saa I har noget for fremtiden, og for at intet skal gaa til spille. For snart kan den tid komme, da brudgommen takes fra eder, og da kommer bryllupsfolkene til aa faste. Sank sammen stykkerne som er blitt til overs, efter dem som har ætt, for snart kan den tid komme, at en maa sørge hver for sig, og at den rike manns piker faar æte halm og bark. Da skal I komme til aa minnes, at I før, da I hadde overflod, slog bort suppelevningerne, og bar brødsmulerne paa sorpdungen.

Sank nu sammen stykkerne, I Jesu disipler, saa at en eller annen naadehvalp kan faa æte av de smuler som faller fra Herrens bord. Sank sammen stykkerne, til de haarde tider kommer, og det blir stor mangel paa jorden, at I da kan ha, i det minste et stykke brød i korgen, av den tidligere velsignelse. Sank sammen stykkerne, saa at en eller annen naadehvalp, som gneller under bordet og vokter paa smulerne, kan bli mettet, naar de haarde tider kommer.

Jesus gaar atter op paa berget alene, idet han flygter for det sorgløse folk, som vil komme og take ham med magt og gjøre ham til jordisk konge. Og saaledes kommer I Jesu disipler til aa ro over sjøen om natten i mørket, og der blir det tilmed uveir, og Jesus er langt borte. Bed, I faa sjæle, at Jesus snart maa komme og ledsake eder, saa at I i god behold maa naa frem til evighetens yndige strand. Hør, du den store folkemengdes metter, og livets himmelske opholder, de sørgendes, angrendes og tvilendes sukk! Fader vaar o.s.v.

Evangelium Joh. 6, 1—15.

I vaart opleste hellige evangelium staar skrevet, at Jesus den gang mettet fem tusen menn med fem brød og to fiske. Og da denne folkemengde med saa lite var blitt mettet, bad Jesus sine disipler aa sanke sammen stykkerne. Det sorgløse folk vilde med magt gjøre Jesus til konge. Vi skal nu ved Guds naade sanke sammen stykkerne av den første kristendom, idet vi ser paa:

1. Hvordan denne kristendom var.
2. Hvordan den nu er.

Maatte Gud Fader give dem skarpe øine, som skal sanke sammen stykkerne, saa intet gaar til spille, av den Guds velsignelse som folket er blitt mettet med.

1. Hvordan den første kristendom var. Av en liten gnist fikk kristendommen først sin begynnelse. Da Kristi stjerne først kom tilsyne paa himmelranden, da var hele verden i ynkelig blindhet og mørke. Bare nogen hyrder i Betlehem blev omstraalt av den himmelske klarhet, og vismennene fra østerland, som saa morgenstjernen, vandret lang vei veiledet av denne stjerne, og de kom til Betlehem, og fant der verdens Frelser liggende paa høi og halm i hestestallen. Disse vismenn hadde saaledes en sterk tro, naar de, tvertimot alle verdens røinsler, trodde, at der av en saa liten gnist kunde bli noget saa stort. Menneskefornuften kan ikke fatte, hvorledes et fattigt barn, som ligger i en krybbe paa høi og halm, kan være verdens Frelser. Men naar Gud har kunnet skape hele verden av intet, saa har han visselig ogsaa av en liten gnist kunnet faa til storverk. Men djevelen og verden har, allerede straks fra kristendommens begynnelse, villet gjøre til intet Guds raad. Verdens fyrste vilde straks utrydde Kristus, mens han var liten.

Hvordan var verdens kristendom den gang, da kristendommens ophav fremtraadte i verden? Kristendommen var den gang i en daarlig tilstand. Presterne var drankere. Av folket var en del drankere, en del brennevinshandlere, en del tyver, og en del horer. Drukne gikk de til Herrens nattverd, drakk av Herrens kalk og djevelens kalk paa samme dag. Og naar der skjedde vekkelse, kom folk fra mange kanter for aa glane, og se undere, og de gjettet paa sig imellem: «hvad kan dog dette være?» Men likesom fluen flyger om kring lyset, saaledes strømmet den sorgløse hop sammen, da der med ett kom en lyd fra himmelen. Og disiplene, eller de faa sjæle som først hadde fulgt Kristus, og som fikk den Helligaands gave, begynte aa tale med nye tunger. Da blev den sorgløse hop forferdet. Nogen spottet disiplene, men nogen fikk sting i hjertet, og begynte aa spørre: «menn, brødre, hvad skal vi gjøre?» Peter og Johannes var den gang kraftige evangelie-predikanter, og den hele flokk av dem som var komne til troen, hadde ett hjerte og én sjæl. Visstnok prediket Peter først streng lov, da han prediket saa at jøderne blev Frelserens mordere. Men

de hadde vel fortjent den beskyldning. Og vi mener, ja vi tror og vet, og har ogsaa prøvt det, at kristendommens begynnelse var rett, om der enn senere opstod strid mellem disiplene, om de skulde holde loven, og i den strid var ogsaa Peter ivrig. Og om han enn til slutt tok til aa leve paa to maater, hadde han likevel en skarp selverkjennelse, naar han opmuntrer de kristne til aarvaakenhet. Han kjente ogsaa at det er ikke lett aa bli salig, naar han skriver til de kristne: «Dersom den rettferdige vanskelig blir frelst, hvor vil der da bli av den ugudelige og synderen». Han har ogsaa kjent hvad den onde virker hos mennesket, naar han skriver til de kristne, at djevelen gaar omkring som en brølende løve, og søker hvem han kan opsluke.

Alle disse fristelser har Peter kjent. Og derfor berer Peter himmerikes nøkler, fordi han har selverkjennelse, og ogsaa best kjenner andres hjerter. Om enn Paulus engang maatte irettesette Peter for det dobbelte levnet, da han begynte aa halte til begge sider, og krevde at Moseloven skulde opfylles i alle dele, saa kan vi ikke tro at Peter derfor vilde bli høvding for de kristne. Maaskje var han i den første vekkelse, da den Helligaand blev utgytt, de kristnes leder, og den som førte ordet, likesom Johannes ved hans side var menighetens støtte. Hadde Peter himmerikes nøkler, saa var Johannes til gjengjeld Frelserens kjæreste disipel. Var Peter den klippe som Frelseren bygget sin menighet paa, saa laa Johannes op til Jesu bryst ved nattverden. Prediket Peter kraftig til den sorgløse hop paa pinsedag, saa har Johannes prediket om kjærlighet. Og de andre kristne kom ikke i tvil om deres kristendom, da de begge var de kristnes veiledere til salighet.

Men hos korintierne blev der trette om hvem av disse disipler var den beste lærer, naar en sa: «jeg holder mig til Paulus», en annen sa: «jeg til Kefas», en tredje: «jeg til Apollo», og en fjerde: «jeg holder mig til Kristus.» For denneslags strid, som var aldeles unyttig, refser Paulus strengt korintierne.

Saadan var den første kristendom. Og vi vet at kristendommens begynnelse var rett. Denne store sak begynte med lite. Med meget lite blev den store folkemengde mettet. Og nu har disiplene faatt befaling om aa sanke sammen stykkerne, saa intet skal gaa til spille. For det vet vi sikkert, at saadanne gaardspiker som berer smulerne ut paa sorpdungen, de faar til slutt æte halm og bark, naar de skal sette fot under eget bord.

Sank sammen stykkerne, for at ikke noget skal gaa til spille! Sank sammen stykkerne av den første kristendom, og kom ihu hvorledes folk den gang hungret og tørstet efter rettferdighet. Da kom folk uten niste og uten suvl, og blev likevel mettet med saa saare lite. Den gang var det vistnok ikke fedme, marg, melk og honning, men haardt brød, og knapt om det ogsaa; og likevel blev folket mettet. Men da folk var blitt mette, stod de op, uten aa takke og uten aa velsigne, og lot stykkerne ligge. Folk har ikke det vett at de gir sig til aa sanke sammen stykkerne, av den mat som er blitt tilovers. Men disiplene faar befaling av Jesus om aa sanke sammen stykkerne, saa intet skal gaa til spille. Dersom disiplene ikke sanker sammen stykkerne, saa gir visst ikke folket sig til aa sanke dem. For folket, som har ætt, staar almindeligvis op, uten aa takke og uten aa velsigne, og later stykkerne ligge, og tenker at dem kan bønderne faa sanke sammen. Ser I nu, husmødre og gaardspiker, hvorfor Jesus bad disiplene aa sanke sammen stykkerne, saa intet skal gaa til spille. I tenker vel at det er ikke nødvendigt aa sanke sammen stykkerne, det blir saa ingen matnød hos rikmannen. Men gammel røinsle viser, at saadanne gaardspiker som berer smulerne paa sorpdungen, faar æte halm og bark og annet rask, naar de skal sette fot under eget bord. Vi har sett at den rike manns piker vil ikke tjene saa svært lenge paa en gaard, hvor der er overflod av Guds gaver og Guds velsignelse. De vil gifte sig, og gjennem giftermaal kommer de til aa æte sin egen mat. Og da faar de angre at de før slog bort suppelevningerne, og bar brødsmulerne paa sorpdungen. Det var mangen gaardspike som gjorde saadan. Og naar hun saa skal sette fot under eget bord, tenker hun ved sig selv og ønsker, at hun i det minste hadde igjen smulerne av det hun før ødslet bort. Enn om hun skulde komme til aa faste, ja tilmed lide hunger, mangel og sakn, da vilde hun nok takke til om alle de stykker som hun før bar paa sorpdungen, var samlet i brødkorgen.

Nu maa I derfor take til aa sanke sammen stykkerne, I Jesu disipler, for at intet skal gaa til spille, av den Guds velsignelse som folket blev mettet med. For vi skjønner vel, at folket gir sig ikke til aa sanke sammen stykkerne. Folket var paa Mose tid saadan, at det satte sig ned for aa æte, og stod op for aa leke. Og paa Frelserens tid var folket saadan, at det med magt vilde gjøre Jesus til konge, og begynte enda aa lete efter ham dagen efter. Men Jesus sa til dem: I søker mig ikke for ordets skyld, men fordi I blev mettet igaar. Av disse ord hører vi hvorfor de sorgløse søker efter Jesus, nemlig for timelig vinnings skyld. De tror at Jesus skal fø dem fritt, og derfor søker de aa faa ham til konge. Men sier han et haardt ord til dem, vender de ham ryggen, og gaar sin vei. Men vi har det haap at det er Jesu disipler som deler ut maten, og i deres hender vokser brødet saaledes, ved Jesu velsignelse, at mange tusen blir mettet av et litet grand. Sank sammen stykkerne, for at intet skal gaa til spille. For den tid kommer, og kommer snart, at de faar takke til om de i det minste kan faa smulerne av den overflod som var før. Vi ser at haarde tider forestaar. Folk reiser sig mot folk, det blir krig, hunger og trengsler kommer over folket. Og naar menneskesønnen kommer, mon han da skal finne troen paa jorden? Det er mange som sier at de tror, men naar prøvelsen kommer, da begynner troen aa svikte. Sank sammen stykkerne av den første kristendom, I Jesu disipler! Sank sammen stykkerne, for at ikke noget skal spilles, for bryllupsfolket kommer snart til aa faste. Og kom ihu hvor mange korger med brød I har sanket, saa at ikke kjærligheten til verden skal faa stjele eders hjerter, og I, av omsorg for denne verden, skal komme til aa tvile paa om Jesus nu mer sørger for eder. Kom ihu at vaar levetid her i sorgens dal er kort og møiefull, og at den nærværende tids lidelser er ingen ting imot den overvettes glede og fryd, som venter dem som blir ved i sin dyrebareste tro inntil enden. Og bed til den store utdeler av brød og mat, at I maatte faa æte brød i himmerikes rike, i den store nattverd i himmelens bryllupssal, hvor den Herre Jesus selv, nattverdens utdeler, taker brødet, takker og giver det himmelske brød til alle som her hungrer og tørster efter rettferdighet. Der ligger Johannes i Jesu fang, og heller sitt hoved mot Jesu bryst. Der faar Maria Magdalena utgyte kostelig nardussalve over Jesu hoved, og ingen skjenner paa henne, eller knurrer. Der faar Peter, Jakob og Johannes skue ham i himmelsk herlighet, og bygge tre boliger, for Faderen, Sønnen og den Helligaand, og sie: her er oss godt aa være. Amen.

Nr. 23. Marias bebudelsesdag.

(1849)

Men om og vaart evangelium er skjult, da er det skjult for dem som blir fortapte, i hvem denne verdens gud har forblindet de vantros sinn, for at evangeliets oplysning om Kristi herlighet, han som er Guds billede ikke skulde skinne for dem. 2 Kor. 4, 3—4.

Vi hører av disse Paulus's ord, som finnes i 2 brev til Korintierne 4. kap., 3. og 4. vers, at det var nogen som klaget paa Paulus, at hans evangelium var skjult. Det vil da sie, om vi rett forstaar hvad det tyder, at Paulus's evangelium er skjult, at Paulus's prediken nemlig gaar saa dypt, at folk forstaar ikke hans prediken, naar han nemlig gaar dypere i naadens orden, og stundom taler i lignelser. Nogen blandt jøderne sa at Paulus's evangelium er skjult, det er saa ufatteligt, at folk forstaar ikke hvad han prediker. Men nu viser den hellige Paulus paa forannevnte sted, at om hans evangelium er skjult, da er det skjult for dem som blir fortapte. For denne verdens gud har forblindet de vantroes sinn, for at evangeliets oplysning om Kristi herlighet ikke skal skinne for dem. Og naar det samme klagemaal lyder nu, at vaart evangelium er skjult, iser for dem som har stort vet i hovedskallen, saa maa vi sie som Paulus, at det er skjult for dem som fortapes. For denne verdens gud har forblindet de vantroes sinn, for at evangeliets oplysning om Kristi herlighet, ikke skal skinne for dem. Den levende kristendom er en saadan ting, at den er skjult og dulgt for verdens barn, som ikke har prøvt noget av den. Verdens barn kan ikke tenke annet enn hvad den naturlige fornuft lærer dem. Og den naturlige fornuft faar sin oplysning fra den onde, som bor i menneskets kjød. Derfor sier Paulus: «Denne verdens gud har forblindet de vantroes sinn, for at evangeliets oplysning om Kristi herlighet, ikke skal skinne for dem.» Og Luther sier at den naturlige fornuft er et udyr, som en skal stikke ut øinene og bryte nakken paa. Naar nemlig den levende kristendom viser sig paa et sted, setter fornuften sig saa haardt imot, at hele kristendommen blir holdt for daarskap. Det naturlige menneske kan ikke tenke annet, naar det lever i den tro at menneskets naturlige tilstand er den rette kristendom. Det naturlige menneske er vant til aa svømme i det naturlige mørke, likesom fisken i vannet. Og naar det ikke vet noget av lyset, saa mener det at det naturlige mørke er lys. Det naturlige menneske er likesom katuglen, som en aldrig ser ute i solskinnet, men bare i skymringen, og naar det er mørkt, flyger den frem og tilbake i luften. Dens øine taaler ikke bedre lys, enn det som kommer fra maanen. Og naar der i skriften tales om maanen, forstaaes med maanen den naturlige fornuft, som ikke har noget lys i sig selv. Naar solen skinner paa maanen, blir det maaneskin, og i det ser en aa vandre paa den brede landevei, som verdens vise vandrer paa. Men naar vi skal vandre paa den smale vei, som fører til livet, da maa vi ha bedre lys enn maaneskin. Saaledes er ogsaa den naturlige fornuft mørk i sig selv; men dersom lyset fra evangeliet skinner paa vaar mørke fornuft, saa blir det maaneskin i fornuften, eller saavidt forstand, at vi ser hvorledes vi skal leve i denne verden, for at vi skal greie oss i det legemlige. Den naturlige fornuft er i sig selv saa mørk, at den ingen ting forstaar, naar denne verdens gud har forblindet de vantroes sinn. De forstaar ikke saa meget som at drukkenskap og horeri gjør mennesket fattigt, og sykeligt. Enda Frelseren har sagt: «Søk først Guds rike og hans rettferdighet, saa skal alle disse ting tillegges

e d e r », det naturlige menneske forstaar enda ikke, at det vilde greie sig meget bedre i denne verden, dersom det blev en kristen. Hvad skal det da forstaa av de aandelige ting, naar det er blindtfødt, likesom ulveungen? Hvad skal det da forstaa av de aandelige ting, naar denne verdens gud har forblindet dets sinn, saa det helt og fullt holder kristendommen for daarskap, og for en villesyke? Hvad kan den blinde stakkar vel annet gjøre, enn aa flygte bort fra randen av lyset, og svømme avsted likesom fisken fra lysranden, inn i mørket, hvor han er vant til aa svømme fra liten av. De smaa fiske taaler bedre lyset, men de store flyr saa fort de kan inn i mørket. Frelseren sier: «D e elsker mørket og hater lyset, ti deres gjerninger er onde. De vil ikke komme til lyset, for at de ikke skal bli overbeviste om sine gjerninger». Visstnok taaler den naturlige fornuft nogenlunde evangeliets skin, saa lenge dekket ligger for øinene, saa som Paulus sier: et dekke ligger over deres hjerte, naar Mose lov leses, men saa snart dekket takes bort, blir han stokkblind, paa samme maate som Paulus. Da den himmelske klarhet omstraalet ham, blev han straks blind. Saaledes blir ogsaa ethvert naturligt menneske for det første stokkblindt, naar kristendommens lys plusselig omstraaler ham. Han blir saa blind, at han paa ingen maate kan se aa gaa, uten at nogen leder ham. Og skjelene faller ikke av hans øine, førenn Ananias, en Jesu disipel, beder for ham. Da Paulus var i sin naturlige blindhet, var han saa svært vred paa de kristne, at han forfulgte Guds menighet. Og om han enn var skriftlærd, leste han likevel skriften bakvendt, naar han ansaa kristendommen for et farligt parti, som han med lovens kraft maatte utrydde. Men da den himmelske klarhet omskinnet ham, blev han for det første stokkblind.

Saaledes gaar det ogsaa nu, at de skriftlærde og farisæerne, som mener sig aa være Guds barn, de holder kristendommen for helt falsk, for overtro eller villesvke, som de ved lovens kraft maa utrydde og oprykke med rot. Men de enfoldige, som ikke er saa sterke i fornuften, de blir dels vrede, og banker op de kristne, dels lyger de paa de kristne et og annet, dels frykter de, og flyr bort fra kanten av lyset. Bare endel blir saa blinde, at de ikke lenger kan gaa et steg, uten at de har nogen som leder sig. Og ogsaa dette evangelium er saa skjult for dem, hvis sinn denne verdens gud har forblindet, at dersom vi sa likefrem hvordan deres levnet er, saa vilde de bli vrede, og sie at de kan ikke fordrage saadan skamløs skjenning. Dersom vi atter igjen talte i liknelser, om hvordan kristendommen er, vilde de ha det til latter og spott; ti det naturlige menneske fatter ikke de ting som hører Guds aand til. Men vi maa stundom skjenne, likesom den ropende røst i ørkenen, stundom i liknelser fremstille de viktigste punkter i kristentroen, for at, om det var muligt, et eller annet ord kunde sette sig fast i veggen, om ikke i menneskenes hjerter.

Omennskjønt nu ogsaa vaart evangelium er skjult, ikke bare for dem som gaar fortapt, men ogsaa for dem som har lyst aa høre hvordan det forholder sig med denne kristendom, men ikke ennu vet fra hvad kant de skal ta fatt med omvendelsen, saa er det likevel vaart haap og vaar fortrøstning til Gud, at han vil give de faa sjæle som er kallte, den rette oplysning, saa at ogsaa de, sammen med mig, kan ta fatt paa aa rydde vei for den Herre Jesus. Og om enn denne vei nu for det første er aldeles igjenfoken, av det fok og uveir, som i disse tider har gaatt over denne menighet, ikke bare attmed kirken, hvor verdens vind har foket sammen saadanne sneskavler, at Frelserens disipler med nød har kunnet komme sig inn i det Herrens tempel som er gjort med hender, enn mindre i det Guds tempel som ikke er gjort med hender, som den Herre Jesus skal bygge, ifall denne gjenfokne kirkevei, ved kirketjenernes og Jesu disiplers forenede stræv kunde bli saapas aapen, at den Herre Jesus kunde slippe til, i det minste aa begynne paa grunnvollen til sitt hellige tempel i menneske-hjerterne. Profeten David har skrevet: «D e r s o m Herren ikke bygger huset, da arbeider de forgjeves som bygger paa det.

Bed da med mig, alle bygningsmenn, at den naadige Herre Jesus vilde aapne disse blinde stakkares øine, da de er fødte blinde, og har vandret i blinde inntil denne dag, at ogsaa de engang maatte faa se hvor fagert lyset er. Bed ogsaa til den

store korsberer og tornekronte konge, at han vilde oplate alle døves øren, som har sittet døve her i Herrens tempel i tyve, tredive, fyrti eller femti aar, og ennu ikke har hørt et eneste Guds ord, at den store korsberer vilde hjelpe de trette vandringsmenn, som vansmekter under syndebyrden, idet de berer Jesu kors til Golgata, at han vilde mildne deres kvaler, som er blitt fruktsommelige av den Helligaand, naar de skal føde, og i sin angst roper med høi røst. Aa, du naadige Herre Jesus! hør de armes, fattiges, elendiges og nedtryktes sukk, som nedbøiet og med foldede hender sukker saa tungt, idet de skuer op mot himmelen, likesom ogsaa du, o kjære Fader, sukket paa dine knæ, og med ditt ansikt mot jorden, da de forherdede barns synder tok til aa brenne paa din samvittighet. Abba, kjære Fader! Fader vaar o.s.v.

Evangelium Luk. 1, 26—38.

Evangelisten Lukas forteller i dagens hellige evangelium, at engelen Gabriel kom og forkyndte jomfru Maria, at hun skulde bli fruktsommelig ved den Helligaands kraft, og føde Guds Søn. Som følge derav skal vi i denne hellige stund, ved Guds naade, overveie: hvorledes mennesket blir fruktsommeligt ved den Helligaands kraft, og hvorledes det menneske som er blitt fruktsommeligt ved den Helligaands kraft, berer Guds Søn under sitt hjerte. Og til slutt hvorledes det hellige nye menneske, som fødes av ham, skal kalles Guds barn. Give den store skaper sin naade, at alle de som i skriften kalles jomfruer, som ennu ikke vet av mann, og saaledes ikke har født uekte barn, idag maatte bli fruktsommelige ved den Helligaands kraft, og at de, naar gjenfødelsens smerter begynner aa kjennes, maatte bøie sitt hoved mot den himmelske brudgoms bryst, og i sin angst utrope Faderens navn.

1ste overveielse: Hvorledes en jomfru blir fruktsommelig ved den Helligaands kraft. Jomfruer er saadanne som ennu ikke vet av mann, som ikke ennu er gifte, og ikke har drevet hor, men allikevel er trolovet med en mann, som alt fra barndommen av har villet inngaa ekteskap med dem, og har holdt dem for sin brud fra den tid av, da de fikk trolovelsesringen i daapen. Men største delen av de jomfruer som paa den maate, under løvte om ekteskap, har taket imot trolovelsesringen, har siden ligget i fanget til den onde, og har latet Egypternes horkarle trykke sine bryst. Og de har drevet hor med avguderne, saaledes som profeterne skriver om Israel. Israel skulde jo likesom være Guds brud, men det hadde i den grad besmittet sig med horeri, at en profet fikk befaling av Gud om aa gifte sig med en skjøke, eller en offentlig hore, for aa vise hvor umuligt det er for en hederlig mann aa elske en saadan kvinne, som er offentlig hore, og som ved sitt offentlige horeri er blitt ufruktbar. Her er mange som ligger i den ondes fang. Enda de har taket imot trolovelsesringen av den himmelske brudgom, har de likefullt kysset Ba'al, og den onde har trykket deres bryst, saa lenge, at brystene henger som paa en hundred aar gammel kjering. Her er ogsaa mange som patter sine egne bryst, likesom et visst uvørrent kreatur. Nogen har pattet sine egne bryst saa meget, at det kommer blod av brystet. Og dette blod spytter de i ansiktet paa den himmelske Fader, som ligger paa sine knæ og beder. Den ondes hore ligger i den ondes fang, og ler; men den himmelske Fader ligger paa sine knæ og beder, at hans yngste barn, som nu ligger i den ondes fang, og ler og spotter Faderens taarer, den himmelske Fader, sier jeg, ligger paa sine knæ, og graater og beder sitt eget barn, som han har født med stor angst og blodsutgytelse, at hun maa skynde sig aa fly fra den ondes fang, og gaa i fanget til sin himmelske brudgom, til hvem hun alt som barn er trolovet. Men denne djevelens hore ler bare, og spotter sin Faders taarer, og sier til Faderen: «ja, kom bare og slaa, om du tør!» Denne djevelens hore er nok derfor rede til aa kysse Frelseren, saa snart hun kommer for alteret. Og den onde tillater gjerne at hun kysser Frelseren, bare hun giver djevelen sitt hjerte. Men ennskjønt nu denne djevelens hore er ferdig til aa kysse Frelseren, og late den onde faa hjertet, er det likevel muligt at hun kan bli fruktsommelig ved den Helligaand, dersom hun ikke har horet saa meget, at hun er blitt helt ufruktbar.

Nu er ogsaa engelen kommen for aa forkynde denne jomfru, som er trolovet med en mann med løvte om ekteskap, at

hun skal bli fruktsommelig ved den Helligaands kraft. Men djevelens hore vil ikke gaa til den Helligaand. Hun er redd for, at hvis hun blir fruktsommelig ved den Helligaand, saa maa hun sie farvel til den onde. Allikevel hender det med nogen, at de blir fruktsommelige ved den Helligaand, imot sitt vitende og imot sin vilje, enda de ikke selv kan minnes, naar og hvorledes de er blitt fruktsommelige. Naar nu et menneske blir fruktsommeligt ved den Helligaand, blir alt spil og all lek noget fælt, drukkenskap og horeri blir en vederstyggelighet, hjertet blir haardt og stygt, samvittigheten anklager dig, at du som var kjøpt til brud for Frelseren fra moders liv av, du har ligget i djevelens fang, og der har du ledd og spottet Frelserens taarer. For det menneske som er blitt fruktsommeligt ved den Helligaand, blir det for det første svært langsomt. En blir saa tungsinnig, det forrige levnet blir saa fælt og vederstyggeligt, at en vil synke ned i jorden. Og denne bedrøvelse efter Gud er et klart tegn paa, at en er blitt fruktsommelig ved den Helligaand. Frelseren sier til sine disipler: «I skal graate og hyle, men verden skal glede sig; men eders bedrøvelse skal vorde til glede». Saaledes kan ogsaa en angrende sjæl, naar dens bedrøvelse vendes til glede, sie med Maria: «Min sjæl gleder og fryder sig i Gud min Frelser». Men nogen aandelige horer, naar de kjenner at de er blitt fruktsommelige ved den Helligaand, skjuler de sin tilstand, saa at verdens dydige horer ikke skal merke hvad tilstand de er i. De som er blitt fruktsommelige, har for det første saa stor verdens ære, at de vil ikke late nogen faa vite hvad tilstand de er i. De giver sig ikke tilkjenne for verden, for at ikke verdens skam skal falle paa dem. Dersom nemlig verdens dydige horer blir var, at et menneske er fruktsommeligt*), eller tungsinnigt og sorgfullt, begynner de straks aa spotte den sørgende sjæl, og sie at han har faatt hundesyken. Nybegynnerne tør ikke give sig tilkjenne, for andre enn for de opvakte; for nybegynnerne er redde for at de sorgløse skal føle dem paa pulsaadrene, og trykke dem for haardt om livet. Den gamle Adam er i den første svangerskapstilstand svært ømm om hjertet og livet, saa at om nogen rører ved ham, frykter han straks for at de skal take livet av ham. Nogen aandelige horer, som er rett skamløse, taker straks de kjenner sig svangre, og dreper den Helligaands frukt med kviksølv, som de aandelige kvaksalvere giver dem inn. De sluker saa meget drakegift, at den Helligaands frukt dør og rotner, og kommer ut med en saa giftig stank, at et kristen menneske som kommer dem i møte, vil spy.

Drep ikke den Helligaands frukt, I aandelige horer, for det er fare for at ogsaa eders eget liv kan gaa, under det samme. Og de aandelige horer skal komme i skrekkelig samvittighets-pine, fordi de har drept den Helligaands frukt med kviksølv og drakegift. Frelseren sier at det skal gaa Sodomas og Gomorras menn taaleligere paa dommens dag, enn jøderne, som med aandeligt hat har motstaatt den Helligaands virkninger.

2nen overveielse: Hvorledes et menneske som er blitt fruktsommeligt ved den Helligaand, berer Guds Søn under sitt hjerte, selv om de aandelige horer paa alle maater søker aa skjule sin frukt. For naar den Helligaands frukt begynner aa vokse, taker ogsaa verdens mennesker til aa klage, at hun der er ikke lenger alene. Iser vil verdens dydige horer spotte den sorgfulle sjæl, naar det begynner aa bli liv i den Helligaands frukt. Men denne verdens spott gjør den betyngede sjæl ingen ting, naar hun har faatt kjenne at det hellige som skal fødes, er blitt til ved den Helligaands virkning. Først har de nyopvakte saa stor verdens ære, at de skjuler sin aandelige tilstand, likesom Elisabet skjulte sig i fem maaneder. Men des større den Helligaands frukt vokser sig, des modigere blir de til aa bekjenne for verdens mennesker, at de er paa den vei. Den Helligaands frukt later sig ikke lenger skjule, naar det blir liv i den. Og da blir det slutt med alle drikkekamerater, og de blir forarget. Alle dansekamerater gjeiper, alle verdens venner forsvinner, alle dydige horer begynner aa spotte den sørgende sjæl.

*) Her er et ordspil som tildels ogsaa gaar gjennem det foregaaende, idet «fruktsommelig» paa kvensk kan sies med samme ord som «tung».

Oversetterens anm.

Men lat dem spotte. Hvad gjør verdens spott dig, du sorgfulle sjæl! Du er allikevel blitt Guds brud, du som før var djevelens hore. Lat dem bare spotte. Det varer ikke saa lenge at de spotter, snart hyler de i helvede. Lat dem bare le, de skjærer nok snart tenner i ildsjøen, de som her spotter Guds Søns sorgfulle brud.

Det gjør verdens barn saa ondt, naar de ser en sørgende sjæl fly med livet fra helvede, at de begynner først aa spotte de sørgende og nedtyngede sjæle, som har faatt sorg efter Gud. Og naar den ondes tjenere ikke med spott kan skremme de sorgfulle sjæle, fra aa rope efter Frelseren, blir de til slutt vrede ,truer, banner, og banker Frelserens sorgfulle disipler. Men frykt ikke for deres trusler, du sorgfulle sjæl! Naar du er forvisset om at du er blitt fruktsommelig ved den Helligaands virkning, og at den sorg du har, virker omvendelse til salighet, saa kan du glede og fryde dig med Maria, at du allikevel berer Guds Søn under ditt hjerte, og du venter med taalmodig hjerte, inntil tiden aa føde kommer. For det hellige som skal fødes av dig, skal kalles Guds barn. Bed nu inderlig til Gud, du sorgfulle sjæl, at fødselen maatte gaa lykkelig for sig, og at du engang maatte faa se det nye menneske smile til dig.

3dje overveielse: Hvorledes det hellige som fødes, skal kalles Guds barn. Naar et menneske er blitt fruktsommeligt ved den Helligaand, faar det gaa fruktsommeligt i mange maaneder, og stundom i mange aar, førenn fødselssmerterne merkes. Nogen blir utaalmodige, og vil skynde paa fødselen, de vil ikke vente til tiden aa føde kommer. Men dersom det nye menneske fødes ufullbaaret, blir det bare en utbor. Og denne aandelige utbor graater som et barn, og dog er det intet barn, men en utbor. Utborer er de som fødes før tiden. Enhver som taker og stjeler Guds naade, førenn samvittigheten er opvakt, førenn hjertet er knust, han blir en utbor. Han taler nok som et barn, og han har barnlige tanker, men den gamle Adam ligger ennu i hjerteroten, uforandret og urørt. Og det tyder paa at der ingen rett anger har vært, om enn samvittigheten er blitt litt rørt. Paa denne rørelse har han tilegnet sig Guds naadeløfter, og med selvgjort tro har han stillet sin samvittighet til ro. Den aandelige utbor kjennes paa, at han har saa fast tro og saa stor kjærlighet, at han straks vil kysse Frelseren. I den tilstand var Peter, da han vilde gaa i døden med Jesus; men i fristelsens tid fornektet han Frelseren. Og i dette naadetyveri er de aandelige kvaksalvere behjelpelige. Naar et halvvakt menneske innbiller sig at de første samvittighetens rørelser er fødselssmerterne, saa kommer den aandelige kvaksalver og giver ham inn kviksølv, eller om den kunst ikke hjelper, taker han og drager aandens frukt ut med bismerkroken. Og derved drepes ofte baade det gamle og det nye menneske. Det hender ogsaa stundom at det nye menneske dør i morslivet, og blir dødfødt, og dertil er ofte de aandelige kvaksalvere behjelpelige. Saadanne mennesker har engang havt en rørelse. De er blitt fruktsommelige ved den Helligaand. De har baaret den Helligaands frukt. Men de aandelieg kvaksalvere har gjort aat dem saa meget, at aandens frukt døde; det blev ikke mer av det. Verdens glede, sorg for næring, og vellyst har dødet den Helligaands frukt. Et saadant menneskes samvittighet har en gang vært urolig, men det blev ikke mer av det. Og det skjønner vi, at den som er dødfødt, han kan ikke tale, han har ikke liv.

Men vaart haap er at de faa sjæle, som i disse tider er blitt fruktsommelige ved den Helligaand, ved Guds hjelp skal bli fødte paa ny, om de bare i taalmodighet venter paa sin fødselstid. Enhver som er blitt fruktsommelig ved den Helligaand, berer visselig Guds Søn under sitt hjerte. Og naar kvinnen føder, har hun smerte. Men dersom denne kvinne, som apostelen Johannes saa i Aapenbaringen, og som ropte i barnsnød, som var klædt med solen, og maanen under hennes føtter, og paa hennes hoved en krone av tolv stjerner, dersom hun bøier sine knæ, naar fødselssmerterne blir altfor haarde, og idet hun heller sitt hoved til Jesu bryst, i sin angst omfavner Jesu knæ, med begge hender og utroper Faderens navn, med saa høi røst at røsten høres fra helvedes avgrunn, like til himmelen saa haaper og tror jeg, at det nye menneske, ved Guds naade, skal bli født. Og ennskjønt den ildrøde drake staar ved siden av den fødende kvinne, og lurer paa at han skal faa opsluke det nyfødte nye menneske, har imidlertid det nye menneskes Fader taket det nyfødte guttebarn i

sitt verge, og taker det ogsaa nu under sin naadige beskyttelse, ifall vi alle kristne, brødre og søstre, holder brennende forbønner, baade for oss selv, og for den kvinne som nu er blitt fruktsommelig ved den Helligaand, saa som Johannes saa henne i Aapenbaringen, ropende i barnsnød, og bøiende sine knæ, og hellende sitt hoved til Jesu bryst, idet hun omfavnet Jesu knæ med begge hender. Aa du naadige Frelser, du Herre Jesus, giv din naade, at denne kvinne lykkelig kunde føde guttebarnet, og bevar det nye menneske som skal fødes av henne, saa at den ildrøde drake ikke faar opsluke det, saa som han har truet. Og vi tror og haaper, at den ildrøde drake, som nu spyr den døde tros slim utover den kvinne som er i barnsnød, skal bli kastet ut av himmelen og ned paa jorden med sine engler. Amen.

141

Nr. 24. Femte søndag i faste.

Sier vi ikke med rette, at du er en samaritan og har djevelen? Joh. 8, 48.

Saaledes sa jøderne til Frelseren, da han begynte aa skrape noget haardere paa dem, og refse dem for urettferdighet og hykleri. De kunde ikke fordrage at han skjente dem ut for hyklere og ormeyngel. De var blitt vrede, fordi Frelseren refset og dømte dem saa strengt. Jøderne blev først vrede paa Johannes, som skjente paa dem, og sa til menighetens beste menn: «I ormeyngel! hvem lærte eder aa fly for den kommende vrede?» Men ennu mere vrede blev jøderne paa Frelseren, som kalte dem for hyklere, og for en horeslegt. Naar blir vel ikke en hore vred paa den som kaller henne hore. Ingen blir saa vred, naar han blir nikslet for tyveri, som tyven selv. Nogen blir saa skrekkelig vrede, naar en kaller dem horer og tyver, de blir saa vrede at gallet sprekker, og da blir de svarte av utseende som tatere. Jøderne blev saa vrede paa en kristen, Stefanus, at de skar tenner, og tilstoppet sine øren. Saaledes blir nu ogsaa denne tids jøder og døpte hedninger vrede, naar en kaller dem for horer og tyver. Da Frelseren sa til jøderne: «I er av den fader djevelen», da sprakk gallet, egenrettferdighetens svarte blod steg til hovedet, den gamle surdeig tok til aa gjære, og hjertet hovnet op, det tok til aa klø i fingrene, og de begynte aa plukke sten og skulde kaste paa ham. Men denne tids jøder sier: «Dersom Jesus var her og vandret iblandt oss, kunde vi visst ikke bli vrede paa ham, vi kunde ikke annet enn graate og bede til ham. Vi skulde takke ham med taarer, han som har gjort oss saa meget godt.» Men hvordan vil I takke ham, om han begynner aa skjenne eder ut for horer, ormeyngel og drankere? Jo, nogen jøder takker visselig Frelseren for at de faar drive hor og stjele, nogen takker ham for at de faar drikke og slaass, nogen for at deres brennevinshandel har gaatt saa godt. Ja, til visse takker nok en og hver Jesus for at hans urettferdighet faar fremgang. Tyven takker ogsaa Gud for at hans tyveri har lyktes saa vel, og at han ikke er blitt grepen i tyveri. Han mener nemlig at Gud har hjulpet ham aa stjele, aa skjule sitt tyveri, og aa undgaa straff. Saaledes ogsaa horen, naar hun i det skjulte har fullført sin gjerning, takker hun Gud for at ingen har sett hennes uterlighet. Drankerne og brennevinshandlerne takker begge Gud for, at de med falsk ed har kommet sig fra brennevinsboten. De kan derfor, om de enn her er forlikte, komme til aa skylde paa hverandre i helvede. Saaledes takker vel alle ugudelige mennesker Gud, for at han har latet deres urettferdighet faa fremgang. Men de vilde nok takke mindre, dersom Gud selv kom og beskyldte dem for urettferdighet og ugudeligt levnet. Da vilde de sie til Gud: Ja, du er ingen Gud, naar du skjen-

ner paa hederlige mennesker, du er en samaritan og har djevelen, naar du ikke giver folk samvittighets-ro. Du er den onde selv, naar du ikke gjør annet enn aa fordømme dydige mennesker til helvede.

Men dersom verdens fyrste kom og sa til sine tjenere: I er Guds barn, I har altid vært gode og rettskafne, der har aldrig vært urettferdighet hos eder, I har gjort meget godt i verden, I har aldrig gjort urett; det vilde nok alle finne behag i, og en saadan herre vilde alle rose og ophøie. Men en saadan skøier, som farer omkring i landet og skjenner paa hederlige folk, han er ikke noget rett menneske, han er en samaritan, og har djevelen. Han holder sig for Guds Søn, men Guds Søn beskylder da ikke folk for urettferdighet. Guds Søn giver da vel verdens hederlige mennesker samvittighets-ro. Guds Søn kan vel ikke fordømme verdens herrer. Nei, bare med bønner og liflige ord tiltaler han de dydige mennesker, han opirrer aldrig folk med lovens strenghet. Men hvad tyder den gamle Simeons ord, naar han sier: «denne er satt til fall og opreisning for mange i Israel?» Den naturlige fornuft tenker saaledes: menneskет kan paa ingen maate falle i helvede ved Frelseren. Mangt et verdens-menneske sier ogsaa nu: Det er ikke nogen kristendom, det som gjør folk vrede. Naar nemlig de kristne opirrer den gamle Adams ømtaalige natur, og verdens barn derved begynner aa true og bannes paa de kristne, da føler de at de ved kristendommen faller ennu dypere i helvede, og saa sier de til de kristne: det er for eders skyld vi er blitt vrede, og har truet og bantes paa eder, og I skal svare for vaare sjæle, dersom vi faller i helvede. Saaledes sier vel ogsaa jøderne til Frelseren: Du har opirret oss med din skjenning, du har gjort oss vrede med dine beskyldninger, og vi er ved dine lærdomme og din skjenning blitt verre, og mer fiendske. Du har paaført oss gremmelse, du har frarøvet oss vaar samvittighets-ro, og for din skyld er vi fallt ennu dypere i helvede, derfor skal du svare for vaare sjæle. Men Simeon har sagt, at denne Marias søn er satt mange til fall, det vil sie: mange faller for kristendommens skyld ennu dypere i helvede. For kristendommen er saadan, at den som ikke ved den blir løftet op av helvede, han maa falle ved kristendommen, det er: han maa bli vred, han maa bli fortørnet, han maa skjere tenner av hat, han maa true og bannes paa de kristne, han maa suge sin buk full av de kristnes blod. Paa den maate modnes blodsugernes sjæle, inntil den onde plukker dem i melkebøtten, som giftige bær.

Men den døde tros bekjennere har ikke hjerte til aa fortørne nogen for Jesu skyld, eller for kristendommen skyld. De melker de naturlige tilbøieligheters søer saa nett, at den døde tros slim og den naturlige kjærlighets melk tar til aa renne av sig selv. De trykker saa nett paa taarekjertlerne, at ormetaarerne begynner aa renne av sig selv. Disse taarer faller stundom som hagl paa haalke. Men hvor disse taarer faller, der blir de. Det er visstnok ingen som blir vred ved disse taarer, men saa blir heller ikke et eneste hjerte hverken bløtere eller haardere ved dem, men alle forblir i samme stilling som de er fødte i, fra moders liv av. Ved død tro blir ingen hverken løftet op av helvede, eller kastet dypere ned. Og det er det verdens sorgløse mennesker vil, at allesammen skal falle i samme helvede. Er der bare en eneste som vil klive op av helvede, straks tendes hos verdens barn en stor brand av avindsyke, baade i lever og milte. De begynner aa gjeipe og se skjeivt til dem som rekker sine hender til Frelseren og roper: «Vær mig synder naadig.» Ormeyngelen tar til aa sprelle i hjerteroten, naar de kristne pirker den gamle Adam i pulsaadren. Den onde faar et stort saar i hjertet, naar en sjæl slipper ham av klørne. Der er nok nogen mørkets aander som sier: lat oss gaa til helvede i fred; men de kristne giver ikke verdens mennesker samvittighets-ro, fordi verdens barn da vilde faa stor kraft til efterpaa aa skylde paa de kristne, at de lot dem sove i sin sorgløshet. Dersom et drukkent menneske sover i baaten, like over fossestupet, og de andre staar paa land og ler til den som holder paa aa drukne, hvad vilde folk da sie til dem ? De vilde sie: I har latet dette menneske drukne, I lo tilmed da I saa et menneske i livsfare, I ropte ikke engang til ham: staa op, du drukne menneske! Et drukkent menneske sover og snorker, og huset staar i brand. Den som har hjerte som en ulv, sier: lat ham bare sove, lat ham bare brenne, det er ikke bedre krop-

pen. Men om en menneskeven gaar dit og giver sig til aa skrike inn i øret paa den drukne: Staa op, for Guds skyld, huset brenner! da begynner den gamle Adam aa lugge og bruke knyttnevene, paa ham som vekker ham, og sier: gir du ikke folk fred aa sove? Saaledes sier ogsaa de aandelig døde mennesker, naar en kristen vil vekke dem op: Gaar du ikke bort og gir mig samvittighets-ro! Lat mig gaa til fortapelsen i fred. Men det samme drukne menneske begynner nok derfor aa skylde paa de kristne, naar det blir for heitt for ham, og han sier: I saa nok at min elendige sjæl gaar til helvede, men da var I stumme hunder. Nu faar I svare for min sjæl! Saaledes skifter tankerne, naar øinene oplates. Men det er for sent aa rope, naar alle blir døve; det er for sent aa tale, naar alle blir stumme.

Vi maa idag tale om jødernes bitterhet mot Jesus, om det kunde være muligt, at en eller annen jøde vilde take sig advarsel av hvor bittert hatet til Frelseren er i det naturlige menneskes hjerte. Alle Guds barn maa nu bede for de forherdede sjæle, som ennu med bitterhet hater Jesus og hans disipler. Bed saaledes som den Herre Jesus selv har lært oss: «Fader forlat dem! ti de vet ikke hvad de gjør». Fader vaar o.s.v.

Evangelium Joh. 8, 46—59.

Vi hørte av evangeliet hvor vrede jøderne var paa Jesus, da han vilde formane dem til omvendelse. Og naar dette jødernes hat ennu er saa bittert, mot dem som sier til verdens træler: Eders fader er djevelen, saa er det vaar hensikt i denne stund aa tenke efter hvor det kommer ifra dette hat, som verdens mennesker spyr utover Jesus.

1ste overveielse: Kommer jødernes hat fra hjertet, eller kommer det fra gallet?

2nen overveielse: Dersom dette hat kommer fra hjertet, kan det ved forlikelse omskiftes til kjærlighet, men kommer det fra gallet, saa varer det evindelig.

Men det er ikke vaar skyld, om nogen under denne overveielse faller dypere, og nogen blir opreiste. Jeg tror at de hvis hat kommer fra hjertet, maa bli var sin feiltakelse, og herefter begynne aa søke efter Jesus. Men den gode Fader, som gav sin eneste Søn for oss, da vi ennu var hans fiender, han alene kan forandre Esaus hat til kjærlighet. Da Jakob hele natten brøtes med den ukjente, sa han til slutt, da morgenrøden oprant: Jeg slipper dig ikke, før du velsigner mig».

1ste overveielse: Kommer jødernes hat til Jesus fra hjertet, eller kommer dette hat fra gallet? Jeg tror dette hat kommer fra gallet. Hvorfor er det saa bittert? Og hvorfor blir det aldrig ende paa dette hat? Jøderne blev svært vrede paa Jesus, serlig for det ord at han var før Abraham, det vil sie at Jesus var Guds Søn. Men dette jødernes hat holdt ved, enda efter Jesu død. Annet hat legger sig efter døden, naar motstanderen faller fra, men jødernes hat var saa bittert, at det varte ved enda efter Jesu død. Jøderne taalte ikke aa høre Jesu navn. Jesu navn var verre for dem enn djevelens navn. De skar enda tenner, da Stefanus sa: «I staar altid den Helligaand imot». Og Paulus vilde jøderne rive i stykker, da han var blitt omvendt til kristendommen. Kom dette aandelige hat fra hjertet, eller fra gallet? Visselig fra gallet. For det hat som kommer fra hjertet, formildes da engang, naar forlik kommer istand. Men gallet blir aldrig bedre. Gallet er et saadant kar, som fra leveren samler op fløten av egenrettferdigheten, og det er et utdrag av det svarte blod. Der samles alt aandeligt hat, og all misunnelse, eller all den gift som ormen spyttet inn i mennesket. Det aandelige hat er saa bittert, at de gir sig til aa suge menneskeblod, likesom ulvene. Og deres hat, som spytter sin gift paa de kristne, faar aldrig ende. Jødernes hat til Jesus var saa stort, at de ansaa ham for den verste misgjerningsmann, og for menneskenes fiende. Synkververen hadde kvervt deres syn. De holdt rett for urett, og urett for rett. Det som Frelseren gjorde ved Guds kraft, det sa jøderne skjedde ved djevelens kraft. Den Helligaands virkninger holdt de for djevelens virkninger, kristendommen var, efter hedningernes mening, en vidunderlig overtro. Nu er heller ikke dette djevelens hat just saa langt borte. Ennu tendes nogen blinde stakkares hat til de

kristne, som ikke gir folk samvittighets-ro. Kommer dette hat fra hjertet, eller kommer det fra gallet? Visselig fra gallet. Der er nemlig saa meget gall og bitterhet i det, at nogen blir likefrem svarte av utseende. Hjertet blir saa opblaast, at de begynner aa forbanne, naar den gamle Adam ikke faar sove i fred. De begynner aa banne og vise tenner. Dersom disse ulveunger hadde magt, saa hadde de alt for lenge siden lepjet de kristnes blod; men den magt er ennu ikke given dem. Al likevel viser de hvor svart og bittert gall de har, naar de gir sig til aa true og se skjeivt paa de kristne. Farisæernes gamle surdeig begynner aa gjære av et eneste ord, som rører ved den gamle Adam. Ormeyngelen begynner aa sprelle i hjerteroten, naar en kristen føler paa den gamle Adams pulsaadrer. Egenrettferdighetens svarte blod stiger til hovedet, naar deres dyd lastes. Ormegift blandet med gall begynner aa flyte av munn og nese, naar en kristen rører ved leveren eller miltet. Ærens punkt krymper sig sammen og taker til aa svi, naar en legger sannhetens salt paa miltet. Leveren blir svart og hovner op, naar en kristen vil perse ut egenrettferdighetens blod. Saadant hat og bitterhet har nu Jesu korses fiender til de kristne. De vil korsfeste og levende brenne sannhetens vitner. De har et gall, som er større enn hjertet, og derfor er ogsaa deres hat surt og bittert.

Jødernes bitre hat til Jesus holdt sig enda efter hans død. De var enda verre enn sultne ulver. Des mer de suget de kristnes blod, des verre blev deres tørst. Saaledes gjorde ogsaa hedningerne. De hatet og forfulgte de kristne med ild og sverd, og enda blev det ikke ende paa deres hat. Naar jøderne og hedningerne var i den tro, at de kristne var gudsbespottere, og besatte av onde aander, saa maatte de utrydde de kristne, som menneskenes fiender. Naar jøderne og hedningerne holdt kristendommen for overtro og den onde aands virkning, saa blev forfølgelsen mot de kristne en hellig plikt, det blev et samvittighets-krav. Saaledes er i all fall de senere forfølgelser og katolikernes hat til de kristne blitt en samvittighets-sak. Samvittigheten krevet at de skulde utrydde den forbannede hop, som ikke giver folk samvittighets-ro. Synkververen har kvervt deres syn. Naar den døde tros bekjennere mener at de har den rette tro, saa blir de kristnes tro falsk. Naar de av naturen dydige er Guds barn, saa er de kristne djevelens barn. Naar den døde tro er kristendom, saa er den levende tro en underlig trolldom. Naar vinaanden er den Helligaands virkning, saa blir den rette kristendom djevelens virkning. Den tro hadde i all fall jøderne, at Frelseren var en trollmann, og at han hadde djevelen, og ved djevelens hjelp var det han gjorde undere. Og den samme tro har ennu mange, at kristendommen er djevelens virkning, at de kristne er djevelens medhjelpere. Paa den maate kverver synkververen menneskenes øine, saa at hat og bittert gall blir et samvittighets-krav. Enhver derfor som hater Jesu disipler, mener dermed aa gjøre Gud en dyrkelse. Og saadant hat og forfølgelse mot de kristne ophører aldrig, saa lenge verden staar.

2nen overveielse: Dersom jødernes hat til Jesus kommer fra hjertet, er det muligt at dette hat kan omskiftes til kjærlighet. Det var her ovenfor nevnt, at dersom folk har større gall enn hjerte, saa blir de Jesu korses evige fiender likesom jøderne, som ennu er Jesu korses fiender. Men dersom hatet kommer fra hjertet, og ikke fra gallet, saa er det muligt at hatet kan omskiftes til kjærlighet, likesom Esaus hat paa én dag blev omskiftet til kjærlighet. Og Saulus, som først var Jesu korses fiende, blev til slutt selv en korsberer. Saadanne Jesu korses fiender, som først blir vrede paa de kristne, men efterpaa angrer det, de er ikke uten aarsak blitt vrede, og det er ikke uten aarsak de angrer. For ethvert menneske er av naturen Jesu korses fiende, ethvert menneske strider først imot. Ingen er villig til omvendelse, før den naturlige stolthet ydmykes. Men det er nok mange som gjør sig villige, for at de med løgn kan faa kjøpe sig samvittigshets-ro. Men hornløse gjeiter er ikke stort bedre enn de hornete. For de hornløse vil trenge sig inn i faarehuset gjennem vinduet, men naar de ikke slipper inn gjennem vinduet, vil de trenge sig inn annensteds. Men hver den som ikke gaar inn ad døren i faarehuset, han er en tyv og en røver. Allikevel kan saadanne Kristi korses fiender, som paa langfredag roper «korsfest», paa pinsedag faa sting i hjertet av

Peters prediken. Alle er fra først av Kristi korses fiender, før den gamle Adams hud blir flaadd av, og dette hat til de kristne kommer netop fra hjertet. Men de som har større hjerte enn gall, kan til slutt vende om; for hjertet er det hovedorgan som taker imot forsoning. Og hjertet kan altid, hvor haardt og opblaast det fra først av er, ved haard banking til slutt bli til knøsk. Men gallet, naar det sprekker, faar en kvalme, og mennesket begynner aa spy det bare, grønne gall, og dette spy er bittert som gift i menneskets munn.

Tak dydens vann, og skyll halsen med, alle I som har spyttet det bitre gall paa de kristne! Jesus vilde ikke drikke edik som var blandet med gall, og de kristne kan heller ikke drikke hatets og forbitrelsens edik, som er blandet med gall. De helhunder som har spytt forbitrelsens gall utover kristendommen, faar til slutt selv lepje sitt spy, naar de ikke har annet aa æte. Den onde koker dem saus paa kjøtet, naar de skal æte de kristnes kjøt. Og naar de skal drikke de kristnes blod, har den onde flytende drakegift i, for at denne blodsuppe skal bli velsmakende. Helhundene er ikke nøie paa smaken; de æter nok den gamle Adams avføring, naar de blir sultne. Men de som har større hjerte enn gall, om de enn for det første av hjertet hater de kristne, hos dem blir der likevel en forandring, naar hjertet blir dyktig pisket; de kan ved Guds naade bli korsberere. Om enn hjertet stundom føles haardt, stundom koldt, stundom heitt, stundom opblaast, stundom dødt, likefullt blir det til slutt til knøsk, som tendes av en gnist, som Jesus slaar, naar han sier: «Jeg er kommen for aa tende ild paa jorden, og hvor gjerne jeg vilde den allerede var tendt!» Denne hellige ild tendes snart, der hvor menneskehjertene er blitt til knøsk, skjønt der er arbeid nok, før hjertet blir bløtt. Saaledes kan de hvis hjerte er haardt, være paa rett vei, mens de hvis hjerte ikke stort føler noget, er jøder og Jesu korses fiender. Jødernes hat til Jesus er en sur edik, blandet med forbitrelsens gall, og den edik som er blandet med gall, er ikke bare sur, men den er bitter og beisk som gift. Saadan drikke tilbyder Jesu korses fiender de kristne, naar de kommer og beder dem om noget. Jesu korses bitreste fiender tilbyder de kristne sitt hat, blandet med den ondes gall. Men saadan drikke er saa sur og bitter, at de kristne kan ikke drikke den. Men djevelens engler drikker nok den sure og bitre drikk, som er blandet med den ondes gall. De slikker sig enda om munnen og sier: Det var god drikke gamlingen hadde! Men det er fare for at den til slutt svir i buken, naar det begynner aa gnage paa deres samvittighet, hvordan de har levt. Ormegiften er her velsmakende, men den blir visst bitter, naar det skal gnage paa deres samvittighet hvordan de har levt.

Æt, æt de kristnes kjøt, I ulveunger! det blir ikke saa feit kokning imorgen. Lepje varmt blod, I ulveunger! det blir ikke saadan suppe i gryten imorgen. Sønderfleng dyktig de kristnes legemer, den onde koker nok saus paa kjøtet til eder! Drikk enda flytende drakegift attpaa, den onde beroliger nok eders samvittighet i helvede. Spy ut uterlighetens edik blandet med hat og forbitrelsens gall, og tilbyd Frelseren og hans disipler denne djevelens blanding. Paa samme maate som I har gjort før, saaledes skal I fremdeles gjøre. Drikk, bannes og slaass, saa blir I salige. Sug de kristnes blod, den onde suger nok eders bryst i helvede. Skjer tenner, naar de kristne formaner eder til anger og omvendelse, den onde giver eder nok sukker og sirup i helvede. Drikk drakegift, den onde betaler eder nok lønnen i helvede. Driv hor, saa faar I forlyste eder med horene i helvede. Der er vel en eller annen djevletispe, som lesker eders munn med sitt eget vann, naar den blaa lue staar ut av eders munn og nese. Stjel dyktig naade her, helhundene er nok stumme i helvede. Driv brennevinshandel, den onde lønner eder godt i helvede.

Det aandelige hat er den ormegift som drypper av drakens tenner, naar den stikker kvinnens sæd i hælen. De er vel glade drakeungerne, naar de skal til aa lage pølser av de kristnes blod! Vær snare nu og hent varme fra helvede, saa I bedre kan se aa lage pølser. Men det maa I bare komme ihu, at Abels blod roper om hevn! Amen.

Nr. 25 A. Palmesøndag.

(Aftensangsprediken 1859)

Jeg har hjertelig longtet efter aa æte dette paaskelam med eder, før jeg lider; ti jeg sier eder: Jeg skal aldrig mere æte det, inntil det er blitt fullkommet i Guds rike. Luk. 22, 15, 16.

Saaledes sa vaar dyrebare Frelser til sine disipler, da han satte sig ned for aa æte det siste maaltid paa jorden. Han visste nok at det var det siste maaltid. Men vi vet ikke naar vi skal æte det siste maaltid, men det vet vi, at den tid kommer. Og den kan komme meget snart. Om vi da var rede til aa trede inn i evigheten, og verdige til aa sitte til bords med Abraham, Isak og Jakob i himmerikes rike, og æte himmelsk brød. Den tanke burde alle kristne ha, naar de æter paaskelammet, at dette er det siste maaltid paa jorden, og at de ikke mer skal æte annen mat, før det er fullkommet i himmerikes rike.

Men for manges vedkommende vil gjerne det siste maaltid være langt borte, naar de setter sig ned for aa æte paaskelammet. For nogen er saa fast i verden, at de kan ikke tenke sig at dette skal være det siste maaltid paa jorden. Dersom alle natverdgjester tenkte at dette er det siste maaltid som de skal nyte paa jorden, saa var de bedre beredt til aa stige inn i evigheten og sitte til bords med Abraham, Isak og Jakob i himmerikes rike, og æte himmelsk brød. Men djevelen forlenger naadetiden, og innskyter i natverdgjesternes sinn den tanke, at Herrens natverd er ikke det siste maaltid paa jorden. Bare nogen syke, som ligger for døden, er nødt til aa tenke at dette er det siste maaltid. Men allikevel er ikke alle rede til aa gaa inn i evigheten, om de enn kjenner at dette er det siste maaltid. For verden er dem saa kjær, at den faar dem til aa tenke at de ennu skal bli friske. Men det var best om det haap var langt borte for alle syke, for det er meget farligt for sjælen. Haapet om bedring burde være helt borte fra de kristne paa sykeleiet, serlig naar døden staar for døren. Men det haap har de kristne at de skal friskne til for den kommende verden, og at de snart skal faa komme til Kana'ans forjettede land, og æte usyret brød, og drikke av frukten paa det levende vintræ, som er i Guds paradis.

Er I nu rede til aa trede inn i Guds rike? Er I rede til aa sitte til bords med Abraham, Isak og Jakob? Vi har det haap og den fortrøstning til Gud, at han av sin store miskunnhet har beredt nogen faa sjæle, og stadig bereder dem ogsaa ved det siste maaltid, der han sier: «Jeg har hjertelig lengtet efter aa æte dette paaskelam med eder, før jeg lider».

Tror I nu, I Jesu disipler, at dette er det siste maaltid som I æter med ham? Tror I at I snart skal faa æte det nye med ham i himmerikes rike, ikke med sorg, ikke med bitre urter, saaledes som her, men med glede og fryd, der hvor natverdgjesterne blir drukne av vin, som er flytt av det levende vintræs frukt? Bed, I Jesu disipler, at kalken med det levende vintræs frukt maatte bli velsignet, og at der maatte sies: «Dette er det nye testamentes blod, det er Jesu blod, som utgytes for eder og mange til syndernes forlatelse». Hør du, den første og den siste, du Herrens natverds store utdeler, de fattiges og sørgendes sukk! Fader vaar, du som er i himmelen o.s.v.

Evangelium 1 Kor. 11, 23—29.

I den opleste tekst beder Paulus de kristne aa prøve sig selv, før de gaar til Herrens natverd. Vi skal da ved Guds naade tenke efter, hvorledes natverdgjesterne skal prøve sig selv, før de gaar til Herrens natverd.

1ste prøvelse: Har natverdgjesterne en ren samvittighet? De sorgløse natverdgjester gaar til Herrens natverd med urenset samvittighet, og de har ikke forlikt sig med sin motstander. Nogen har den onde taket hukommelsen ifra, saa de ikke engang minnes hvem de skulde ha gjort urett imot. Nogen kan minnes de mer grove overtredelser, men de renser ikke sin samvittighet, og vil ikke rette paa sine urettferdige gjerninger. De mener at Gud forlater dem synderne, om de ikke forliker sig med sin motstander. Derfor æter og drikker de sig selv til dom. For vi har klare Guds ord for, at Gud ikke forlater dem synderne, som ikke vil forlike sig med sin motstander. De opvakte maa rense sin samvittighet, og forlike sig med sin motstander, omennskjønt nogen vil kroke sig ifra det, og sier at de skal forlike sig med sin næste, men ikke før samvittigheten krever det. Men de som sier saadan, har ikke rett opvakt samvittighet.

Hvad slags samvittighet er det, som ikke krever det som Guds ord krever? Men dersom ære og gjerrighet forderver samvittigheten, ja da taper samvittigheten kraften til aa kreve det som Guds ord krever. Og det vil jeg sie eder: Har I ikke renset eders samvittighet, saa hjelper hverken Herrens natverd, eller tro, eller det at synderne er forlatte.

2nen prøvelse: Har natverdgjesterne en rett og saliggjørende tro? Naar Paulus skriver til de kristne: «ransak eder selv om I er i troen», saa kommer der et annet spørgsmaal: hvorledes denne troens prøvelse skal gaa for sig. Mange berer nu kristen tro, men hvad tid de er komne til den rette tro, det vet de ikke. Nogen vet visstnok naar og hvorledes de har faatt troen, men naar og hvorledes denne tro er blitt omskiftet til død tro, det vet de ikke. Den onde har der et litet garn, hvormed han fanger kristne sjæle, naar en kristen selv ikke merker eller kjenner hvorledes den levende tro blir omskiftet til død tro, saaledes som vi ser det av Davids fall, og av den tjener som vilde kvele sin medtjener. Og denne tjener hadde i sannhet en saadan tro at hans skyld var utslettet. Alle kristne maa vedgaa at den tjener virkelig hadde faatt sine synder forlatte. Men hvordan gikk det? Alle medtjenere maatte til slutt klage paa ham, og fortelle kongen hvad denne tjener hadde gjort. Han kjenner visst ikke selv, at han er fallt fra naadestanden, førenn han for annen gang faar høre den haarde dom. Naar nemlig medtjenerne tar til aa klage over at han ikke lenger er i naadestanden, da reiser envisheten sig i hjertet. Han begynner aa motsie de kristne, og danne partier. Han forlikes ikke mer med de kristne. Til slutt blir der i hjertet et stort nagg til de kristne, og det er noget som ikke enhver stakkar selv kjenner.

Naar nu denne prøvelse av ens egen tro er saa uklar, at det er ikke mange kristne heller som kan prøve sig selv, om han er i troen eller ei, saa vilde det være det beste raad at en lot sig prøve av en annen kristen, som han med sikkerhet tror for kristen. For erfaringen viser at ikke en gang en kristen kan se sine egne feil, saa godt som en annen kristen ser dem.

3dje prøvelse: Har natverdgjesterne alvorlig lyst til aa bli salige? Dette er et uklart punkt. For allesammen sier at de har lyst aa bli salige. Men ikke alle har rett nød. Og vi vet at ingen andre har rett lyst, enn de hos hvem der er alvorlig nød, enn de alvorlig angrende, hvis samvittighet ikke bare er rett opvakt, men som ogsaa vedblir aa være saa opvakte, at de vet hvor den ene eller den annen, den tredje eller den syvende djevel kommer fra. Paa dem gjør selv satan nød. For om du kjenner hvad horedjevelen virker hos dig, men du ikke kjenner hvad gjerrighetsdjevelen og æredjevelen virker, saa er du en enøiet kristen. Om du atter igjen kjenner hvad seks djevler virker hos dig, men hvad den syvende djevel virker, kjenner du ikke, saa kan du maaskje kjempe imot de seks, men den syvende sikter din sjæl som hvete. Denne syvende djevel gjør nød paa de angrende. Og derfor maa de fly til den store korsberer og skrike om hjelp, hver gang naar egenrettferdighetens djevel begynner aa engste dem, og vil senke dem ned i tvilens bølger. Saadanne nødstedte, som egenrettferdighetens djevel vil stenge helt ute fra himmerikes rike, de er virkelig i nød, og vil bli frelste fra djevelens vold. Men de som djevelen ikke plager, de har ingen nød. De sier visstnok, nogen i all fall, at de har ikke tro, og at de formaar ikke aa tro, om

de ogsaa hadde lyst. Men saadanne har likevel ikke rett lyst, naar ikke djevelen har taket alt falskt haap fra dem. Saadanne kommer i ynkelig nød, naar en kristen likesom halvveis med magt vil lede dem til Kristus. Paa dem gjør den onde nød, netop paa det punkt da de skulde tro og bekjenne sin tro.

Dette er de største prøvelser som de verdige natverdgjester skulde ha. Og det er vaart haap, at de angrende, og de som er i nød, kjenner disse ting, selv om de ikke alle kan forklare dem. Men den store natverdens utdeler, han gjøre de verdige natverdgjester uverdige, og de uverdige verdige, saa at de som uten bryllupklæder er komne inn i bryllupshuset, maa bli bundne paa hender og føtter. Men de fremmede fanger skal løslates av dødens lenker, og de skal til slutt faa komme til den store natverd, og sitte til bords med Abraham, Isak og Jakob i himmerikes rike, og æte himmelsk brød nu og evindelig. Amen.

Nr. 25 B. Palmesøndag.

Da knurret jøderne mot ham, fordi han sa: Jeg er det brød som er kommet ned fra himmelen. Joh. 6, 41.

Johannes har skrevet i sitt evangelium om hvad forargelse det vakte hos jøderne, da Jesus første gang begynte aa tale om Herrens natverd. Jødernes fornuft satte sig saa haardt imot, at de begynte aa knurre. Men ogsaa disiplene holdt det for en haard tale, da han første gang talte om aa æte hans kjød og drikke hans blod, og derav forstaar vi, at det naturlige menneske hverken vil eller kan tro de ting som gaar over dets fornuft; men løgn tror det nok. Om vi nu tok oss for aa granske alle skriftsteder som inneholder noget om Herrens natverd, saa vilde menneskets fornuft enda ikke naa saa langt ,at den kunde fatte noget av denne Herrens natverds store hemmelighet; for det er en stor hemmelighet, skjult for all forstand. Likesom jødernes fornuft den gang støtte sig paa dette ord, saaledes har ogsaa fornuften hos mange ogsaa senere blitt støtt over den samme tale. Nogen har forstaatt det saa at det er bare et kjærlighetsmaaltid, som om det ikke skulde bety noget mer, enn bare det at de kristne i sine forsamlinger har holdt et kjærlighetsmaaltid, til minne om Frelserens død. Men aa æte paaskelammet var allerede i det gamle testamente en hemmelighet. Det er ikke bare et minne om en merkelig hendelse, saa som Israels barn den natt, da Herren bød Moses aa innsette paaskelammet, blev frelste fra trældommen i Egypten. Nei, det er ikke bare et minnemaaltid, men der ligger en hemmelighet i det, og den krever tro; for det skulde være et lyteløst lam. Skulde det bare være et minnemaaltid, saa hadde uten tvil annen mat kunnet due. Men det skulde være kjødet av et lyteløst lam, saa som dette lyteløse lam allerede da betegnet Guds Lam som berer all verdens synd. Det er allerede i sig selv en merkelig ting, at blod av dyr er bedre enn saape til aa rense det menneskelige legeme med. Saaledes har verdens fine frøkener erfart det, at henderne blir hvitere og renere med blod, enn med saape. Den som vasker sine hender med blod, blir riktig ren. Det har verdens horer prøvt, de som skal ha rene og hvite hender, for at de kan være verden til behag. Men Jerusalems døtre er ennu ikke blitt var, at det lyteløse Lams blod taker bort all blodskyld. For Herren sier ved profeten: «Om du enn vilde take dig megen saape, og tvette dig med lut, saa skulde dog din skam sees

for mig.» Det første spørgsmaal er saaledes dette: hvorfor skal verdens horer ha saa hvite hender, og Jerusalems døtre ikke ha hvite hender, selv om de vasker sig med saape og lut ? Jo, aarsaken ligger i at verdens horer vasker sine hender med dyreblod, men Jerusalems døtre vasker sig ikke i det uskyldige Lams blod, men med saape og lut, og likevel sees deres urenhet. Naar paaskelammet skulde slaktes, tok de et lyteløst lam, og det lams blod blev stenket paa dørstolpene, for at morderengelen skulde gaa Israels barns hus forbi. Er da morderengelen redd Lammets blod? Ja, det ser saa ut, at han er redd Lammets blod. Dette er ogsaa en uforstaaelig ting, likesom ogsaa det er ufatteligt, hvorfor blod er bedre enn saape til aa rense urene hender. Dette er bare en naturlig erfaring, som viser at mennesket maa tro meget som det ikke forstaar.

Hvad nu Herrens natverd angaar, saa har verdens vise og prester og skriftlærde gransket paa hvad maate et menneske kan æte Jesu legeme og drikke hans blod, men de har ikke forstaatt det. Og likesom jøderne sa: «hvorledes kan han give oss sitt kjød aa æte ?» saaledes sier ogsaa alle verdensvise: «det er ikke annet enn et billede, et minnemaaltid er det.» Men Luther var ikke fornøidd med det. Han vil sie som saa: «Nei, det er ikke bare et billede, det er ikke som nogen sier, at det velsignede brød betegner Kristi legeme, saaledes som paaskelammet i det gamle testamente betegnet Guds Lam, som berer all verdens synd. Men nu er det rette paaskelam ofret for oss, og det er ikke bare et billede, men det har virkelig gaatt for sig, og nu æter vi hans kjød og drikker hans blod.» Men netop der setter fornuften sig imot. Fornuften staar aldeles fast, naar den ikke ser annet enn brød og vin, og der ingen smak er av kjøt og blod. Luther stiller det saa, at det skal enhver natverdgjest sannelig tro, at der er Kristi legeme og blod, skjønt det er ikke annet enn brød og vin som du ser og smaker. Her var det fornuft-røre paa Luthers tid, serlig naar paven sa at brød og vin blir omskapt til Kristi legeme og blod, og de reformerte sa at brød og vin betegner Kristi legeme og blod. Men Luther sa at det er Kristi legeme og blod. Men des mer en gransker denne hemmelighet med fornuften, des større mørke blir det, og dersom de kristne ikke hadde den tro at natverdgjesterne virkelig blir delaktige i Kristi legeme og blod, saa vilde de alle til hope drukne i fornuftens visdom.

Vi skal ved Guds naade i troen granske denne store hemmelighet, saa vi kan mottake den med troen, og gjemme den i hjertet. Men den store natverdens vert, som ser og forstaar alle hemmeligheter, han gjøre dagens natverdgjester verdige til aa mottake disse velsignede gaver, med ydmykt, sønderknust og troende hjerte, at de ikke maa bli skyldige i Herrens legeme og blod. Lat Judas gaa ut, efter det dyppede stykke, og de andre disiple gaa og følge Jesu blodige spor til Golgata, saa de bedre kan komme ihu, hvortil Herrens natverd er innsatt. Den store natverdens vert, han høre de sørgende disiplers sukk! Fader vaar o.s.v.

Evangelium 1 Kor. 11, 23—29.

Efter veiledning av vaart hellige evangelium, og som følge av det som allerede er talt, skal vi ved Guds naade tenke efter: Hvad for legeme det er som gives oss i Herrens natverd.

1. Er det det legeme som Frelseren hadde før sin død?

2. Eller det legeme som laa i graven?

3. Eller det legeme som han hadde efter opstandelsen? Give den store natverdens utdeler sin naade, at de faa sjæle som blir igjen i Herrens natverd-hus, naar Judas er gaatt ut, maatte faa kjenne og prøve hvad for legeme det er som de nyter under brød og vin.

1. At det er Herrens legeme som gives oss, derom tviler vi ikke; men hvad slags legeme det er, derom har det ennu ikke vært tenkt saa stort. Hverken verdens vise, eller presterne, eller de skriftlærde har gransket hvad for legeme det er som gives oss i Herrens natverd, om det er det legeme som Frelseren hadde før sin død, eller er det det legeme som laa i graven efter Frelserens død, eller det legeme som han har efter sin opstandelse. Det legeme som han hadde før sin død, var dødeligt, og det legeme som laa i graven, var dødt, men det legeme som han har efter sin opstandelse, er udødeligt. Av hvad slags legeme vilde nu natverdgjesterne

æte? Lat din samvittighet sie hvad for legeme det skulde være best aa æte av. Jeg skjønner at ingen vilde æte det legeme som ligger i graven, og som er dødt kjød, serlig naar Frelseren selv har sagt i Johannes's evangelium (6, 63): «Det er aanden som gjør levende, kjødet gavner intet.» Om nu natverdgjesterne for det første blev tilbudt det legeme som Jesus hadde før sin død, for det annet det legeme som ligger i graven, og for det tredje det legeme som han har efter sin opstandelse, og hver natverdgjest fikk en kniv i haanden, og det blev sagt: «skjer nu et stykke av hvad for et legeme du vil, enten av det dødelige legeme, eller av det døde legeme, eller av det udødelige legeme. Og tak ogsaa litt blod av hvad for legeme du vil, enten av det dødelige legeme, eller av det døde legeme, eller av det udødelige legeme. Om en videre sa til alle natverdgjester: Jesus har bedt eder aa skjere et stykke hver av hans legeme, og drikke litt hver av hans blod, med det løvte, at «den som æter mitt kjød og drikker mitt blod, har evigt liv.» (Joh. 6, 54). Og atter har han sagt (53. v. i samme kap.): «Dersom I ikke æter menneskesønnens kjød og drikker hans blod, har I ikke livet i eder.» Nu er der altsaa to forskjellige tilbud, først om de vil give sig til aa sønderflenge Jesu legeme, og skjere et stykke hver av hans legeme og æte det, saa har de det evige liv. Men vil de ikke sønderflenge Jesu legeme og æte hans kjød, saa staar den evige død dem aapen. Jeg tenker at nogen natverdgjester vilde sie som jøderne: «hvorledes kan denne give oss sitt kjød aa æte?» (Joh. 6, 52.). De sorgløse vilde straks sie: «Vi er ennu ikke saa sultne at vi skulde trenge om aa æte menneskekjød. Det er bare villaander som æter menneskekjød.» Men om nu de sorgløse trodde hvad Frelseren har sagt: «Dersom I ikke æter menneskesønnens kjød og drikker hans blod, har I ikke livet i eder», da sier jeg, om de trodde disse Frelserens ord, da kom de ogsaa til aa tenke: skal ogsaa vi til aa æte menneskesønnens kjød? Om enn nogen sorgløse slett ikke faar lyst til aa æte menneskesønnens kjød, førenn først paa dødsleiet. Nogen er nemlig saa ømtaalelige, at de vil ikke æte menneskesønnens kjød, saa lenge som de finner annet kjød, som er mer velsmakende enn menneskesønnens kjød. Men nu faar natverdgjesterne atter tre tilbud. Av hvadslags legeme vil I skjere kjød og æte? Vil I æte av det legeme som er levende, men dødeligt ,eller av det legeme som ligger i graven, eller av det udødelige legeme? Jeg skjønner at de sorgløse er saa ømtaalelige, at de vil ikke give sig til aa sønderflenge et levende menneskes legeme. De kommer i all fall ikke ihu ennu, naar og hvorledes de skulde ha sønderflenget Jesu hellige legeme. Om de enn stundom har sønderflenget ogsaa et levende menneskes legeme, serlig naar de blev vrede, de tror allikevel ikke ennu at de har sønderflenget Jesu legeme. De sier nemlig: stridsmennene har sønderflenget ham, men vi har ikke sønderflenget ham. Ifall de sorgløse altsaa nødvendigvis skal æte menneskesønnens kjød, saa vil de i all fall ikke æte et levende menneskes kjød, for de er saa ømtaalelige, at de kan ikke skjere i et levende menneskes kjød, uten i sinne. De sorgløse vilde saaledes nødvendigvis give sig til aa sønderflenge det døde legeme. Av det vilde de skjere et stykke hver, og æte. Men hvorfra skulde de faa blod, naar alt blod er runnet ned paa jorden, og stridsmennene og jøderne har trakket det ned. Det vilde visst gaa dem som katolikkerne, som slett ikke giver natverdgjesterne blod, men bare legeme. Dødt kjød er det de æter, og det blir de delaktige i. Men det levende legeme er det dog som de nyter i Herrens natverd, de natverdgjester som ikke selv er aandelig døde. Det levende legeme er det, selv om de sorgløse ikke kan sønderflenge et levende legeme, uten i sinne. Da naar den gamle Adams kraft rett koker i hjertet, da kan nok de sorgløse sønderflenge et levende menneskes legeme, men ellers ikke. Men vi har sett mange eksempler blandt de sorgløse paa, at de slett ikke vil gaa og æte menneskesønnens kjød, naar djevelens kraft riktig raser i hjertet, eller naar altergangs-andakten forstyrres. Da har de lyst aa smake paa annet kjød, som er mer velsmakende enn menneskesønnens kjød.

Men nu kommer det spørgsmaal, naar Jesus har sagt: «den som æter mitt kjød og drikker mitt blod, har evigt liv», hvad slags

legeme vilde de opvakte æte av? Skulde de ha samvittighet til enda aa sønderflenge et levende menneskes legeme. Om en sa til de opvakte: I skal æte menneskesønnens kjød og drikke hans blod, men har I hjertelag til aa sønderflenge den levende menneskesøns legeme, saa vilde de alle sammen sie: vi har nok allerede sønderflengt ham. Men hvor skal I faa det menneskesønnens kjød fra, som I skal æte, dersom I ikke taker det som I har sønderflengt. Ulven er det som ikke vil æte det som den har sønderflengt, saa lenge som den ennu har et levende liv som ikke er sønderflengt. Men mennesket maa æte det som det har sønderflengt, og gjør det ikke det, er det verre enn ulven. Men jeg vet at de opvakte vil ikke æte dødt kjød. Derfor maa de æte Guds Søns levende kjød, som det ennu er liv i, om enn samvittigheten hos nogen setter sig haardt imot. Her blir det en haard kamp med djevelen. Egenrettferdighetens djevel sier nemlig til de opvakte, naar de vil gaa til Herrens natverd: «Skal du nu atter ivei og sønderflenge Herrens legeme, saaledes som du ogsaa før har gjort?» Og mangen natverdgjest blir saa forskrekket av denne djevelens niksling, at han tør ikke gaa og æte Guds Søns kjød. Den onde staar nemlig paa kirkevcien og sier til natverdgjesterne: «Skal du nu atter ivei og sønderflenge Herrens legeme?» Men hvad sier samvittigheten da, naar den onde niksler saaledes? Jo, samvittigheten sier: «Han er verre enn en ulv, den som ikke æter det som han har sønderflengt.» Naar du har sønderflengt Herrens legeme, saa maa du ogsaa take det op og æte det; for Frelseren sier: «Dersom I ikke æter menneskesønnens kjød og drikker hans blod, har I ikke livet i eder». (Joh. 6, 53.).

2. Nu vet vi altsaa for visst, at de opvakte vil ikke æte det døde kjød som ligger i graven. Men hvad for et av de to legemer vil de æte av, av det dødelige, eller av det udødelige? De benaadede sjæle kan ogsaa tenke over hvad for et av disse to legemer de vil æte av. Av det dødelige, eller av det udødelige? Og alle sier sikkert: «Av det udødelige legeme vil jeg æte.» Ja, av det udødelige. Men hvad sier Herrens innstiftelsesord? Der sier Herren: «Dette er mitt legeme som gives for eder.» Han sier ikke saaledes: Dette er mitt legeme som er givet for eder, men han sier at det gives i døden. Og av disse ord hører vi nu at det er det legeme som gives i døden, altsaa det dødelige legeme. Men hvad legeme er det som gives i døden? Er ikke det forsoningsofferet? Omennskjønt katolikkerne sier: «nei, det er ikke forsoningsofferet», og verdens vise sier: «det er et billede, det er ikke noget annet», og nogen sier: «det er et minnemaaltid, der ligger ikke noget mer i det, enn at disiplene skal komme ihu at Jesus er død for deres skyld.» Men saa sier jo Herren selv: «Dette er mitt blod som utgytes for eder og mange til syndernes forlatelse.» Han sier ikke at det er utgytt til et minne, men til syndernes forlatelse. Det er ikke til det aa faa syndsforlatelse, men til syndernes tilgivelse, saaledes at synderne ved dette blods utgytelse forlates av Guds side. Men aa faa syndernes forlatelse kommer ennu an paa det, om disiplene taker imot den tilbudte naade. Saaledes er Kristi legeme og blod et forsoningsoffer, og Herrens natverd er et forsoningsmaaltid. Det er ikke bare et minnemaaltid, men et forsoningsmaaltid. Derfor har alle sorgløse stort ansvar, naar de kommer til forsoningsalteret og skal forlike sig med Gud, skjønt de ingen ting har aa forlike. Dersom nemlig Gud spør dem: «ven, hvorledes er du kommen inn her, og har ikke bryllupsklædning paa?» saa tier de. Spør han: «ven, hvorfor er du kommen?» faar han intet svar paa det heller. De kommer og kysser Jesus, enda de viser hans fiender veien til Jesus.

Herrens natverd er saaledes ikke bare et minne om Herrens død. Heller ikke er det bare et kjærlighetsmaaltid, hvor de kristne kommer sammen for aa optende den innbyrdes kjærlighet. Men saa lenge som de kristne er syndere, og i mange stykker mangelfulle, trenger de aa faa synderne forlatte. For saaledes sier den store natverdens vert: «Dette er mitt blod som utgytes for eder og mange til syndernes forlatelse.» Visselig blir saaledes synderne de angrende forlatte i Herrens natverd, ifall de har en saadan tro at de faar syndernes forlatelse. Men de sorgløse og ubotferdige faar ikke sine synder forlatte i Herrens natverd, hvor me-

get de enn tror at de faar synderne forlatte der. Der er det netop at de sønderflenger Jesu legeme. Og djevelen klager aldrig paa dem for denne sønderflenging. Tvertimot opmuntrer han dem til aa gaa til Herrens natverd, og sier til de ubotferdige: Frykt ikke for at du er uverdig, du som er Jesu beste ven! Du har aldrig sønderflengt Jesu legeme, saa som disse vakte gjør. Du har altid sittet med andakt i Herrens natverd, du har altid hellet ditt hoved mot Jesu bryst. Og om enn disse vakte beskylder dig for horeri, tyveri, drukkenskap, brennevinshandel, gjerrighet, bannskap, hat, misunnelse, stas, hovmod, bedrag, og alle slags synder, som du aldrig i ditt liv har gjort. Selv er de saadanne; men din samvittighet vitner vel at du er uskyldig i alt dette. Og hvad de videre beskylder dig for, at du har drukket av Herrens kalk og djevelens kalk paa samme dag, det er ikke sant. Du ser vel selv av boken, eller av Guds ord, at brennevin er den beste Guds velsignelse som finnes i landet. Gud forbyr jo ikke nytelsen av fornøden mat. Den som skjenner Guds beste gaver ut for drakegift og djevelens kalk, han er selv av djevelen.

3. Se, saaledes prediker den onde til de sorgløse og ubotferdige; men til de angrende sier han: «Skal du nu atter ivei og sønderflenge Kristi legeme? Og skal du nu gaa til Herrens natverd, saadan en djevel som du er?» Ja du maa nok gaa og sønderflenge Kristi legeme, saa djevelsk som du er. For æter du ikke det du har sønderflengt, saa er du verre enn ulven. Du maa æte menneskesønnens kjød og drikke hans blod. Du har visstnok sønderflengt Kristi legeme, og nu maa du æte hans kjød og drikke hans blod, saa at du kan faa det evige liv, saa at du kan leve paa veien til evigheten. Du har sønderflengt netop den levende Guds Søns legeme, og nu maa du æte netop den levende Guds Søns kjød, og drikke den levende Guds Søns blod. Likesom de ville æter levende menneskers kjød og drikker levende menneskers blod, og sier det er godt, saaledes maa I, hvem verdens dydige mennesker kaller vill-aander, æte den levende Guds Søns kjød, og drikke den levende Guds Søns blod, ikke raatt, og ikke kokt, men steikt ved helvedes ild, likesom paaskelammet. Og med bitre urter, for at det skal være lettere aa fordøie, og give eder kraft til aa fly bort fra Egyptens trældom, naar hedningerne jager Israels barn ut av sine hus, og Israels barn saaledes kommer til aa faste, og bere med sig usyret deig. Paaskelammet var i det gamle testamente det samme som Herrens natverd hos oss. Paulus sier 1. at vaart paaskelam er slagtet for oss, nemlig Kristus. Paaskelammet var et lam uten lyte. Paaskelammet blev slagtet, og Guds Lam er ogsaa slagtet. De mennesker som aat paaskelammet, hadde selv sønderflengt dette lams legeme; saaledes har ogsaa vi sønderflengt Kristi legeme. Kjødet av paaskelammet blev stekt ved en ild, saaledes er ogsaa Kristi, det uskyldige Lams kjød stekt ved helvedes ild. Paaskelammet blev ætt med usyret brød, saaledes blir ogsaa Kristi legeme ætt med usyret brød. Israels barn aat paaskelammet med reiseklæderne paa, lenderne omgjordede, med sko paa føtterne, stav i haanden, rede til aa drage avsted til det forjettede land. Saaledes skal ogsaa de kristne ha reiseklæderne paa, naar de æter Kristi kjød, omgjordede om lenderne, med sko paa føtterne, stav i haanden, rede til aa drage avsted til det nye Jerusalem, som om dette hellige maaltid var det siste maaltid i verden.

For syndens træl skulde dette paaskelam være det siste maaltid i syndens trældom. For de tvilende og vantroens fanger skulde dette maaltid være det siste maaltid i vantroens fangenskap. For de troende skulde det være det siste maaltid i verden. Likesom maten opholder det legemlige liv og giver lemmerne kraft, saaledes giver ogsaa den aandelige mat, som er Guds Søns aandelige kjød, sjælen kraft til aa vaake, bede, kjempe, stræve, og lenges efter det evige liv.

Til dette det rette fedreland er altsaa de rette Israels barn rede til aa drage avsted, naar de i en rett og salig tro æter paaskelammet. Og maatte det være det siste maaltid paa jorden! Med den mat skal de leve inntil det blir fullkomment i Guds rike, der de faar sitte til bords med Abraham, Isak og Jakob i den store natverd i himmelen. Der sitter ogsaa den store natverdens vert i himmelen, med ærens krone paa, og utdeler natverden til sine tro disipler. Der sier den store natverdens vert: «Dette er mitt legeme som er givet for eder, dette er mitt blod som er utgytt for eder.» Der er ik-

ke Judas, som forraader, men der er Peter, Jakob og Johannes, Filip, Andreas og Tomas, som roper: «min Herre og min Gud!» Der er Bartolomæus og Mattæus, Jakob Alfæus's søn og Simon Kananæus. Og kvinnerne som har fulgt Jesus fra Galilæa, Maria Magdalena, Salome, Johanna og Maria Jesu moder. De sitter i himmerikes rike i den store natverd, og synger lovsangen efter natverden. De synger takk til Gud og Lammet i det ny Jerusalem. Men Judas er ikke i deres forsamling som takker, han er i deres forsamling som banner sig selv og sin skaper. Og Jesu korses fiender faar da hyle i helvede, de som ikke her har sunget lovsangen. Nu du natverdens store utdeler! hold natverd med de disipler som følger dine blodige fotspor fra Urtegaarden til Golgata. Vekk dem op, naar syndens søvn vil trenge sig inn paa dem, at de maa se din blodige svet, og høre din bøn, naar du ligger paa dine knæ og beder til den himmelske Fader. Og styrk dem med din naade, at de til slutt maa bli delaktige i den store natverd i himmelen, hvor de faar synge lovsangen nu og evindelig. Amen!

Nr. 26 A. Langfredag.

(1850)

Kristus talte ved Davids munn og sa i sine piner **at hundene satte inn paa ham.** Salm. 22.

Omennskjønt David her i den 22. salme taler akkurat som han skulde tale om sig selv, hvorledes fienderne forfulgte ham, saa passer likevel ikke alle steder i denne salme paa David. Saaledes ogsaa naar han taler om at de gjennemboret hans hender og føtter. Han sier videre at «de kaster lodd om min kjortel.» Disse ord vedkommer ikke David, men Frelseren, hvis hender og føtter de gjennemboret med jernbolter, og stridsmennene kastet lodd om hans kjortel.

Nogen evangelister har da av denne Davids salme taket vitnesbyrd om hvorledes de gjorde med Frelseren. David klager nemlig i den 22. salme, at blodhundene kringsatte ham fra alle kanter. Og disse ord vedkommer baade David og Frelseren. Og vi vet at blodhundene tier ikke, før de faar lepje blod.

Men er nu alle blodhundene blitt fornøidde av aa lepje blod? Jeg er redd for at de blodhunder som var paa Davids tid, gjøir paa Frelseren ennu, tusen aar efter. Og hvalper efter dem er ennu i live. Det sies at hundene og kattene murrer, naar de ser sitt billede i speielen. Og det er nok troligt at de gjør det, for deres utseende er slett ikke pent. Men de tror at deres billede som de ser i speielen, er en annen hund, og det er den de mener aa bli sinte paa. De forstaar ikke at det netop er deres eget billede, som de ser, og holder for aa være en annen hund.

Vi skulde sette en stor speiel for øinene til hundene og kattene, om de nogen gang kunde kjenne sig selv, og til slutt bli var at de har samme utseende som de blodhunder, som David taler om i den 22. salme, at de kringsatte Frelseren fra alle kanter. Serlig hadde disse hunder sanket sig sammen omkring Frelseren, og de var da hissige til a alepje Frelserens og de kristnes blod. Men de slapp ikke til. Gud har satt op et saadant gjerde mellem blodhundene og faarene, at ennu har ikke hundene faatt sønderrive faarene, saa som de har villet. Og derover er hundene og ulveungerne ille til mode, at de ennu ikke har sluppet til aa sønderrive faarene. Men hvem vet hvad de kan gjøre til slutt, naar de store sporhundene faar tefte av faarene.

Profeten Elias sa til den onde konge som forfulgte profeterne: «Paa det sted hvor hundene slikket Nabots blod, skal hundene ogsaa slikke ditt blod».

Vi taler ikke nu om Tobias's hund, som var glad, da Tobias kom hjem. Vi taler heller ikke om de hunder som driver de villfarne faar tilbake til hyrden. Men vi taler om de hunder som David saa, og som omringet ham og Kristus. Det er villhunder, og de har ulvenatur. De kan ikke gjøi, de bare hyler, naar hyrden verger sine faar. De gjøir ikke, naar de kommer, men lurer sig inn paa den som de vil æte op. Dertil har vi helhundene,*) som gnager paa bladene paa livsens træ, de slutter ikke op aa gnage, før de faar lepje blod. Og disse helhunder holder straks op med aa gjøi, naar de faar lepje Lammets blod. Helhundene sønderriver de opvakte samvittigheter, og tvinger dem til aa gaa til foten av Jesu kors. Men naar helhunden faar lepje blod som flyter fra Guds Lams hjerte, da slutter helhundene op med aa gjøi.

Det var nok godt om alle blodhunder, som David skriver om paa forannevnte sted, var saa bundne med mørkets lenker, at de ikke slapp til med aa slite og sønderrive Jesu faar, som idag berer Jesu kors, og følger den store korsberer til Golgata, med sorgfulle og blødende hjerter, og klager at mørkets fyrste har saa stor magt paa jorden, at han kan ophisse alle blodhunder til aa slite og sønderrive Jesus og hans faar. For disse blodhunder, som David har talt om i den 22. salme, har omringet den korsfestede konge paa alle kanter. Og deres kvalper er ennu i live. Og mørkets fyrste hisser op sine hunder til aa slite og sønderrive lammene. Og enda gjøir helhundene, og sliter og sønderriver deres samvittighet, som er bedrøvet for sine synders skyld. Satans blodhunder sliter og sønderriver, i kraft av den verdslige lov, deres legemer som med sorgfulle og blødende hjerter følger den store korsberer til Golgata. Dersom den naadige Herre Jesus ikke forbarmer sig over dem, og drypper nogen honningdraaper i deres samvittighet, og i deres saarede hjerter, og beder for dem uutsigelige sukk, vilde de gaa evig fortapt. Men lovet være den store korsberer og tornekronte konge, som idag lot sig korsfeste og sønderslite av satans hunder, for at alle smaa korsberere og sorgfulle sjæle skulde bli vederkvæget ved hans blod.

Du sørgende Maria Magdalena, og du Jesu mor! graat ikke! Vær frimodig, dine synder er dig forlatte. Naar du blander angerens taarer med Jesu dyre blod, saa blir dine hjertesaar lækte. Og du trofaste disipel som Jesus elsker! Du har med dine egne øine sett hvorledes verdens stridsmenn stakk spytet i Jesu hjerte, og derfra utfløt blod og vann, for at skrifterne skulde opfylles, som sier: «De skal se hen til ham som de har gjennemstunget». Og engang kommer den tid, da alle Jesu korses fiender faar se hvem de har gjennemstunget.

Naar nu alt er fullbragt, og Guds vredes skaal er tømt, og Jesus med saadant rop har givet sin aand i Faderens hender, saa var det det beste raad, at alt folket som er kommet til Jesu kors, nogen for aa spotte, nogen for aa korsfeste ham, nogen for aa dele hans klæder, nogen for aa tilby ham edik blandet med gall, og nogen for aa stikke spytet i hans hjerte, vilde slaa sig for sitt bryst, og gaa hjem med sukk og hjertens angst.

Men de faa sjæle som staar ved foten av Jesu kors, og for verdens staak ikke tør aa oplate sin munn, de bøie sine knæ ved foten av Jesu kors, og bede med ytmyke og angrende hjerter, at det dyre blod som idag har flytt fra Jesu hjerte, maatte læke hjertets saar. Vi haaper at alle angrende og nedtrykte skal faa trøst i sine hjerter, saa snart som de naar frem til foten av Jesu kors. Og derpaa sier vi amen, og sukker: Fader vaar. o.s.v.

Evangelium Luk. 23, 32—43.

Vaart hellige evangelium og hele Kristi lidelseshistorie viser hvorledes djevelen hisset hundene sine paa Frelseren, saaledes som David saa det i aanden, allerede tusen aar før det skjedde. Og profeterne har forutsagt at Frelseren skal bli hatet av alle dem som vandrer som hans korses fiender. Vi faar nu passende leilighet til aa tenke efter, hvorledes djevelen hisser hundene sine paa Frelseren.

*) Der er en aame eller insektlarve som paa kvænsk kalles «helhunden». O. anm.

1. Hvorfor djevelen hisser hundene sine paa Frelseren.
2. Hvad djevelen vant med at han hisset hundene sine paa Frelseren.

1. Hvorfor djevelen hisser hundene sine paa Frelseren. Djevelens hunder er alle sorgløse, uomvendte og ugjenfødte, som ennu ikke er frikjøpte fra djevelens fangenskap. Mørkets fyrste har bundet dem til verden med syndens brennende lyster, akkurat som en binder en bisk hund fast i veggen med jernlenker. Men vi hører av fortellingen om Jesu fristelser, at djevelen holder sig for aa være all verdens herre, naar han lovde Frelseren at han skulde faa hele verden, hvis Frelseren vilde falle ned og tilbede ham. Men Frelseren sa: «vik bort satan!» Fra den dag av blev verdens fyrste vred paa Frelseren og hans disipler. Mørkets fyrste slapp hundene sine løs, og hisset dem op til aa gjøi, til aa slite og sønderrive Jesus og hans faar. Serlig er de store sporhundene biske paa Frelseren, hine satans spor-hunder nemlig, de er biske paa Frelseren av den aarsak, at de ikke i fred faar sønderrive hans faar. Det er et visst aandeligt hat, som driver dem til aa hate Jesus. Disse store spor-hundene sliter og sønderriver Jesu faar, i kraft av den verdslige lov. At satans kvalper gjøir, det er ikke saa farligt. Men de store spor-hundene, naar de slipper løs, og i kraft av loven begynner aa slite og sønderrive Jesu legeme, de er ikke fornøidde, før de faar lepje blod av Jesu legeme. Naar nemlig Frelseren vilde frelse de sjæle som verdens fyrste hadde røvet fra ham, da blev verdens fyrste vred, og hisset hundene sine paa Frelseren. Og naar Frelseren vilde jage bort disse hunder med Mose stav, blev de enda mere hissige. For hunden har det lag, at til mer folk truer den med staven, des biskere og grummere blir hunden. Og naar det er saa mange hunder i en hop, og de setter inn paa folk, saa kan der nok være fare for livet. De villhunder som David saa, og som omringet Frelseren, har sønderslitt og sønderrevet Frelserens hellige legeme. Og deres samvittighet fikk ikke fred, før de slapp til aa lepje hans blod.

Men hvad mente sjælefienden at han skulde vinne, naar han hisset alle hundene sine paa Frelseren? Han mente sikkert at Frelseren ikke skulde vaage sig til aa komme til helvede og gjenløse deres sjæle, som fra avgrunnen roper til himmelen. Han mente sikkert at Frelseren vaager ikke aa fare ned til helvede og løse de fanger som verdens fyrste har taket til fange, og røvet fra Guds rike.

Derfor slapp verdens fyrste løs alle verdens hunder, og hisset dem op til aa gjøi, og til aa rive og sønderslite Jesu legeme. Men der blev verdens fyrste narret. For Guds Lams blod er som gift for alle ulver og hunder. Det brenner i deres innvolde. Men for saarede og sønderknuste hjerter er Guds Lams blod en himmelsk lækedom. Og djevelen kan ikke fordrage dem som har faatt nogen draaper av dette blod. Han er svært vred paa dem. Han jager dem bort fra helvede, og sier: «Gaa bort din angrende djevel! Gaa bort med din sukking og graating. Jeg orker ikke aa se saadanne som graater og sukker!» Om enn verdens villhunder nu river og sønderslite Jesu legeme, og tilmed hater ogsaa dem som kryper til foten av Jesu kors, saa er allikevel verdens fyrste ikke istand til aa hindre disse sorgfulle og angrende sjæle fra aa krype til foten av Jesu kors. For de sørgendes og angrendes taarer brenner hans samvittighet saa svært, at den onde jager dem bort fra helvede, og beder dem gaa til himmelen og sukke og graate.

Vi ser jo allerede her, hvor ondt det gjør de sorgløse, at de sørgende sjæle graater og sukker. De angrendes taarer brenner det sorgløse menneskes samvittighet. Derav skjønner vi, at djevelen slett ikke orker aa se saadanne, men jager dem fra sig. Men djevelen vil ikke gjerne miste de sjæle som flyr til foten av Jesu kors. Egenrettferdighetens djevel vil forhindre dem, saa de ikke skal krype dit. Men likefullt kryper de dit, de smaa barn, som ikke greier aa gaa. Og saa snart disse sørgende og nedtyngede sjæle kommer til foten av Jesu kors, drypper han nogen draaper. Da maa djevelen fly med stor vrede og smerte, og alle ulveungerne hyler av hat, naar de ikke slipper til aa slite og sønderrive Jesu faar.

Men likesom den gang alle avgrunnens hunder var fiendske mot Frelseren og hans disipler, saaledes er de fremdeles fiendske mot alle Jesu faar, og vilde nok æte dem op, om den magt var given dem.

Og hvem vet hvad de til slutt gjør. Faar de store sporhundene teften av faarene, kommer de snart hit og skal slite og sønderrive dem. Og da faar ogsaa de andre hundene slukke sin lyst, naar de faar lepje de kristnes blod.

2. Hvad har djevelen vunnet med at han hisset hundene sine paa Frelseren? Ingen ting. Det blev bare til større kval og pine for djevelen. Satans sporhunder har revet og sønderslitt Frelserens legeme. De har lepjet blod, men dette blod er en drepende gift, som brenner i deres innvolde evindelig. Paa samme tid som forsoningsblodet er en himmelsk lækedom for de syke, sorgfulle, angrende, nedtrykte, graatende og lengtende, bringer det samme forsoningsblod de ubotferdige og Jesu korses fiender, som med sine føtter trakker paa det dyre blod, skrekkelig kval og pine. Djevelens engler blir syke av misunnelse, naar de ser at de benaadede sjæle er glade. Jøderne skar tenner, da Stefanus ropte: «Jeg ser himlene aapne, og menneskesønnen staaende ved Guds høire haand!» Ulveungerne hyler naar de ser faarene, og ikke slipper til aa rive og sønderslite dem.

Hvad har altsaa djevelen vunnet, naar han har hisset hundene sine paa Frelseren? Ingen ting. Det blev bare større kval og pine for ham. Hat og misunnelse brenner hans samvittighet evindelig, naar han gaar glipp av nogen sjæle. Han faar et stort saar i hjertet, naar de som har vært hans tro tjenere, rømmer fra tjenesten, og giver sig i tjeneste hos en bedre Herre. Djevelens engler blir ille til mode over at gamle tro tjenere forlater tjenesten hos den onde. Verdens fyrste blir gruelig vred, naar nogen av hans tjenere blir ulydige. Enn sie da naar mange tusen giver sin gamle husbond festepengene tilbake, og giver sig i tjeneste under den korsfestede og tornekronte konge. Herover opstaar der hos den onde saa stor avindsyke, at han spyr det bare gall utover Frelseren. Han skjerer tenner og skjelver av hat, naar hans gamle undersaatter tar avskjed fra ham, og flyr til Jesus.

Saadan grumhet viser mørkets fyrste mot alle dem som ved Frelserens forsoningsdød kommer løs fra djevelens vold. Men han hater ikke dem som tjener ham trofast.

Hvad har verdens fyrste vunnet med at han hisset all verdens hunder paa Frelseren? Intet annet enn kval og pine for sig selv. Se nu, alle de hunder som har slitt og sønderrevet Frelserens legeme, de er nu i helvede. Men kvalpene til disse villhunder er ennu i live. Og de har stor lyst til aa bite og æte Jesu faar. Iser er de store sporhundene, som svart-smeden har fostret og opalet, like ulvene. Faar de teften av faarene, kommer de snart og skal slite og sønderrive faarenes legemer.

Selve faarenes hyrde har sagt: «Frykt ikke for dem som slaar legemet ihjel, og derefter ikke kan gjøre mer,» som altsaa ikke kan slaa sjælen ihjel. Verdens hunder og satans sporhunder har før sønderslitt og ætt op Jesu legeme. De har ogsaa i vrede sønderslitt Jesu faar. Og disse Jesu faar har ikke spart sitt liv inntil døden, men har med stor glede og fryd fulgt den store korsberer i døden. De har latt sitt blod utrenne for Jesu navns skyld. Og for denne tro og kjærlighets skyld har de faatt livsens krone.

Vi vil da bede til den korsfestede og tornekronte konge, som idag har latet sitt blod flyte for de elendige og fortapte faar, at han vilde dryppe en draape fra sine av naade rennende bryst, i de sørgendes hjerter, saa de derved maatte bli vederkveget, og vedbli i sin dyrebareste tro, at de uten frykt maatte bekjenne Jesu Kristi kraft og herlighet for verden, at de maatte staa mandige i den store strid og kamp, og late sitt blod renne for Jesu navns skyld. Vi haaper, og vi beder til den store korsberer, at han vilde give de mistrøstige kraft og taalmodighet til aa bere hans kors inntil døden. Og dersom verdens hunder og satans store spor-hunder begynner aa slite og sønderrive Jesu faar, at den blodbestenkte og tornekronte konge vilde styrke de svake, mette de hungrige, forbinde de saarede, og vederkvege de skjelvende lam, naar de i sin nød roper til ham. Hør, kjære Frelser, alle sørgendes og nødstedtes bøn, for din blodige pines og døds skyld! Amen.

UP 167

Nr. 26 B. Langfredag.

(1851)

Den gamle Israel sa til sine barn: **Ibringer mine graa haar med sorg i graven.** 1 Mos. 42, 38.

Denne bebreidelse fra faderen er til paaminnelse for alle ugudelige barn, som med sitt ugudelige levnet bringer sine foreldres graa haar med sorg i graven. Israels barn kom visst ikke den gang ihu hvor stor sorg det maatte bli for faderen, naar de solgte sin broder Josef til hedningerne av hat, misunnelse og gjerrighet. De mente at Josef hadde gjort galt mot dem, naar han først fortalte sin gamle far om det stygge liv Israels sønner førte, der ute bak farens rygg. For denne sladder var Josefs brødre først blitt vrede paa ham.

Og ennu blir den rettferdige Josefs ugudelige brødre vrede, naar han berer sladder om dem, og aapenbarer deres onde gjerninger. For de ugudelige barn vil ikke tilstaa sine onde gjerninger for faderen, men de vil dekke over dem og skjule dem, saa faren ikke skal faa vite hvordan de er. Men naar Josef begynner aa bere sladder, og aapenbare deres onde gjerninger for faren, ja da blir Israels ugudelige barn vrede paa Josef. De gaar ham paa livet, og vil slaa ham ihjel av hat og misunnelse, fordi Israel elsker den rettferdige Josef mer enn dem.

Da begynner ormeyngelen aa sprelle i hjerteroten. Det aandelige hat faar dem til aa slaa sin bror ihjel, eller aa selge ham til hedningerne, **saa** de endelig kan faa ro i samvittigheten, nemlig naar de har myrdet Josef. Men de ugudelige barn skjønner ikke hvad stor sorg det blir for faderen, naar de først fører ugudeligt levnet, og siden enda slaar sin bror ihjel, eller selger ham til hedningerne, og gjør sin fader barnløs. Har da ikke faren grunn til aa klage og bebreide de ugudelige barn, saadan som den gamle Israel: «I bringer mine graa haar med sorg i graven.» Er da ikke saadanne barn sine foreldres mordere, naar de lever saa, at foreldrene, som har opfostret og opdraget dem, til slutt med sorg maa gaa i graven.

Hvad tenker I, I uskikkelige og ugudelige barn? Har i levd saaledes at foreldrene har havt glede av eder? Eller har I levd paa den vis, I ugudelige og gjenstridige barn, at den himmelske Fader har kunnet dø med glede og fryd, i den salige fortrøstning, at han skal møte sine barn i himmerikes rike, hvor han evindelig skal faa glede og fryde sig med dem i det ny Jerusalem, der all graat og alt klagemaal skal faa ende. Eller har I levd paa saadan vis, at Faderen maa gaa i graven med sorg og skrekk, med den skrekkelige tanke at alle hans barn styrter sig selv og sin Fader med sorg i graven? Tenk nu efter, I forherdede og forbannede barn, hvordan I har levd, fra I tok til aa krype paa denne verdens kolde gulv! Har I levd saaledes at den jordiske og himmelske fader har kunnet dø med glede og fryd? eller har I levd saa at baade den jordiske og den himmelske fader til slutt har maattet klage med taarer og sukk, at disse ugudelige og forherdede barn har brakt sin faders graa haar med sorg i graven? Den himmelske Fader klager i all fall, at han har opdraget barn, men de har ikke taket imot tukt. De er blitt gjenstridige. Og den jordiske far har ogsaa klaget, som den gamle Israel: «I bringer mine graa haar med sorg i graven.»

Det staar ogsaa skrevet at David fikk stor sorg for sine ugudelige barns skyld, som gikk sin fader paa livet. Og mangen annen far har maattet klage som den gamle Israel: «I bringer mine graa haar med sorg i graven.» Men om ogsaa mangen jordisk far er saa blind, at han ikke ser at hans barn vandrer paa gal vei, og det uaktet nogen av hans barn er horer,

og nogen tyver, og nogen drankere, saa er dog ikke den himmelske Fader saa blind at han ikke skulde se at hans barn gaar hovedestup til helvede, naar de slett ikke vil adlyde hans kjærlige formaninger, og heller ikke bryr sig om hans tukt, saa de gjør rett anger og omvendelse, men spotter Faderens taarer, og bringer ham med sorg i graven. Det staar skrevet i første Mosebok, at Gud angret at han hadde skapt mennesket paa jorden, da menneskets ondskap blev saa skrekkelig stor. «Og han bedrøvedes derover i sitt hjerte.» (1 Mos. 6.). Men de ugudelige og forherdede barn bryr sig ikke noget om at Faderen faar sorg av dem, naar de opfører sig saaledes at han maa gaa i graven med sorg og skrekk. De forherdede barn blir bare mer hissige til aa spotte Faderens taarer. Nogen barn er saa forherdede, at de sier til den sorgfulle fader: «Ja, kom bare og slaa, om du tør!» eller: «hans blod komme over oss og over vaare barn » Nogen legger hans lik pent i graven, og sier: «vi har ikke brakt vaar faders graa haar i graven med sorg, men vi har tatt oss av ham med kjærlighet og sømmelighet.» Nogen faar saa svær sorg efter faderens død, naar de kommer ihu hvor ulydige de har vært imot ham, og bedrøvet ham med sitt ugudelige levnet. Og de faa sjæle som blir bedrøvede efter faderens død, graater nu paa hans grav, og sukker: «vi har mange gange bedrøvet vaar fader. Vi har brakt ham med sorg i graven. Vi er den himmelske Faders mordere. Vi har slaatt ihjel ham, som med stor smerte og blodsutgytelse har født oss, har mettet og opdraget oss. Derfor maa vi nu graate og sukke. Men han hører ikke mer vaare sukk.» Hvem vet hvad han gjør, I sørgende disipler. Om I enn har brakt ham i graven med sorg, om han enn nu ligger i jordens skjøt, maaskje han ennu hører eders sukk. Hvem vet om ikke de nøkne, sørgende og angrende barns taarer vekker ham op av graven. Dersom I bare roper med saa høi røst, at det høres fra det dype til det høie, saa skal I se, at den store korsberer ennu er i live, skjønt I mente han var død. Hør, du korsfestede og dødede Frelser, de sørgendes og angrendes sukk! Fader vaar, du som er i himmelen o.s.v.

Evangelium Luk. 23, 32—43.

Naar de ugudelige barn har brakt sin Fader med sorg i graven, saa skulde vi nu se paa: hvem av dem som vekker ham op, og hvem som er sin Faders mordere..

Vi venter at Faderens mordere, og de som spotter hans taarer, engang skal faa se hvem de har gjennemstunget. Om ikke i denne, saa i all fall i den tilkommende verden, skal Faderens hete taarer brenne deres samvittighet. Men da er det for sent aa angre.

1. Hvem er Faderens mordere, og hvem er det som spotter hans taarer? Alle ugudelige barn, baade smaa og store, som gaar og kryper paa jorden, ikke bare jøderne, som ropte «korsfest», men ogsaa den hedningen Pilatus, som vasket sine hender rene, og sa: «jeg er uskyldig i denne rettferdiges blod». Ja, saaledes vil ennu mangen hedning med falsk ed rense sin samvittighet, at han er ikke skyldig i Frelserens død. Men ingen er uskyldig i dette mord paa Faderen, enten han er jøde eller hedning. For alle har del i dette mord. Nogen har grepet ham. Nogen har vitnet imot ham med falsk ed. Nogen har baaret klagemaal paa ham. Nogen har dømt ham til døden. Nogen har hudstrøket ham. Nogen har pisket ham. Nogen har flettet tornekronen. Nogen har korsfestet ham. Nogen har stukket spytet i hans side. Og nogen, som ikke har hatet og forfulgt ham, har dog forraadt ham, som til eksempel Judas Iskariot, hvis kjødelige brødre og søskendebarn ennu er i live. Og de som ikke har forraadt og korsfestet ham, har visselig fornektet ham. Men Josef og Nikodemus tillikemed Pilatus vil undskylde sig med, at de ikke har samtykket i de andres gjerning. Men har disse menn stillet sig paa Frelserens side?» Har nogen av dem sagt til Pilatus: «Denne er en rettferdig mann og Guds Søn.» Nei, det har ikke hørtes noget om at de skulde ha talt et ord om Jesu uskyldighet og rettferdighet. De var stumme hunder, da de skulde ha skjent paa satans hop. Deres ære for verden tillot ikke det; for de hadde sitt eget liv kjærere enn Frelserens liv. Derfor er disse dydige menn utelukket fra de faa sjæles tal, som graat og hylte ,mens de andre hadde glede og fred.

Naar det nu blir spørgsmaal om hvem som er Frelserens mordere, saa maa vi bekjenne sannheten, at alle ugudelige barn har brakt ham med sorg i graven. Ingen er uskyldig i dette mord. Men nogen vil ikke take denne synd paa sig, saa som til eksempel denne hedningen Pilatus, som tok vann og vasket sine hender, og sa: «Jeg er uskyldig i denne rettferdiges blod.» En saadan hedning kan ikke angre det at han imot sin samvittighet, og efter jødernes begjæring, har fellt en urettferdig dom. Han har jo selv sagt til Jesus: «Vet du ikke at jeg har magt til aa give dig fri, og magt til aa korsfeste dig?» Naar du har magten, du hedenske dommer ,hvorfor dømmer du da ikke efter din samvittighet en rettferdig dom? Om satans hop vil suge Jesu og de kristnes blod, saa er nok Pilatus ferdig til, efter deres vilje, aa dømme dem til døden, som bekjenner sannheten. Nei, der blir vel ingen anger hos en saadan mann, som ikke taker synden paa sig, men skyter skylden paa aandre. Josef og Nikodemus har visst ingen synd aa angre, de som ikke har samtykket i de andre jøders raad og gjerning, og enda paa egen bekostning har lagt Jesus i den døde tros grav. Det blir før anger hos Judas, enn hos Josef og Nikodemus, selv om Judas's anger ikke hjelpte ham noget, naar han gikk bort og hengte sig. Dersom altsaa Josef og Nikodemus er i himmerikes rike, saa kommer nok ogsaa andre dydige mennesker dit uten anger. Og hvad har de vel aa angre. De har gjort Frelseren mer godt enn ondt. De burde faa takk av Frelseren, og ikke dom. I den tro er Nikodemus's trosbrødre, at Jesus vil betale dem tusen fold igjen den velgjerning, at de har lagt hans legeme i den døde tros grav.

2. Naar alle ugudelige barn har brakt sin Fader med sorg i graven, hvem skal saa opvekke ham? Der er skrevet at han er opreist ved Guds kraft. Men Gud har visselig hørt sukkene fra de nøkne og sørgende, faderløse barn, naar de efter Faderens død begynte aa graate og jamre sig, idet de tenkte paa hvor stor en urett de hadde gjort, naar de med sitt ugudelige levnet hadde styrtet Faderen ned i helvede, saa at han maa klage: «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt mig?»

Naar nu den store korsberer og tornekronte konge blotter sitt bryst, og viser de forherdede barn sine saar og sier: «Se, I ugudelige og ulykkelige barn, se, disse saar har jeg faatt for eders skyld. I har styrtet eders Fader i helvede. Skal I enda ikke komme og angre eders synder, og bede om forlatelse for eders urettferdighet?» Da staar nogen og spotter sin Faders taarer, og sier: «det er nu slett ikke for vaar skyld du har faatt disse saar. Du har vel selv gjort dig saadanne saar. Vi har levd dydig, og har aldrig saaret dig.» Nogen ynkes over ham, og sier: «Aa nei, de jøderne, som slog ihjel en saadan mann!» De blinde stakkare kjenner heller ikke at de burde graate over sig selv, og barnene sine. De kvinner, sier jeg, som ynkes over Frelserens ulykke, forstaar heller ikke aa ynkes over sig selv. Men Gud hører de disiplers sukk som graater og jamrer sig, idet de lengter efter Jesu naadige nærværelse.

Hvad mener I, I Fader-mordere, hører Gud de barns sukk som graater paa hans grav? Jeg tror at der er saa megen kjærlighet i Fader-hjertet, at han enda i graven hører de barns sukk som graater og jamrer sig i sin nøkenhet. Han hører i graven de barns sukk som holder paa aa dø av hunger og kulde, og hvis samvittighet Faderens taarer brenner. Men deres sukk hører han ikke, som legger dydens sten over hans grav, og heller ikke deres som setter de hedenske stridsmenn til aa vokte den døde tros grav. For nogen Fader-mordere vanhelliger hans grav. Men den korsfestede og tornekronte konge og den store korsberer hører de barns sukk, som graater og jamrer sig paa Faderens grav, og sukker saa tungt, at sukkene høres fra det dype til det høie. Han hører de sørgende, angrende og nøkne barns sukk, enda han ligger i graven. Og eders taarer og eders sukk, I angrende sjæle, virker saa meget, at Gud opvekker Jesus. Amen.

UP 172

Nr. 27 A. Paaskedagen.

(Høimessepr. 1854)

Da skal den rettferdige staa med megen frimodighet for deres ansikt som trengte ham, og foraktet hans megen møie. Ved aa se dette skal de forferdes og gripes av en gruelig frykt, og de skal forbauses over det uventede i denne frelse. Og de skal sie til hverandre, med anger og sukkende av aandsangst: Denne var det som vi engang hadde til latter, og til et spottens ordsprok. Vi daarer holdt hans liv for avsinn, og hans endeligt for ærel øst. Hvorledes er han blit regnet blandt Guds barn, og hvorledes er hans lodd blandt de hellige? Visd. 5, 1—5.

Kong Salomon forteller i 5. kap. i Visdommens bok om hvor forferdet verdens barn blir, naar de faar se hvor frimodigt et rettferdigt menneske er i dødsstunden, og hvorledes det gaar i døden med glede og salighets erkjennelse, mens derimot verdens barn, som er saa dristige til aa spotte de kristne, gaar i døden som skamfulle hunder, som har stjaalet fra sin herre, og derfor har faatt tukt. Salomon vil saaledes vise hvadslags tanker der opkommer i det sorgløse menneskes sinn, naar det skal forlate denne verden, og i dødskampen kommer ihu, hvorledes det før har spottet de kristne, og havt dem til latter, enda han saa med hvilken glede og salighets erkjennelse en kristen dør. Da kommer der op i den sorgløses sinn saadanne tanker, som Salomon har skrevet om i 5. kap. i Visdommens bok.

Av dette faar nu denne tids sorgløse og forherdede mennesker høre, hvorledes deres kjødelige søskenbarn allerede den gang spottet og hatet de kristne. Men de samme som har spottet og hatet de kristne, har til slutt med skam og skrekk maattet bekjenne: «Vi daarer holdt hans liv for avsinn og hans endeligt for ærel øst. Hvorledes er han nu regnet blandt Guds barn? Altsaa har vi faret vill fra sannhets vei, og rettferdighetens lys har ikke skinnet for oss, og rettferdighetens sol er ikke oprunnen for oss. Vi har mettet oss paa urettferdighets og fortapelses stier, og vi har vandret gjennem uveisomme ørkener; men Herrens vei har vi ikke kjent.» Hører I nu, I Kains kjødelige brødre og søskenbarn, hvordan det gikk de fordums spottere av kristendommen? Det gikk dem saa ulykkelig, at de til slutt maatte tilstaa at de hadde vært paa en aldeles gal vei, og at de ikke har kjent Herrens vei, og at rettferdighetens sol aldrig var oprunnen for dem. Der var allerede paa Salomons tid mennesker av samme slags som I, og som var dristige til aa spotte de kristne. Og kong Salomon, som var slem til aa lytte til sladder, og derav stundom laget hele lange predikener, og eftersom jeg tror, har han i kirken hermt deres ord, som først kommer sammen for aa drikke, og derunder stikker hoderne sammen, og leser de lekser som gammel-Erik har satt dem til aa lese for de kristne.

Vil I høre hvorledes gammel-Erik, eller helvedes svarte smed, lærer sine barn aa lese fagre velsignelser for de kristne? Først naar de kommer sammen for aa drikke vin, sier de: «Lat oss fylle oss med kostelig vin og salver, og ikke gaa nogen vaarblomst oss forbi!» Naar nu vinen stiger til hovedet, begynner de aa tale om hvad de skal gjøre med de kristne. De sier: «Lat oss efterstrepe den rettferdige! Ti han gjør oss megen møie, og han motsetter sig vaare gjerninger, og bebreider oss vaare synder mot loven, og forekaster oss vaar ferdsom synd. Han sier sig aa ha kunnskap om Gud, og kaller

sig selv et Guds barn.» Lytt nu til, alle I som er deres søskenbarn, hvorledes kong Salomon har hermt eders ord, og satt eders tanker inn i boken. Den sorgløse hop tar det ille op, at den rettferdige refser dem for deres ondskap og urettferdighet. Naar enda den rettferdige sier at han er Guds barn, ja se det taker først riktig paa leveren og miltet hos den ugudelige. Ormeyngelen begynner først rett aa sprele i hjertet hos den sorgløse, naar den rettferdige sier at han er Guds barn.

Jøderne holdt det for bespottelse, naar Frelseren bekjente sig for Guds Søn. Den onde ønsket nok gjerne at alle var djevelens barn. Men er det bare en kristen som bekjenner sig for Guds barn, straks reiser der sig saadant hat og saadan nidkjærhet paa Guds vegne, at den sorgløse hop begynner aa plukke stein, saaledes som Salomon har hermt deres ord: «Lat oss fordømme ham til en vanærende død. Er den rettferdige et Guds barn, saa skal han take sig av ham.» Dette har Salomon skrevet i 2. kap. i Visdommens bok, akkurat som han skulde ha sett hvorledes jøderne gjorde med Frelseren. Og saaledes gjør ennu de sorgløse med de kristne. De sorgløse burde kjenne igjen sitt billede i disse Salomons ord. Naar en kristen kommer og plager de sorgløse, saa spotter de først, og til slutt blir de vrede og truer med aa slaa ham ihjel. Men den samme kong Salomon forteller ogsaa paa samme sted, hvad denne sørgelige blindhet hos de sorgløse kommer av. Han skriver nemlig saaledes: «Deres ondskap har forblindet dem.» Visd. 2, 21. Om enn nu denne ugudelige hop saaledes spotter og hater de kristne, saa allikevel, naar de ser den rettferdiges frimodighet i dødsstunden, blir de forferdet. Og til slutt, naar døden rett begynner aa trykke dem for brystet, blir de selv engstelige. Da begynner de sorgløse stakkare aa bekjenne, saaledes som Salomon skriver paa førnevnte sted: «Vi daarer holdt hans liv for avsinn og hans endeligt for æreløst. Men vi har mettet oss paa urettferdighets og fortapelses stier, men Herrens vei har vi ikke kjent.» Verdens barn er ogsaa stri efter gods, ære og horeri. Men Salomon forteller hvad de tenker, naar døden kommer. De mener da som saa: «Hvad har overmod gavnet oss, og hvad har rikdom med hofferdighet hjulpet oss? Det er altsammen faret bort som en skygge.» Ja, saadan blir det, og saadan gaar det til slutt med verdens træler, naar de engang faar op øinene. Da ser de nok at de selv har vært daarer, skjønt de mente at de kristne var daarer. De kommer til den erkjennelse at de selv var urettferdige, skjønt de holdt de kristne for falske profeter.

Det hadde nok vært godt og ønskeligt, om alle sorgløse og blinde stakkare blev var her i naadens tid, at rettferdighetens sol aldrig er oprunnen for dem. Det vilde derved være muligt at en eller annen sjæl kunde komme sig op av syndens og den aandelige døds grav ,som dyden*) og den døde tro har lagt Frelserens legeme i.

Og du sorgfulle Maria Magdalena, som har utgytt saa mange taarer paa Jesu grav, hvorav nogen er fallt ned i graven, vend dig om, og se hvem det er som staar bakom dig! Er det urtegaardens herre (urtegaardsmannen) eller er det «jordherren» (tomtegubben), eller er det den av graven opstandne Jesus? Se efter om du ser saar paa ham, om du ser naglegapene, om du ser saaret i siden, saa er det en annen mann, enn som du mener. Kan hende er det selve himmelens Herre, som staar ved din side, som du søker blandt de døde, og se han lever! Dine taarer har virket saa meget ,at døden maatte give dig din Frelser tilbake. Dine taarer har virket saa meget, at de engstet og brente saaledes i dødens haarde bryst, at han maatte slippe den korsfestede og tornekronte konge op av den døde tros grav. Løp nu, du trofaste kvinne, til de sørgende og tvilende disiplers sal, og sig dem hilsninger fra Jesus av Nasaret, at de skal faa se ham i Galilæa. Enten de tror dig eller ikke, skal du likevel hilse dem med at du har sett ham, og har bøiet knæ for den Herre Jesus. Og bed til den korsfestede, at han snart vilde aapenbare sig for de sørgende ,angrende og

*) Her menes den skinhellige og verdensraatne dyd, som er fiendskap imot Gud. Tekstretterens anm.

tvilende, og for de disipler som verden forakter, naar de er saa tvilende, at de ikke tror dine ord, enda du sier dem at Jesus lever. Hør, du Herre Jesus, du som er korsfestet, opstanden fra døden, og skal fare op til himmels, hør de sørgendes og tvilendes sukk! Fader vaar o.s.v.

Evangelium Mark. 16, 1—8.

Vi skal i denne stund ved Guds naade overveie hvad verdens barn og Jesu disipler tenker, naar de faar høre at Jesu er opstanden.

1. overveielse: Hvad verdens barn gjør, naar de faar høre at Jesus er opstanden.

2. overveielse: Hvad disiplene mener, naar de faar høre at Jesus er opstanden.

Give den naadige Herre Jesus alle disipler sin naade, saa de maa begynne aa tro at Herren er sannelig opstanden.

1. overveielse: Hvad sier verdens barn, naar de faar høre at Jesus er opstanden? De sier at disiplene har stjaalet ham. Naar nemlig verdens barn ikke vil tro at Jesus er opstanden, saa giver de stridsmennene mange penger, og lærer dem til aa lyge, at disiplene om natten har stjaalet ham. Verdens barn er redde for at den siste forførelse skal bli verre enn den første, ifall folket begynner aa tro at Jesus er opstanden. De er redde for at han atter skal komme og skjenne dem ut for skinhellige, for en horeslegt og huggorm-yngel. Og denne skjenning orker de ikke aa høre paa. Det var jo netop denne skjenningen som gjorde at de førte klagemaal paa ham, og for denne skjenningen var det de var blitt vrede paa ham. Men da de saa ham dø paa korset, fikk deres samvittighet ro. For de tenkte at nu skal han ikke komme aa skjenne paa oss mer. Allikevel hadde de en skjult frykt for, at om enn ikke Nasaræeren selv kommer og skjenner paa dem med sin egen munn, kan i det minste disiplene komme og skjenne og bebreide verdens sorgløse hop, for det gruelige mord, at de hadde drept herlighetens Herre. Derfor satte de den hedenske tros stridsmenn til aa vokte graven, efter at den naturlige dyds talsmenn, Josef og Nikodemus, først paa sømmelig vis hadde lagt Jesu legeme i graven; de tildekket enda den døde tros grav med naturlig dyd. Enda forseglet de graven, med en polert sten, og den døde tros signet. Derpaa satte de den gamle hedenske tros stridsmenn til aa vokte graven, saa at denne forføreren ikke skal slippe op av den døde tros grav. Men den hedenske tros stridsmenn var ikke istand til aa holde Jesus i graven; for da den hedenske tros helte blev som døde, da livets engel kom ned fra himmelen, og veltet den naturlige dyds sten fra døren til graven, da begynte alle naadetyver aa frykte, at dersom den tidende kommer ut, at Nasaræeren er opstanden av graven, da blir den siste forførelse verre enn den første. Derfor gav de den hedenske tros stridsmenn mange penger, og lærte dem aa lyge, at disiplene kom om natten og stjal ham.

Den hedenske tros bekjennere er nu verdens vise, som fremdeles sier at Jesus ikke er opstanden. Og mangt et verdensmenneske er ennu i den tro, at Jesus ikke er opstanden. Nogen av disse stridsmenn bekjenner allikevel for sine gode venner, at den onde har lært dem aa lyge. De maatte nemlig tilstaa at de engang blev som døde og kom i samvittighetsnød, da Herrens engel veltet den naturlige dyds glatte sten fra den døde tros grav. Men gjerrighet og kjærlighet til verden satte dem nu til aa lyge, at det var ikke noget under, men at disiplene til denne forfører kom om natten og stjal Jesu legeme. De kom, kan tenke, om natten, mens stridsmennene sov i syndens søvn, og stjal liket. For verdens stridsmenn forsøker aa holde paa dette legeme, saa Kristus ikke skal komme til live. Men de har ikke kraft til det. Naar Herrens engel kommer ned fra himmelen og velter den naturlige dyds sten fra døren til graven, da blir stridsmennene som døde. Men enda kommer de ikke lenge ihu at Herrens engel har tuktet dem. Naar verdens herrer faar dem i sine klør, skjenker dem drakegift, og lover dem mange penger, om de vil lyge, ja da taker stridsmennene pengene. Men de kan likevel ikke helt nekte for denne vidunderlige hendelse, hvorfor der blandt folk gaar en lønlig tro, at stridsmennene har tatt imot pengene. Men enda vaakner ikke det sorgløse folk. Naar nemlig kristendommen viser sig blandt folket ved disiplenes prediken, da først reiser det aandelige

hat til de kristne sig. Farisæerne og de skriftlærde sender stridsmenn for aa gripe disiplene, og slepe dem for retten. Den døde tros bekjennere blir gruelig vrede, naar disiplene vitner om Jesu opstandelse. De bebreider dem aapenlyst ,og sier: «vil I føre dette menneskes blod over oss?» De truer med ennu strengere straff, saafremt disiplene ikke ophører med aa predike evangelium i denne manns navn. Og nogen berer saa stort hat til Jesu disipler, at de vil rive dem i stykker.

Saa stor forargelse har kristendommen avstedkommet i verden. Og nogen verdens-vise har sagt at det hadde staatt bedre til i verden, om denne vill-lære ikke var kommen til verden. Hver gang disiplene taler om Jesu opstandelse, begynner ormeyngelen aa sprele i deres hjerter som er Jesu korses fiender. Men des grummere djevelens hop vredes paa de kristne, des hastigere faller djevelens træler i helvede. Hedningerne frykter for at deres gamle guder ikke skal due mer, ifall dette budskap om Jesu opstandelse faar komme utover. De samler sig i flokker og roper av full hals: «Stor er efeserne Diana!» Det er en viss utekkelige djevel, som de holder for gud. Denne djevel, hvis navn er Diana, har lært dem aa hore, drikke, bannes, stjele og hate de kristne.

Det er saaledes ikke uten grunn at verdens herrer, farisæerne og de skriftlærde frykter for Nasaræerens lære. Og hvorfor lærer de stridsmennene aa lyge? Jo, for at folket paa ingen maate maa tro at Jesus av Nasaret er opstanden. Stridsmennene, som nok engang blev som døde, kommer ikke lenge ihu Herrens kraft. De er ogsaa de verste til aa tale imot sin samvittighet, og lyge. Saadanne stridsmenn er ogsaa de verste til aa hate de kristne. Men likefullt utbreder kristendommen sig ved disiplene.

De vilde nok ennu give stridsmennene mange penger, om stridsmennene kunde bevise at disiplene har stjaalet Jesus. Men hvorledes kan de bevise det, naar det gaar et almindeligt rykte blandt folk, at stridsmennene lyger. Derfor er det almindelige folk i dobbel uvisshet, om de skal tro eller ikke. Om nu saa er at alle kristne tror, saa tror i all fall ikke jøderne, ennu og heller ikke tror hedningerne at Jesus er opstanden av den døde tros grav.

2. overveielse: Hvad gjør Jesu sorgfulle disipler, naar kvinnerne kommer og sier at Jesus er opstnden? De tviler, og holder kvinnernes fortelling for løs tale. Da Jesus døde paa korset, blev det hos disiplene slutt med all tro og alt haap om Frelseren, som de hadde fulgt, og som de altid hadde trodde paa. Men deres forrige tro var bare død tro. De trodde paa en jordisk konge, akkurat som jøderne. Enhver døpt hedning har jo den tro at han lever ved Frelseren; men han blir allikevel ikke salig ved den tro, for han har en saadan tro, at han skal bli rik, og vinne verdens ære ved Frelseren. Han tror bare paa en jordisk frelser, men en aandelig Frelser vet han intet av. En saadan tro hadde disiplene, at de trodde paa en jordisk frelser, men den aandelige Frelser kjente de ikke noget til. Om enn nu denne tro ikke netop er falsk, at Jesus opholder ogsaa vaart timelige liv, saa er den tro i all fall bare god for buken, ikke for sjælen. Skapningerne tror jo altid at Gud har skapt dem, og at Gud opholder dem; men vi vet ikke om en saadan tro virker noget til sjælens salighet. Saadan tro hadde disiplene, at de skulde vinne verdens gods og ære ved Jesus av Nasaret. Men da Jesus døde, gikk dette haap tapt. Og da de ved Jesu død mistet sin tro, fallt de i fortvilelse. Og nu først kom den for dagen den skrekkelige vantro, som ligger gjemt i hjertegrunnen, skjønt ellers troen er fast, saa lenge der ingen nød er. Derav ser vi at en skrekkelig vantro ligger gjemt under den døde tro, og at alle naadetyver og alle den døde tros bekjennere er i en gruelig vantro, saa lenge som de bare stoler paa en jordisk frelser. Men saa snart denne jordiske frelser dør, kommer deres vantro til syne. Da har de ikke lenger saapas tro som et sennepskorn.

Saaledes gaar det alle dem som bare stoler paa en jordisk frelser. De faller i fortvilelse, naar den jordiske støtte faller fra, og de mener at nu er det aldeles ute med dem. Naar en vaakner op av syndesøvnen, og rett kommer til aa kjenne sine synder, som svir overalt, og senker ham ned i helvede, da blir det slutt med den gamle døde tro, hvormed han før, i sorgløshetens tilstand, tilegnet sig Guds naadeløvter, skjønt han levde i aapenbar ugudelighet, nemlig i drukkenskap, stas, gjerrighet, hat, misunnelse, horeri, ver-

densvæsen, ulydighet og spott. De som stoler paa Guds naade, og likevel lever i synden, kalles naadetyevr, for de tilegner sig Guds naadeløvter, skjønt der aldrig er skjedd sann anger og omvendelse. De bekjenner død tro, de som stoler paa en jordisk frelser, og mener at Jesus velsigner deres jordiske arbeid og møie, saa de greier sig godt her i verden, men den aandelige Frelser kjenner de intet til. Naar saadanne naadetyver kommer i timelig nød, eller naar deres timelige støtte svikter, da blir det ogsaa slutt med deres fortrøstning til Gud, og de synker ned i saa stor fortvilelse, at de ikke lenger tror nogen ting. Saaledes gaar det ogsaa naar menneskets samvittighet blir rett opvakt, og de tidligere falske salighets-grunne ramler, da ophører all fortrøstning til Gud, den tidligere døde tro brister, og den tidligere jordiske frelser dør. Og nu, naar en saadan synder allermest trengte til aa tro at Jesus ennu er i live, har han ingen tro mer, han har intet haap, han har ingen fortrøstning. Isteden kommer der nu for dagen saa stor vantro, at alle kvinnernes vitnesbyrd om Jesu opstandelse ser ut som løs tale. Naar mennesket kommer i samme slags sorg som disiplene, blir nok ved denne sorg menneskehjertet beredt til aa take imot opstandelsens naade, men vantroen er saa fast, at han vil ikke tro hvad kvinnerne vitner om Jesu opstandelse. Frelseren er i denne fortvilte tilstand langt borte, akkurat som i en annen verden. Denne vantro kommer av at egenrettferdigheten stiger til hovedet, og gjennem fornuften prediker hele opstandelsen for umulig. Naar nu Maria Magdalena og de andre kvinner kommer med det glede-budskap, at Frelseren er opstanden, ser deres fortelling ut som løs tale for de sørgende og tvilende sjæle, som ennu ikke har kjent noget av opstandelsens naade. Saa stor vantro har de sørgende disipler, at de ingen ting tror, før de ser det med sine egne øine. Men vi hører at Frelseren refser dem for deres vantro og hjerters haardhet, fordi de ikke hadde trodd dem som hadde sett ham levende. Av denne Frelserens refselse forstaar vi, at vantroen ikke er av Gud, og at den disipel ikke er aa rose, som ikke tror før han ser. Tomas trenger heller ikke aa gjøre sig til av at Jesus bad ham stikke sin finger i naglegapet; for det gjorde han bare for hans vantro og haarde hjertes skyld. Men hadde han trodd disiplenes vitnesbyrd, uten dette tegn, saa hadde ikke Frelseren trengt om aa refse ham. Nu ser I, sørgende disipler, hvad for vantro egenrettferdighetens djevel gjennem fornuften virker hos eder, hvorved I kommer til aa friste den korsfestede, saa han maa refse eder for eders vantro og hjerters haardhet. I ser at I frister Jesus med eders vantro, og maaskje gjør I ham bedrøvet. Tro nu hvad Maria Magdalena og de andre kvinner har fortalt eder, om Jesu opstandelse! Tro nu, I sørgende og tvilende sjæle, at Jesus lever! Tro nu at I om en liten stund faar se Herren! Men tror I ikke, maa I fremdeles være i sorg og fortvilelse. I maa ennu graate og jamre eder for eders vantros skyld, uvisst hvor lenge. Dersom I ikke tror, blir det tungsomt for Jesus, og I lukker eder selv ute fra Guds rike, likesom de vantro jøder, som slett ikke trodde at Jesus var opstanden. Tro, I sjæle, saa Jesus kan komme til eder med glad hjerte, og give eder sin fred! Tro, ja tro, at den Herre Jesus kommer snart og viser sig for eder, at han taker eder bort fra denne sorgens dal til sig i himmelen. Amen.

Nr. 27 B. Paaskedagen.

Vet I ikke at en liten surdeig gjør den hele deig sur? Rens derfor ut den gamle surdeig, saa I kan være en ny deig, likesom I er usyrede! Lat oss holde paaske, ikke med gammel surdeig, men med renhets og sannhets usyrede brød!
1 Kor. 5, 6—8.

Den hellige Paulus taker paa dette sted liknelse av den deig som Israels barn bar med sig, da de fikk saa stor hast med aa fly fra Egyptens trældom, at de ikke fikk tid aa bake brød av deigen. De maatte da bere med sig ny deig, og æte usyret brød. Deigen fikk ikke tid til aa gaa, eller syres, da fienderne satte inn paa dem. De maatte drage avsted om natten, og bere med sig nytt og usyret brødemne. Av denne usyrede deig taker nu den hellige Paulus liknelse, og skriver til de kristne (1 Kor. 5. k.): «Vet I ikke at en liten surdeig gjør den hele deig sur?» I hvor mangen menighet holdes der ikke fremdeles paaske med gammel surdeig! Hvor mangt et sted er der ikke hvor den gamle surdeig ennu ikke er blitt utrenset! Her har ogsaa alle folk holdt paaske med gammel surdeig, og fremdeles æter alle mennesker i hedenskapet aandeligt brød som er gjæret og surt. Om enn paaskelammet er ofret, om enn Guds Lam er slaktet, og alle som er døpte til Kristus, nu burde rense ut den gamle surdeig, som renner ut av deigtrauget, og holde paaskehøitid, ikke i gammel surdeig, men i renhets og sannhets usyrede brød, likefullt er det mange som elsker den gamle surdeig, som de er vante til aa æte fra barndommen av. Men alle som er av Israels ætt, staar op om natten og renser ut den gamle surdeig, og lager til usyret brødemne, naar de skal fly bort fra det hedenske land. Men nogen vil gjerne bere med sig gammel surdeig, og av den lille surdeig blir hele deigen sur. Til dem sier Paulus i sitt første brev til Karintierne: Rens ut den gamle surdeig, at I kan bli usyrede. — Vi skjønner godt at synden er den gamle surdeig, som ødelegger hele deigen. Dersom synden slipper til aa herske, saa blir hele kristendommen til bare hykleri og død tro. Kristendommen er et saadant stoff, at den liknes ved en deig, og synden og den gamle Adam liknes ved en surdeig, iser forvirring og falsk naadesorden, som inneber selvgodhet i sig. Den er slem til aa ødelegge kristendommen. Nu sier Paulus at en liten surdeig gjør den hele deig sur. Dersom selvgodhet og verdens kjærlighet faar herredømmet, saa blir hele kristendommen ødelagt. Paulus formaner derfor de kristne til aa rense ut den gamle surdeig, saa de kan være en ny deig. Beklageligvis vil det være saa, at den gamle surdeig vil skjemme ut hele deigen, ifall deigtrauget, som det har vært gammel surdeig i, ikke er skikkelig vasket og gjort rent. Nogen som baker brød, er late og uvørne, de ser ikke efter om deigtrauget er rent, naar de har nytt og usyret matemne i det. De synes det er saa stor umak aa rense ut den gamle surdeig. De har derfor nytt og usyret brødemne i det gamle deigtrauget, enda den gamle surdeig ennu ikke er skrapt bort. Og om de enn vil prøve aa sky den gamle surdeig, blir allikevel hele deigen utskjemt, naar deigtrauget ikke er skrapt og gjort rent, før de elter ny deig i det. Det er en smule av den gamle Adam som skjemmer ut kristendommen hos nogen, naar egensinnigheten reiser sig imot de kristne, og tilmed et lønligt nagg. Derav kommer uenighet og en egen naadesorden, en egen tro, skjønt det skulde ikke være mer enn én vei til himmelen. Hvorav kommer uenigheterne? Jo, den gamle surdeig har satt sig fast i deigtrauget, enda Paulus sier: «rens ut den gamle surdeig, saa I kan være en ny deig!» Men den late bryr sig ikke om aa skrape bort den gamle surdeig og gjøre trauget rent. En lat og uvøren kjering har mel i deig-

trauget, selv om den gamle surdeig har satt sig fast i trauget og tørket til der. Naar det saa blir eltet ny deig, kommer den gamle surdeig og skjemmer hele deigen, og deigen blir sur, og det brød som blir bakt av saadan deig, blir surt. Saadant brød duer ikke til alterbrød; men saadant surt brød æter hedningerne i paaskehøitiden. Men de rette Israels barn lager til til paaskehøitiden usyret brød, som ikke er blitt surt. Og derfor formaner den hellige Paulus Korintierne til aa rense ut den gamle surdeig, saa de kan bli en ny deig.

Hvorledes folk her før har eltet ny deig i den gamle surdeig, det er kjent for alle; men nu er det nødvendigt at den gamle surdeig blir renset ut av deigtrauget, før der eltes ny deig. Før har brødbakerne vært late og uvørne. De har eltet ny deig i den gamle surdeig, og denne gamle surdeig har flytt over, og det som har flytt over, har de uvørne brødbakere atter gravet op og havt det op i deigtrauget sammen med lorten. Det brød som er stekt av saadan surdeig, duer ikke engang til mat for hunder og svin. Men de døpte hedninger klaget nok ikke paa den gamle surdeig. Den gamle surdeig dudde nok til paaskebrød for dem, om den var aldrig saa sur og gjæret. Og ennu duer den gamle surdeig til paaskebrød for dem, som ikke er vante til aa æte usyret brød. Et uvørent menneske graver først djevelsmøk med klørne sine, og med de samme klør som det har gravet djevelsmøk med, elter det deig i den gamle surdeig. Og naar denne gamle surdeig begynner aa gaa og flyte over, graver det med de svarte klør ny deig op i deigtrauget sammen med lorten. Og av denne gamle surdeig lager det til nogen svarte, sure klumper til paaskebrød. Æter enda folk gammel surdeig ? Vil de enda ha det sure brød, som den svarte brødbakeren har steikt i avgrunnens ovn? Ja, det ser ut til at den gamle surdeig er god nok, for alle dem som holder drakegift for en lekkerhet. For dem er den gamle, sure surdeig god nok til paaskebrød. Men de faa sjæle som er av Israels ætt, og som i hast er flygtet fra Egyptens trældom, de berer ny deig med sig ut i ørkenen, later den gamle surdeig efter sig i Egypten, og æter usyret brød paa vandringen, tillikemed paaskelammet som er slaktet for dem, og hvis ben ikke skal brytes. I faa utvalgte av Israels ætt, som er sluppet tørskodde over det røde hav, og har vandret under store farer i ørkenen, og har baaret med eder ny og usyret deig, inntil det tok til aa regne manna fra himmelen, rens den gamle surdeig ut av eders hjerter! Efterlat drakegiften til egypterne, som gjerne drikker den. Efterlat til hedningerne den sure gjester til paaskebrød! for de æter den saa gjerne. Og æt usyret brød, saa I kan bli usyrede. Og hold paaskehøitid, ikke med gammel surdeig, men med renhets og sannhets usyrede brød. Vi haaper at Israels utvalgte til slutt naar frem til Kana'ans land, om enn med stor angst og møie, mens hedningerne allesammen omkommer i det røde havs bølger. Utrens da den gamle surdeig, I faa sjæle, som er dragne ut av Egyptens trældom, og æt usyret brød, inntil det regner manna ned fra himmelen. Knurr ikke mot Moses, I trette vandringsmenn, for han maa efter Herrens befaling føre eder paa veien om Sinai. I maa paa grunn av eders utaalmodighet, vandre om i ørkenen, og alle egypternes kjøtgryter maa I forlate. I skal graate og jamre eder, men verden skal glede sig. Og denne disiplenes graat og jammer kommer av bedrøvelsen efter Gud, naar de sakner Jesu naadige nærværelse. Naar Jesu sørgende disipler ser hvor deres Frelser pines og plages av verden, maa de graate og jamre sig. Men deres sorg blir vendt til glede, naar de faar se ham igjen. Maaskje idag, i denne kveld, aapenbarer den Herre Jesus sig for de sørgende disipler. Maaskje idag faar de se Herren.

Naar vi nu ved Guds naade holder paaskehøitid, nogen med gammel surdeig, nogen med sannhetens og kristendommens usyrede brød, saa er det meningen at vi skal tenke efter hvorledes Jesu sørgende disipler, som væter sitt paaskebrød med angers og lengsels taarer, giver Frelseren litt honningkake, naar han aapenbarer sig for dem.

Give Gud og den store korsberer, som idag er staatt op fra de døde, at alle sørgende disipler, som av frykt for jøderne sitter innen lukte døre, maatte idag først faa høre, og til slutt med sine egne øine faa se, at den korsfestede og tornekronte konge ennu er i live. Hør da, naadige Herre Jesus, de sørgende og graatende di-

siplers sukk, og kom til dem snart, før solen gaar ned! Fader vaar o.s.v.

Evangelium Mark. 16, 1—7.

Vi hører av vaart opleste hellige evangelium, at de kvinner, som tidlig om morgenen gikk til graven og skulde salve Jesu legeme, hørte av engelens munn at Jesus var opstanden fra de døde. Og av de andre evangelisters fortellinger hører vi, at Maria Magdalena var den som først saa Frelseren opstanden, og at Tomas saa ham sist. Som følge herav skal vi ved Guds naade tenke efter: Hvorledes Jesu disipler faar se Frelseren opstanden, dog ikke alle paa én gang.

1. overveielse: Hvorfor faar verdens barn ikke se Jesus efter hans opstandelse?

Jo, derfor faar verdens barn ikke se Jesus efter hans opstandelse, at de har korsfestet ham, og gjerne ønsket at Jesus var død evindelig. Verdens barn er redde for at disiplene skal komme om natten og stjele Jesu legeme, og efterpaa sie til folket at han er opstanden. Derfor beder de landshøvdingen om stridsmenn til aa vokte og verne om graven, saa Frelseren ikke skal slippe til aa staa op. De er nemlig redde for at den siste villfarelse skal bli verre enn den første, ifall folk skulde komme til den tro at Jesus er opstanden. Naar nemlig herrerne og ypperstepresterne har den tro at Jesu lære er en villfarelse, at det er en underlig trolldom eller villsyke, hvorledes folk blir tullat, saa kan en skjønne at verdens herrer og yppersteprester beder landshøvdingen om stridsmenn, til vern om graven, saa ikke Jesu lære skal komme utover, og folk faa den tro at han er opstanden. Verdens Herrer tror visstnok ikke at Jesus er opstanden, men de er redde for at disiplene skal komme om natten og stjele Jesu legeme, og derefter sie til folket at han er opstanden. Verdens herrer er bare redde for at den siste forførelse skal bli verre enn den første, ifall det almindelige folk faar den tro at Frelseren er opstanden. For det første har den onde kvervt deres syn, ved det aandelige hat til Jesus som de berer i sitt hjerte, saa de anser Jesus for en folkeforleder og falsk profet, som fører folk paa gal vei. For det annet har djevelen givet dem den tro at Jesu lære er en villfarelse, som blir enda verre, ifall folk taker til aa tro at han er opstanden. Verdens herrer og ypperstepresterne har altsaa for det første korsfestet Jesus, og for det annet søker de aa hindre at hans lære, som de holder for en villfarelse, skal komme utover, og det mener de aa skulle opnaa ved den verdslige øvrighet. Da de frykter for at kristendommen, som de holder for en villfarelse, skal slippe til aa utbrede sig ved disiplene, beder de landshøvdingen om stridsmenn til aa verne om graven, eller til aa holde paa Jesu legeme, saa det ikke skal slippe op. Hvorledes kan Frelseren aapenbare sig for dem som hater ham og hans lære, hater kristendommen, hater ogsaa hans disipler og de kristne? Nei, verdens sorgløse og forherdede mennesker vil ikke se Jesus. Og ifall han viste sig for dem, vilde de alle som én mann sette inn paa ham, og atter slaa ham ihjel.

Men Josef og Nikodemus, fikk de se Jesus efter hans opstandelse? Det er ingensteds skrevet at disse menn skulde ha sett ham, enda disse menn var Jesu disipler, dog hemmelig av frykt for jøderne. Og om de enn viste Frelseren kjærlighet, naar de tok sig av liket hans og begrov det, saa aapenbarte han sig likevel ikke for dem, for disse menn hadde bare sin naturlige dyd til salighetsgrunn. Hvad kom det av at Frelseren ikke aapenbarte sig for disse dydige og fromme menn, som tilmed paa egen bekostning hadde taket sig av hans lik og begravet det? Disse menn hadde gjort Jesus en velgjerning, og den naturlige fornuft finner det rimeligt at han hadde takket dem for denne velgjerning, og sagt: I skal ha saa mange takk for denne velgjerning! Men det er ikke skrevet nogensteds at Frelseren har takket dem for denne velgjerning. Vi skjønner nu hvorfor Jesus ikke aapenbarte sig for Jesof og Nikodemus. De var for det første av naturen dydige mennesker, og denne naturlige dyd var ogsaa deres salighetsgrunn. De hadde ikke saadan tillit til Frelseren som disiplene. Disse menn trodde bare at Frelseren var en stor lærer, eller en lærer sendt fra Gud, saaledes som Nikodemus selv bekjente, da han kom til Jesus om natten. Men disse menn trodde ikke at Jesus var Guds Søn og verdens Frelser. For det annet var de Jesu disipler, dog hemmelig av frykt for jøderne. Verdens ære var kjærere for de menn, enn Frelseren. Hadde de aapen-

lyst bekjent sig for Jesu disipler, var de blitt spottet og hatet av verdens herrer. Disse menn tenkte som saa mange sier ogsaa nu: Lat enhver passe sig selv, en trenger ikke om aa rope det ut for verden. Men Frelseren vil vel ikke vedkjenne sig saadanne som rette disipler, som av ære for verden holder kristendommen skjult, og ikke tør bekjenne for verden at de er Jesu disipler. Om de enn ellers av naturen er dydige og fromme, om de enn ellers gjør vel mot Jesus og hans disipler, de kommer likevel ikke i de kristnes forsamling, og deres navn finnes ikke i livsens bok. Disse menn, Josef og Nikodemus, var altsaa av naturen dydige og fromme menn, de var enda Jesu disipler, dog hemmelig av frykt for jøderne. De viste sin kjærlighet mot Jesus, da de paa egen bekostning fikk Jesu lik i graven, men verdens ære hindret dem i aapenlyst aa bekjenne sin kristendom, og derfor var de uten Frelser. Jesus aapenbarte sig ikke for dem, og de kristne kunde heller ikke erkjenne Josef og Nikodemus for kristne. Da der ennu finnes saadanne mennesker som av ære for verden vil skjule sine tanker om kristendommen, som sier: en trenger ikke om aa rope det ut for verden, og lat enhver passe sig selv, saa mener jeg at Josef og Nikodemus ennu er i live, de som av naturen er dydige og fromme. De vil enda være Jesu disipler, men av ære for verden vil de ikke aapenbare sin kristendom, hverken for de kristne, som ikke taker lønlige kristne inn i sin menighet, eller for verden, som ikke fordrager saadanne som gaar aapenlyst over til de kristne. Men jeg frykter for at Josef og Nikodemus aldrig faar se Jesus efter hans opstandelse, for deres navn er ikke nevnt blandt de kristnes tal. Hvorfor kom ikke Frelseren og takket dem for den velgjerning som de viste ham? Den naturlige fornuft holder det for umuligt at Josef og Nikodemus skal være i helvede. Men hvor er de da, naar de ikke er blitt kristne her i naadens tid? Og hvorfor er de saa utelukket fra de kristnes tal, enda de var fromme menn og Jesu hemmelige disipler? Fordi verdens ære var dem kjærere enn Frelseren. De av naturen dydige mennesker vil ikke miste sin ære for Jesu skyld. De vil gaa inn i himmelen med æren. De vil ikke bli saa galne som disiplene, som graat og jamret sig, idet de lengtet efter Jesu naadige nærværelse.

2. overveielse: Hvem saa Frelseren først? Maria Magdalena. Hvad godt hadde hun gjort Frelseren? Ingen ting. Hvorfor aapenbarte Frelseren sig først for Maria? Det var vel fordi Maria hadde den største sorg, og var i den største nød efter Frelseren. Hvorfor fikk Maria Magdalena se Jesus først, hun som intet godt hadde gjort ham, mens derimot Josef og Nikodemus, som hadde gjort ham saa meget godt, ingen ting fikk for sin umak? Skal da ikke Frelseren takke dem som gjør godt imot ham? Josef og Nikodemus hadde gjort en saadan velgjerning mot Jesus, som ikke mange vilde ha gjort. Hvor mange mennesker var der vel nu som vilde take den møie paa sig, som disse menn tok paa sig? Paa egen bekostning la de menn Jesu lik i graven. For egne penger kjøpte de linklæder og myrra, omkring hundrede pund. De fikk en hel stor paakostning med denne begravelsen, og allikevel kom ikke Frelseren til dem og takket dem for deres velgjerning. Men Maria Magdalena, som intet godt hadde gjort Frelseren, hun fikk den store naade aa kjenne, at hun fikk se den korsfestede Frelser først. Derav skjønner vi at Frelseren bryr sig ikke om menneskenes velgjerninger, men at angers og lengsels taarer er mer verd i Frelserens øine, enn mange gode gjerninger, som et av naturen dydigt menneske gjør. Vi kan ikke sie at Marias taarer fortjente denne store naade, men Frelserens forbarmende hjerte kunde ikke, formaadde ikke, holdt ikke ut aa skjule sig lenger. Et bedrøvet hjerte virket saa meget, at Frelseren maatte aapenbare sig. Se, du bedrøvede sjæl, hvor veien til himmelen gaar! Den gaar gjennem sorgens dal, gjennem den trange port. Med taarer og sukk maa du lukke op himmeldøren.

3. overveielse: Hvem ser Jesus sist opstanden? Den vantroe Tomas, som ikke vil tro hvad de andre disipler vitner. Alle andre disipler hadde allerede sett Herren, men Tomas hadde ennu ikke sett ham, naar han paa grunn av vantro slett ikke vilde tro de andre disiplers vitnesbyrd. Allikevel hendte det ham den store naade, at Frelseren viste ham sine saar. Her ser du tvilende sjæl, at Frelseren aapenbarer sig ikke bare for de sørgende, angrende og nedtrykte, men ogsaa for de tvilende,

skjønt vantroen er en stor synd, som ofte plager de angrende, og bringer dem til aa tvile om Guds naade. Men den døde tro er enda verre. Ved den blev Peter, og de andre disipler ogsaa, narret. For den døde tro farer stundom med aa være saa sterk, at ikke engang døden selv kan bryte den. Mot dem som ligger i vantro og tvil, er Frelseren saa naadig, at han viser dem sine saar, og de maa til slutt tro. Men den døde tros bekjennere, som uten anger og uten omvendelse tilegner sig Guds naadeløvter, mot dem er djevelen naadig. Djevelen sparer nok og forbarmer sig over dem som lever i død tro. De tviler aldrig om sin salighet. Men dem som graater og jamrer sig over Jesu pine og død, dem frister og engster han med tvil. De sørgende og angrende sjæle, dem setter djevelen til aa tvile at Frelseren er ikke i live. Disse sørgende disipler er djevelen blitt vred paa. Djevelen taaler slett ikke at Jesu sørgende disipler graater og jamrer sig, idet de lengter efter Jesu naadige nærværelse. Men mot Jesu mordere er djevelen naadig. Dem som suger de kristnes blod, lover han god løn i helvede. Jesu korses fiender giver verdens gud drakegift og gammel surdeig til paaskebrød. Men disse verdens venner faar ikke se Jesus, heller ikke de av naturen dydige mennesker, Josef og Nikodemus, men bare de faa sjæle som graater og jamrer, idet de lenges efter Jesu naadige nærværelse. Maria Magdalena først, og Tomas sist, han som paa grunn av vantro ikke har trodd de andre disiplers vitnesbyrd. Han stakkaren er ennu i vantro og tvil. Han er ennu ikke istand til aa tro at Jesus er opstanden. Men sorg har han likevel, og stor lengsel efter Jesus. Dersom han ikke hadde saa stor egenrettferdighet, dersom han forstod hvor han frister den korsfestede med sin vantro, saa vilde visselig ogsaa han tro at Herren er sannelig opstanden, og han vilde ogsaa faa glede av Jesu opstandelse. Men vi har det haap, at Tomas faar se Jesu herlighet, og at han tilsist maa tro. Naadige Herre Jesus, aapenbar dig for de sørgende disipler, førenn solen gaar ned! Vis dem dine saar, saa at de maa tro at du er den korsfestede og tornekronte konge! Aand paa dem, at de maa faa den Helligaand! Oplat deres forstand til aa forstaa skrifterne! Og I sørgende disipler, om Jesus beder eder om mat, saa giv ham litt honningkake. I har vel ikke annen mat i paaskehelgen, enn litt honningkake, som er bakt av ren, usyret deig. Vær forvisset om, at den Herre Jesus, som idag har vist sig for eder, og har bedt eder om mat, han giver eder himmelsk honningkake, naar I sammen med ham faar fare op til himmels, og være med ham evindelig. Amen.

UP 180

Nr. 28. Annen paaskedag.

(1850)

Se min tjener som jeg støtter, min utvalgte i hvem min sjæl har velbehag! Jeg legger min aand paa ham, han skal bringe rett ut til hedningefolkene. Han skal ikke skrike og ikke rope, og han skal ikke late sin røst høre paa gaten. Det knekkede rør skal han ikke sønderbryte, og den rykende tande skal han ikke utslukke. Es. 42, 1—3.

Profeten Esaias taler i dette kapitel om Frelseren, hvem Gud hadde givet sin aand, for at han skulde bringe rett ut til hedningefolkene. Det vil sie at han skal lære hedningerne aa kjenne hvad som er rett, og undfly urettferdighet, ennskjønt nogen hedninger er saa forherdede, at de taker ikke imot lærdom, om en aldrig saa meget vilde lære dem. For hedningerne har en annen skolemester i sin egen barm, og han lærer dem aa motsie den rette lære. Men profeten Esaias har sagt at Kristus skal bringe rett ut til hedningefolkene. Han skal lære hedningerne aa forstaa hvad som er rett, saa hedningerne ikke skal ha det aa sie, at «det er ingen som har lært oss.» Av dette skriftsted har evangelisten Mattæus taket vitnesbyrd om hvorledes Frelseren levde og vandret her i verden. Men verdens hop mener ogsaa at de skal faa medhold av dette skriftsted. Naar nemlig profeten sier: «at Frelseren ikke skal skrike og ikke rope, og at han skal ikke late sin røst høre paa gaten», saa faar de sorgløse den forstaaelse at det er de opvakte som skriker paa gaten, naar de formaner de sorgløse til omvendelse. De sorgløse taker enda dette skriftsted til vitnesbyrd paa, at det passer sig ikke aa skrike eller rope paa gaten, naar profeten har sagt at Frelseren ikke ropte, saaledes som disse vakte roper. Og derav gjør verdens barn den slutning, at ingen trenger om aa aapenbare sin kristendom for en annen, men hver kan ha for sig selv det han har faatt; for Frelseren har heller ikke ropt paa gaterne. Ja, saadan slutning gjør djevelens træler, at dette skriftsted kommer stikk imot de vakte. For de vakte, ser du, skriker paa gater og stræter, men Frelseren har jo ikke skreket. Men vi ser av Mattæus's evangelium, at evangelisten har ikke forstaatt dette skriftsted paa den maate, som verdens hop forstaar det. Det har vært profetens mening at Frelseren ikke har skreket slik som verdens barn skriker, naar brennevinet stiger til hovedet. Verdens drukne mennesker skriker paa gater og stræter, naar de kommer ut fra brennevinshandleren. Da skriker de ut sine drikkeviser og horeviser. De skriker paa gater og stræter: «Djevel og satan!» Stundom hyler de, akkurat som ulveunger. Men Frelseren har ikke skreket saaledes paa gaterne, som de drukne skriker. Han har talt Guds ord til verdens mennesker, og derfor er verdens barn blitt vrede paa ham. Men ifall en kristen vil følge Frelserens eksempel og tale Guds ord til verdens sorgløse folk, da sier verdens mennesker: «En trenger ikke om aa skrike det ut for verden; enhver kan passe sig selv.» Og den sorgløse taker enda vitnesbyrd av skriften, og sier: «Frelseren har heller ikke skreket paa gaterne».

Og det er sant, Frelseren har ikke skreket paa gaterne, slik som verdens barn skriker, naar brennevinet gaar til hovedet. Men Frelseren har nok ropt saaledes paa gater og i husene, at synderne har faatt høre hvad sted de kommer til, ifall der ikke blir sann anger. Naar de drukne skriker ut sitt sludder og sine drikkeviser paa gaterne, det synes ikke verdens barn er noget rart. Men dersom en kristen begynner aa paaminne de sorgløse om døden, og det ansvar som kommer over de ubotferdige og uomvendte, det taker de ille op, og sier til de opvakte: Frelseren har ikke skreket slik paa gaterne som I skriker. Men hvem har vel ropt

mer om omvendelse enn Frelseren? Og derfor er verdens mennesker blitt vrede paa ham, og bærer hat til ham. Likesom verdens hop nu altsaa blir vred paa de kristne, naar de følger Frelserens eksempel og taler Guds ord til de sorgløse. Det taaler ikke verdens mennesker aa høre. Men drankerne taaler de nok aa høre. For de drukne skriker det som alle sorgløse gjerne vil høre.

Hvad profeten Esaias sier om Frelseren: «Det knekkede rør skal han ikke sønderbryte, og den rykende tande skal han ikke utslukke», dette skriftsted taker naadetyvene til sig, skjønt det ikke er sagt til andre enn de angrende. Naar en forkynder Guds strenge rettferdighet for naadetyvene, da tilegner de sig Guds naade, og sier: «Gud er naadig, han støter heller ikke oss ned i fortapelsen. Det knekkede rør skal han ikke sønderbryte, og den rykende tande skal han ikke utslukke.» Men er vel et sorgløst menneske et knekket rør, naar hjertet er saa sterkt som et løvehjerte? Er den sorgløse en rykende tande eller veik? Et knekket rør er i aandelig forstand et sønderknust hjerte. Men har vel de sorgløse og ubotferdige et sønderknust hjerte? Den rykende veik betegner at troens lampe er utslukt. Men den døde tro er saa sterk at intet annet enn Frelserens død kan frarøve mennesket den. Ved Frelserens død sviktet den døde tro hos disiplene. Før hadde de en fast tro. Men ved Frelserens død blev det slutt paa den forrige døde tro, og vantroen kom i steden. De trodde ikke lenger nogen ting. Da var de i stor fortvilelse, og da var deres hjerte som en rykende veik. Men naar kommer de sorgløse mennesker i saa stor tvil, at de tviler om sin salighet?

Alle naadetyver har saa fast en tro, at de visst ikke tviler om sin salighet. Men de tør allikevel ikke sie at de er rede til aa dø. Hvorledes kan et sorgløst og ubotferdigt menneske tilegne sig de skriftsteder som ikke vedkommer ham, men bare vedkommer de angrende sjæle? Jo, det kan han gjøre paa den maate, at han stjeler naade, og tenker: «Jeg er angrende», skjønt der aldrig er skjedd nogen anger, «jeg har et sønderknust hjerte», skjønt hjertet ikke er sønderknust. «Mitt hjerte er som et knekket rør», skjønt det er saa fast som berg. «Min tro er saa svak at den er som en rykende veik», skjønt troen er saa fast, at intet annet enn Frelserens død kan røve den fra ham. Se, paa denne maate kan et sorgløst menneske tilegne sig de skriftsteder som vedkommer de opvakte og angrende. Men de skriftsteder som lyder til de sorgløse, dem slenger han til de opvakte. Naar profeten sier: «han skal ikke skrike paa gaten», saa som de drukne skriker, saa tar verdens barn derav vitnesbyrd og sier: «Frelseren har ikke skreket paa gaterne, saa som de opvakte skriker». Og dog har Frelseren prediket omvendelse paa gaterne. Men de sorgløse mener som saa: Om saa var at Frelseren hadde prediket omvendelse paa gaterne, saa skal ikke derfor andre gjøre det. Og dog viser skriften paa ethvert sted at en kristen skal følge Frelserens eksempel, og leve som han har levd. Den sorgløse hop vil allikevel ikke medgive dette, men den vil at alle skal være like. Gaar de sorgløse til helvede, følger de kristne efter. Men blir de kristne salige, saa blir verdens barn ogsaa salige. Saadan tro har verdens barn, at kristne og sorgløse er i en og samme fortapelsens grav, og at den ene er ikke bedre enn den annen.

Vi skal idag tenke efter hvad forskjel det er mellem disiplene og jøderne, eller hvad forskjel det er mellem Jesu korses fiender og de kristne, mens vi med sorgfulle hjerter gaar avsted til byen Emmaus, for aa overveie de underlige ting som har hendt i disse dager. Vaart haap er at det knekkede rør, som profeten Esaias taler om, er et sønderknust hjerte, som den naadige Frelser ikke vil sønderbryte, og den rykende veik er en liten troesgnist, som han ikke vil utslukke. Slukk ikke ut veiken, kjære Frelser, utslukk den ikke, men blaas paa den, saa den tendes, og lyser for de sørgende disipler, som vandrer i mørke og venter paa at dagen skal oprinne! Du rykende veik, du maa ikke slukne! du lille troes-gnist! Du knekkede rør, gaa ikke fortapt. Du sorgfulle hjerte, bli ikke sønderbrutt; du mistrøstige sjæl, forsak ikke! For han som skapte lyset, har sagt: «Den rykende tande eller veik vil jeg ikke utslukke.» Slukk ikke, du himmelske lystender! slukk ikke den rykende veik, førenn solen gaar op! Amen. Fader vaar o.s.v.

Evangelium Luk. 24, 13—35.

Disiplene paa veien til Emmaus fortalte, i dagens evangelium, hvad slags tro de hadde havt, før Frelseren døde. Og vi hører ogsaa av deres tale, at det var blitt slutt med deres tro. Men da deres øine blev oplatte, og de kjente Frelseren, idet han brøt brødet, fikk de atter den tro at Frelseren lever.

Vi skal nu take eksempel av disse disipler, og tenke efter:

1. Hvadslags tro hadde disse disipler, da Frelseren levde?

2. Hvad tro hadde de efter Frelserens død?

3. Hvad tro hadde de efter Frelserens opstandelse?

Vi haaper at Frelseren kommer og følger de sørgende disipler, som er paa veien til Emmaus, og utlegger skrifterne for dem, og at de faar kjenne ham, idet han bryter brødet.

1. Hvadslags tro hadde disse disipler før Frelserens død, De hadde den tro at Jesus skulde forløse Israel, ikke fra djevelens herredømme, men fra kjeiserens herredømme, Disiplene hadde den mening at Frelseren skulde bli deres konge, og at de gjennem ham skulde bli rike og bli herrer. Det var verden som laa dem paa hjerte, saa lenge som de levde i den døde tro. De tenkte ikke paa at de for kristendommens skyld skulde miste gods og ære, tvertimot mente de at de skulde vinne jordisk gods og ære ved kristendommen. Den samme tro har ennu ogsaa andre bekjennere av død tro, at de nemlig skal vinne gods og ære ved kristendommen. Ingen i den tilstand tror at han for kristendommens skyld skal miste gods og ære. Det fallt ikke de stakkare inn, at en aandelig Frelser er mer fornøden enn en jordisk frelser. Og hvorav visste de vel den gang at de var djevelens undersaatter? De syntes bare at det var en byrde og skam at de skulde være undersaatter under en hedensk øvrighet, og betale skatt til hedningerne. Det gikk dem haardt inn paa æren, at de enda skulde tjene en hedensk øvrighet, og legge skatt til hedningerne. Disiplene holdt sig allerede da for kristne. Og hvorledes skal det rime sig at en kristen skal tjene hedningerne, og betale dem skatt. Var det ikke mer passende at hedningerne betalte de kristne skatt. Ja, saaledes tenker ennu alle den døde tros bekjennere, som holder sig for kristne, om de enn ikke tør bekjenne sig for Guds barn. De klager over at skatten er tung, at loven er streng, at styrelsen er urettferdig. De vilde bli fri for de tunge skatter. De kjenner ikke at skatten til djevelen er ofte enda tyngre, enn skatten til kongen eller kjeiseren. Til den onde betaler de gjerne skatt, men til den jordiske konge vil de ikke betale skatt. Om der kom en saadan herre som lovde dem frihet for alle skatter og utlegg, og fødde dem fritt, og gav dem brennevin, han skulde nok due til frelser for dem, og paa ham vilde de nok tro. Men en saadan herre som skjenner og refser dem for urettferdighet og ugudeligt levnet, og enda attpaa klager paa brennevinshandlerne og paa drankerne, klager paa krontyvene og horerne, en saadan herre synes de er verre enn djevelen selv. Ifall nu kongen eller kjeiseren var en hedning, saa vilde allesammen sie: «Er en kristen skyldig aa betale skatt til hedningerne? Nei, en kristen skal være fri for all skatt, og hedningerne burde betale skatt til de kristne, og ikke de kristne til hedningerne.» En saadan tro har nu disiplene, at Frelseren skal komme og forløse Israel fra hedningernes herredømme, ikke fra djevelens herredømme. Og hvorav visste de vel den gang at de var under djevelens herredømme? Nei, de folk kjenner visst ikke at de er under djevelens herredømme, de som drikker og slaass, driver hor og stjeler. De mener at Gud er dem naadig. Men den verdslige lov, som straffer saadanne, er streng og urettferdig. En saadan styrelse som lot alle horer og tyver leve i fred, det var først en god styrelse. Da nu disiplenes hjerter var helt fast i verden, ventet de en saadan Frelser som skulde frelse dem fra hedningernes herredømme, og gjøre dem til dommere og herrer.

2. Hvad tro hadde disse disipler efter Frelserens død? De hadde ikke nogen tro. De trodde før paa den Frelser ved hvem de mente aa skulle vinne verdens gods og ære, men da Frelseren døde, blev det helt slutt med deres tro; de kunde ikke lenger tro paa den tidligere Frelser. Og skjønt deres tro før lot til aa være saa sterk, at ikke engang døden skulde kunne rokke

den, blev deres gamle tro til sist saa svak, at de ikke lenger hadde haap engang om aa faa se den Herre Jesus i denne verden. Og derav ser vi, at under den forrige gamle, døde tro, som lot til aa være saa sterk og urokkelig, ligger en skjult vantro, som ikke kommer for dagen før den jordiske Frelser dør. I denne dødelige verden stoler alle uomvendte og ugjenfødte mennesker paa en falsk frelser. De stoler paa en forgjengelig og dødelig frelser. De mener de skal vinne gods og ære ved Frelseren. De takker Frelseren med fagre bønner, naar de i ro faar dyrke sin buk, som er deres gud. En tyv kan ogsaa takke Gud for at han hadde lykke med sitt tyveri, og at ingen har sett ham stjele. Horen kan ogsaa takke Gud for at ingen kom over henne under den rene uterlighet. Men hvad er det for en gud som de ubotferdige horer og ubotferdige tyver dyrker? Er den gud i himmelen, eller er han i helvede? Jeg er redd for at de sorgløses og ubotferdiges gud er i helvede. Men de stoler helst paa den Gud som føder og opholder dem. Brennevinshandlerne stoler helst paa den frelser som lærer dem aa drive brennevinshandel, og fortjene med urettferdighet. Og den gud som lærer dem aa drive brennevinshandel, er i endetarmen. Horerne og drankerne mener at det var Gud som gjorde dem fattige, naar de paa grunn av kjødets lyster selv har satt sin eiendom overstyr. De tror ikke at den gud som gjorde dem fattige, er i buken, enda det er just den onde som har lært nogen aa bli rike ved urettferdighet, og har gjort nogen fattige.

Saa dumt er det naturlige menneske at det mener at det skal vinne gods og ære ved Frelseren. Men naar nu denne jordiske frelser dør, da blir det slutt med all tro. Naar samvittigheten vaakner, begynner synden aa korsfeste Frelseren. Frelseren korsfestes i menneske-hjertet for syndens skyld. Og da dør den frelser som menneskene før har stolt paa, og vantroen kommer isteden. Hvor skal nu de sørgende desipler take sin tilflugt, naar Faderen er død, han som de mente aa faa sitt ophold av? De faderløse barn maa nu dø av hunger. Hvad skal de leve av, naar den frelser som de har stolt paa, er død. Og verden blev saa fæl, hjertet blev saa bedrøvet, folk begynte aa hate dem, synden tok til aa svi, djevelen begynte aa gaa paa. I verden er ingen tilflugt mer, og heller ikke i himmelen, naar Frelseren er død. Nu først kommer vel disiplene i nød, naar troen blev slutt, kjærligheten blev slutt, dyden blev slutt, og bønnerne blev slutt. Dersom ikke Frelseren kommer snart til disiplene, dør de av sorg og fortvilelse. Men Jesus kan dog ikke late sine sørgende disipler drukne i fortvilelse, men naar nøden er størst, kommer han og utlegger skrifterne for dem. Og til slutt aapenbarer han sig for dem. De kjenner ham, idet han bryter brødet.

3. Hvadslags tro har Jesu disipler efter hans opstandelse? En levende tro og forvissning om Guds naade og syndernes forlatelse. Denne tro er allikevel ikke saa fast som den forrige døde tro, da de mente at de ved Frelseren skulde vinne verdens gods og ære. Den levende tro er ofte svak og forenet med stor strid, saa at disiplene efter Jesu opstandelse vandrer hurtig avsted, for aa forkynde de andre disipler at de hadde kjent igjen Herren. I den tro som disiplene kommer til efter opstandelsen, er der for det første stor frykt og iver, til andre tider sorg og lengsel, stundom glede og fryd i den Helligaand, til andre tider igjen haarde fristelser og tvil. Og hvilke er videre den levende tros kjennetegn? En stor lyst til aa aapenbare sine erfaringer for de andre disipler, og til aa tale om kristendommen. Før i den døde tro var det ingen som talte noget om kristendommen. Og om enn Frelseren den gang talte meget om sin lidelse, saa forstod de ikke noget av forsoningen, angeren og gjenfødelsen. De hadde den gang bare en tom tillit til den Frelser ved hvem de mente aa skulle vinne verdens gods og ære. Og da de som er i den døde tro, har stor aandelig blindhet, saa forstod de Guds ord aldeles galt. De forstod skriften bakvendt, og mente at den utlovede Frelser skulde bli en jordisk konge, og det uaktet profeterne hadde talt om en aandelig Frelser. Og ennskjønt Frelseren mange gange talte om sin død, forstod de det ikke. Og saaledes gaar det fremdeles med den døde tros bekjennere, at de forvrenger Guds ord, bare til det jordiske, det som vedkommer det aandelige. Men efter Frelserens død kommer disiplene i stor sorg. Naar samvittigheten vaakner, er Frelseren korsfestet i menneske-hjertet, for de mange synders skyld. Og da faar den opvakte stor lyst

til aa høre hvorledes Guds ord utlegges. Den ukjente fremmede, som utlegger Guds ord om Kristi lidelse for de bedrøvede sjæle, er kjær for de opvakte sjæle. De beder ham: «Bliv hos oss, ti det lakker mot aften, og dagen heller!» I sørgende disipler paa veien til Emmaus, I som vandrer med Jesus, skjønt eders øine er holdte igjen av sorg og fortvilelse, saa I kjenner ham ikke, tak nu til aa bede andektig til den ukjente utlegger av skriften, at han vilde gaa med eder inn i byen, naar naadens sol er gaatt ned, og før det store aandelige mørke kommer. Bed den ukjente medvandrer, at han vilde gaa med eder til byen, som I holder paa aa streve frem til. Maaskje eders øine, som er holdte igjen av sorg, oplates i byen Emmaus. Maaskje kommer I til aa kjenne den korsfestede, idet han bryter brødet. Bed den ukjente medvandrer, at han vilde oplate de blinde stakkares øine, til aa forstaa skrifterne, naar han utlegger for eder Mose og profeternes skrifter om Kristi lidelse, død og opstandelse. Bed, I fattige og trette vandringsmenn, I sørgende og av verden foraktede disipler, bed den ukjente utlegger av skriften, at han ikke vilde forlate eder i sorg og tvil, naar naadens sol er gaatt ned, og dødens aften er kommen. Bed, at den ukjente medvandrer vilde følge eder til byen, og være med eder, naar det aandelige mørke kommer over eder, og I ikke mer kan se aa vandre lenger. Aa, du ukjente utlegger av skriften! Oplat alle blinde stakkares forstand, utlegg for de sørgende og tvilende disipler Mose og profeternes skrifter om Kristi død og opstandelse, saa deres hjerter maa begynne aa brenne i dem, saa deres øine til slutt maa bli oplatte, og de faar kjenne ham, idet han bryter brødet. Amen.

Nr. 29. Første søndag efter paaske.

Paa den tid, da der i byen Samaria var en stor hunger, hendte det at en kvinne, for hungers skyld, kokte og aat sin søn; men en annen kvinne vilde ikke late sin søn drepe. Da kongen i Samaria, eller Israels konge, fikk høre denne vederstyggelighet, at en kvinne for hungers skyld hadde kokt og ætt op sin søn, blev han vred paa profeten Elisa, som paa Guds vegne hadde lovt at Israels folk skulde bli friet fra krigen. Kongen mente at profeten hadde løiet, og vilde derfor drepe profeten. Men profeten Elisa sa til Israels eldste: «Ser I at denne morderens søn har sendt bud for aa take mitt hoved?» Da kom kongens bud til profeten og sa: «Se, denne ulykke kommer fra Herren; hvorfor skal jeg lenger bie paa Herren?» 2 Kong. 6, 25—33.

Det naturlige menneske venter paa Herren, saa lenge alt gaar det godt, men naar Herren ikke kommer og hjelper straks, sier det: «hvorfor skal jeg lenger bie paa Herren?» Det vil sie: Fra Gud kommer det ingen ting. Og siden begynner mennesket aa hate dem som har opmuntret det til aa vente hjelp fra Gud. Saaledes tenkte ogsaa hin onde konge, at det var profetens skyld, at det blev saa stor hunger i byen, at en kvinne kokte og aat op sin søn. Men profeten gav atter paa Guds vegne det naadige løvte, at Herren sannelig vilde frelse byen, og at kornet dagen efter skulde selges meget billig. Men kongens høvedsmann trodde ikke de løvter som Gud gav gjennem profetens munn, men han sa: «Se, Herren skal vel gjøre sluser paa himmelen! Skulde dette ord bli opfyllt?» Da sa profeten til kongens høvedsmann: «Se, du skal faa se det med dine øine, men ikke æte derav.» Og saaledes gikk det efter profeten Elisas spaadom, at kongens høvedsmann fikk se Guds gaver med sine øine, men han fikk ikke smake dem, for han blev ihjeltraadt av folket. Disse ting og hendelser staar skrevne i 2 Kong. 6. og 7. kap.

Mange er vantroens virkninger. Saaledes viste denne kongens høvedsmann sin vantro aapenlyst, naar han sa: «Se, denne ulykke kommer fra Herren, hvorfor skal jeg lenger bie paa Herren?» Vi hører at det er utaalmodighet, vantroens første frukt. Naar mennesket ikke faar det saa som det vil, blir det utaalmodigt, og blir vred paa Gud. Det vredes ikke paa den onde, som gjorde det ulykkeligt, men paa Gud vredes det, naar han ikke hjelper saa fort som mennesket vil. Denne onde konge blev ikke vred paa fienderne, som beleiret byen, og uthungret folket, men han blev vred paa Guds tjener, som paa Guds vegne hadde lovt ham hjelp. Og naar hungeren plaget folket, saa haardt at en hjerteløs kvinne kokte og aat sin søn, saa blev kongen vred paa profeten, likesom han skulde være skyld i at fienderne beleiret byen. Eller var profeten skyld i at den hjerteløse kvinne aat sin søn for aa stille sin hunger? Ja, saa mente vel den onde konge, at Guds tjener var aarsak i all ulykke og elendighet som kom over folket. Naar den onde kverver de vantroes syn, begynner de aa klage paa de kristne, at det er for deres skyld Gud straffer hedningerne. Skjønt der er nogen sorgløse som har den tro at for de kristnes skyld sparer Gud verden. Men hedningerne har ennu den tro at Gud bevarer dem fra all ulykke, ikke for de kristnes skyld, men ellers paa grunn av hedningernes dyder. For hedningerne har den tro at de er ikke verre enn de kristne. Og hedningerne holder slett ikke de kristne for folk, saa lenge som de kristne dømmer hedningerne. Men dersom de kristne ophørte med aa dømme hedningerne, og gav sig til aa drikke, hore og slaass sammen med hedningerne, ja da vilde hedningerne tro at de kristne er skikkeli-

ge folk. Og hedningernes hat vilde straks ophøre, dersom der blev samme tro og samme slags levnet hos de kristne som hos hedningerne.

Profeten Elisa hadde refset Israels folk for ugudeligt levnet, og kongen var ogsaa vred paa ham. Allikevel fikk Guds tjener leve saa lenge den ytre nød stod paa, og profeten hadde ogsaa paa Guds vegne lovt at fienderne ikke skulde slippe til aa plyndre byen. Men all taalmodighet hos kongen ophørte, saa snart en ond og hjerteløs kvinne slaktet sin søn og aat ham op, for aa stille sin hunger. Kongens fornuft blev saa støtt over dette, og nu gjorde han med sin blinde fornuft den slutning, at profeten var en falsk profet, naar det ikke straks kom hjelp efter profetens løvte. Nu skulde han lære denne falske profet, som hadde løiet, maa vite, naar han hadde opmuntret kongen og folket til aa vente hjelp ovenfra, og denne hjelp ikke kom saa snart som kongen ventet. Da blev det slutt med all taalmodighet, all tro, alt haap, og den falske profet, som hadde løiet, maa vite, nu først skulde han faa sin velfortjente straff. Men den onde kvinne, som hadde gjort en saadan skrekkelig gjerning, hun slapp for all straff. Saadan er et hedensk menneskes tro og salighetsorden. En kristen, som formaner til omvendelse, skal drepes, men den som gjør vederstyggelige gjerninger, slipper for all straff. Hedningen vredes paa de kristne for den gode lærdom, men han vredes ikke paa fienderne, og heller ikke paa de andre hedninger, som gjør vederstyggelige ting. Denne onde konge lot alt sitt hat gaa ut over profeten, som var uskyldig, men han blev ikke vred paa den mordersken, som hadde kokt sin søn og ætt ham op.

Vi har videre et annet eksempel i den kongelige høvedsmanns vantro, som viser at han slett ikke trodde at Herren kunde hjelpe folket fra hungeren, og fra fiendernes trykk. Denne høvedsamnn viste nemlig sin vantro ogsaa med det ord som han sa: «Se, denne ulykke kommer fra Herren, hvorfor skal jeg lenger bie paa Herren?» Han tenkte vel at det nytter ikke lenger aa stole paa Herren, naar Herren straffer saa strengt, at foreldrene fortærer sine barn for aa stille sin sult. Men der er ennu et ord som aapenbarer hans vantro. Da profeten gav ham det løvte at melet dagen efter skulde bli saa billigt, at det aldrig hadde vært saa billigt, saa sa kongens høvedsmann til profeten: «Se, Herren skal nu vel gjøre sluser paa himmelen! Skulde dette ord bli opfyllt?» Dette var nu bare en timelig ting, og saaledes mer muligt enn de aandelige ting, som vanskelig troes. Ihvorvel der er mange som sier at en kan ikke tro sitt legeme i Guds varetekt. Men hvorledes kan en da tro sin sjæl i Guds varetekt, naar han ikke tror sitt legeme? Legemet er dog den ringere del av mennesket. Ikke for det, hedningerne tror nok lettelig begge dele i Guds varetekt, saa lenge der ingen fare er, men paa nødens dag tror de ingen av delene. —

Vi skal ved Guds naade se utførligere paa vantroens virkninger, og hvor gruelig rotfestet vantroen er i menneskehjertet. Men den store troens begynner og fullkommer, som har frelst saa mangen vantroende sjæl fra vantroens og fortvilelsens sump, han drage og løfte op av fortvilelsens sump, de arme stakkare, som holder paa aa synke i op under armene. Og du vantro Tomas, stikk din finger i naglegapene, om du tør, eller tildekk ditt ansikt og gaa og skam dig! Tak dig bare i vare for at du ikke river op igjen Jesu saar, ifall du skal til aa grave i saarene med de svarte fingrene dine. Hør, du store troens begynner og fullkommer, de tvilendes sukk! Fader vaar du som er i himmelen o.s.v.

Evangelium Joh. 20, 19—31.

Da mangen Tomas ennu kjemper med vantroen, skjønt han i sannhet er Jesu disipel, saa skal vi ved Guds naade denne gang tenke efter og overveie:

Hvorfor Tomas ikke vil tro at Jesus er opstanden, enda der er ti vitner som vitner det.

Stikk nu din finger i naglegapet, Tomas, om du ellers ikke vil tro!

Tomas har sannelig sett Jesus dø paa korset. Han har sammen med de andre disipler staatt ved korset. Han har grætt og jamret sammen med de andre disipler. Tomas's gamle tro er saaledes helt borte. Han er ikke mer istand til aa tro at Jesus lever, hvem som enn sa ham det. Tomas tror ikke at de andre disipler heller har sett Herren. Der er nu en

frukt av vantroen, at nemlig Tomas ikke tror at de andre disipler heller er i bedre tilstand enn han; han tror ikke at de andre disipler har sett Herren. Men hvor var Tomas den gang, da Jesus aapenbarte sig første gangen? Kanskje Tomas var hos brennevinshandleren den gang. Vi kan ikke tro det heller, at han var hos brennevinshandleren. For Jesu mordere og stridsmennene pleier aa holde til hos brennevinshandleren paa paaskedag. Kanskje Tomas er i giftermaals-raadet da, naar han ikke er i disiplenes forsamling paa paaskedag. Jeg tror at Tomas har saa stor sorg over Frelserens død, at han er ikke istand til aa fare efter horerne. For horerne, og iser de dydige horer, faar istand giftermaal og bryllup paa paaskedag. Men Jesu sørgende disipler, som er i anger og tvil, er av den aarsak ikke istand til aa fare efter horerne paa paaskedag. Eller kanskje Tomas var gaatt til Nikodemus, for aa tale med ham om hvor mon det var blitt av Jesu legeme. Nei, det er heller ikke troligt, at Tomas var istand til aa gaa til en dydig verdensherre. Men et eller annet timeligt erend har han havt for sig, naar han ikke var sammen med de andre disipler i de kristnes forsamling. Jeg tror at Tomas den gang gikk omkring i ensomhet. For han var visstnok i stor tvil, men han var ogsaa et saadant aandeligt naut, som bare vil gaa alene, og alene søke efter veien til himmerikes rike. En saadan holder sig ikke sammen med disiplene, men han holder sig heller ikke i verdens hop. Han kommer nok av og til i de kristnes forsamling, og om da de andre disiplene taler noget til ham om Kristi opstandelse, saa sier han straks: «Uten at jeg faar se naglegapet i hans hender og stikke min finger i naglegapet og stikke min haand i hans side, vil jeg ingenlunde tro».

Ulykkelig er du arme Tomas, naar du slett ikke tror at de andre disipler har sett Herren. Du tror ikke dem heller for kristne. Du tror ikke at de andre disipler har en gnist av levende tro. Du tror ikke at de andre disipler nu har glede i hjertet over Jesu opstandelse, selv om du ikke har annet enn tvil, sorg og vantro. Aa nei, aa nei, du arme Tomas! Ulykkelig er du med din vantro. Og dersom Jesus ikke hadde saa stor kjærlighet til dig, at han ogsaa vil drage dig op av den ynkelige vantroens tilstand, saa vilde du snart gaa til helvede med din vantro. Du vilde snart fare samme vei som Judas. Og dersom du visste, Tomas stakkar, hvor meget du frister Jesus med din vantro, saa vilde du straks gaa i kroken og skamme dig.

Men nu sier Tomas: Jeg vet at Jesus virkelig er død, men jeg kan ikke tro at han virkelig er opstanden, hvem som enn sier mig det. Men vet du, Tomas, hvor stor pine Jesus har av dig, for din vantros skyld. Naar du ikke vil eller kan tro hvad de andre disipler vitner om Jesu opstandelse, saa blir din ynkelige sjælstilstand til stor pine for Jesus. Du frister Jesus saa meget med din vantro, at du gjør ham sorgfull. Han har allerede havt stor sorg av den ulykkelige Judas, som sviktet og kom bort fra den lille hjord. Paa den maate gikk et ulykkeligt villfarent faar sig bort i syndens villmark, og blev til rov for alle rovdyr. Enda skulde han faa sorg av Tomas, som ogsaa er kommen i sorg, og likevel elsker Jesus og vilde tro, men tror allikevel ikke. For egenrettferdigheten er stegen ham til hovedet, og prediker der i fornuften: Nei, Jesus er ikke opstanden, og: «uten jeg faar se naglegapet i hans hender og stikke min finger i naglegapet, tror jeg ikke.» Og hvorfor tror du ikke, Tomas, at Jesus er opstanden? Jo, du har altfor stor fornuft i hodeskallen, og derfor er du saa vantroende. Egenrettferdighet og egenhet steg dig til hovedet, og du tror nu hvad egenrettferdigheten prediker i fornuften, men hvad skriften vitner, det tror du ikke. Du tror ikke hvad de andre disipler vitner. Tror du at de andre disipler har sett Herren? Nei, du tror vel ikke det heller. Eller har du en saadan erkjennelse at du ikke er verdig til aa se? Bry dig ikke, du er visselig ikke verdig til aa se, men du skal allikevel se, for at du til sist kan tro, for ellers gaar du til helvede med din vantro. Og dersom du visste, Tomas, hvor meget du frister Jesus med din vantro, saa gikk du straks i kroken og skammet dig.

Men naar du nu har truet med det, Tomas, at du ikke vil tro, før du stikker din finger i naglegapet, saa prøv nu, Tomas, hvor dristig du er til aa stikke, naar Jesus kommer og beder dig aa stikke. Hvem vet om du allikevel tør stikke, om

du enn har truet med det. Hvem vet om du har saa rene fingre, at du vaager dig til med de fingre aa føle paa Frelserens saar. Se efter, Tomas, hvor rene fingre du har før du gaar og føler paa Jesu saar. Du skal komme ihu, Tomas, førenn du gaar og føler paa Jesu saar med fingrene dine, du skal komme ihu, at du før med de fingre stundom har eltet gammel surdeig, og stundom har gravet djevelsmøk, og hvem vet hvor du har gravet med de fingrene, og nu vil du med de samme fingre take og grave i Jesu saar! Hvem vet, Tomas, om du allikevel tør aa stikke dine fingre i naglegapet. Jeg tror, Tomas, at du maa gaa i kroken og skamme dig, naar den Herre Jesus selv, den korsfestede, viser dig sine saar, og beder dig stikke. Hvorfor stakk du ikke, Tomas? Vær ikke vantro, men troende! Hvem vet hvor mange gange den korsfestede Herre Jesus viser dig sine saar, førenn han farer op til himmels, og du blir igjen paa jorden og lengter og roper: «Jesus, du Davids Søn!» Mon han hører mer dine sukk i himmelen, naar han er saa langt borte fra dig? Hører han mer de angrendes og tvilendes rop, naar han er faren til himmels, og allerede her paa jorden har vist de tvilende sjæle sine saar, og de ikke har trodd.

Hvor mangen gang har ikke den korsfestede vist sine saar for de stakkare, som for vantroens skyld sitter i mørkets hule og sukker! Hvor mangen gang har han ikke refset vantroens fanger, som ikke har villet tro at han er opstanden! Altid skal de stakkare friste den himmelske moder. Altid skal de bedrøve Jesus. Altid skal de stenge sig ute fra himmerikes rike. Altid vil de gjøre Jesu disipler til løgnere. Altid later de Guds Lams blod flyte ned paa jorden til unytte. Hvem vet hvor mange draaper som ennu drypper av Jesu saar. Hvem vet om ikke alt de siste draaper av Jesu saar holder paa aa dryppe paa denne syndige jord. Hvor skal da de tvilende faa renselse fra, naar det blir slutt med alt Guds Lams blod? De er seine Jesu sørgende disipler til aa krype til korsets fot. Daarer og seinhjertede er Jesu sørgende disipler til aa tro alt det profeterne har skrevet om ham. De er seine til aa tro hvad Jesus før har vitnet om sig selv. Hvem vet hvor mange gange den naadige Herre Jesus ennu viser eder sine saar, I tvilende. Han har alt mange gange vist verden sine saar, og sagt: Se, I forherdede, hvad for saar jeg har faatt for eders skyld! Men verden bare ler, og sier: Nei, du har nu ikke faatt de saar for vaar skyld. Du har visst selv skadd dig. Nu viser han enda sine saar for de sørgende, angrende, tvilende og av verden foraktede, men de stakkare formaar heller ikke aa tro, at Jesus har faatt disse saar for deres skyld. Og om de enda tror at Jesus har faatt disse dødssaar for deres skyld, saa formaar de ikke aa tro at han er opstanden fra de døde. Iser Tomas, som vil gjøre alle andre disipler til løgnere. Er det ikke en stor synd og skam, Tomas, at du vil gjøre de andre Jesu disipler til løgnere, naar de har vitnet og sagt: «Vi har sett Herren.» Hvorfor har du ikke trodd deres vitnesbyrd? Stikk nu din finger i naglegapet, dersom du ikke ellers vil tro. Utrekk din haand og stikk den i siden, eller gaa bort i kroken og skam dig! Men du vaaget jo ikke aa stikke, Tomas. Maa du nu tro uten aa stikke? Ja, vi antar at du maa tro imot din vilje, imot din fornuft, imot din natur, og imot dine følelser. Du maa tro imot dine egne ord, og du maa nu for din vantros skyld gaa i kroken og skamme dig, og sie: «Min Herre og min Gud!» «Fordi du har sett mig, Tomas, tror du. Salige er de som ikke ser, og dog tror!» Amen.

Nr. 30 A. Annen søndag efter paaske.

(1849)

Og I, min hjord, saa sier den Herre Herre: Se, jeg dømmer mellem faar og faar, vedere og bukker. Er det eder for lite at I avæter den beste gresgang, siden I nedstreder resten av eders gresgang med eders føtter? Er det for lite at I drikker klart vann, siden I gjør resten grumset med eders føtter? Og min hjord — skal den æte hvad der er nedtraadt av eders føtter, og drikke hvad der er gjort grumset av eders føtter? Derfor, saa sier den Herre Herre til dem: «Se, jeg kommer og vil dømme mellem de fete faar og de magre faar». Esek. 34, 17—20.

Vi hører av disse ord at Herren vil dømme mellem faarene. Naar nemlig faarene har god gresgang, blir nogen faar fete, og de fete faar springer saa altfor fort, at de magre blir efter. De magre faar faar æte levningerne, som de fete faar har trakket ned. Herren sier ogsaa at han har givet faarene saa herlige kilder med klart vann aa drikke av, men de fete faar trakker og skjemmer ut ogsaa kilderne, saa at de magre faar, som ikke har kraft til aa gaa saa fort, blir nødt til aa drikke det som de fete faar har gjort grumset med sine føtter.

Herren klager ogsaa paa samme sted, nemlig i profeten Esekiel 34, 21. at de fete faar stanger de svake. Og derfor vil Herren dømme mellem de fete og de magre faar. At de fete faar nedtreder gresgangen med sine føtter, det har vist sig paa mange steder. Men denne nedtrakking er visst ikke bra. For de magre faar, som ikke er istand til aa springe saa fort som de fete faar, de faar æte det som de andre har trakket ned og skjemt ut med sine føtter. De fete faar napper her og der det mest velsmakende gres, og later det daarlige gres bli igjen til de magre faar. Og det kan en skjønne, at hyrden maa se efter at ikke de magre faar skal lide urett, og bli aldeles uten mat. For de magre faar er ogsaa faar, om de enn er magre. Hyrderne maa se efter dem som er svake, at ogsaa de faar sin bestemte del.

Men bukkene og gjeiterne vil altid stikke sin næse inn gjennem vinduet eller veggsprekken, og stjele av faarenes mat. Serlig er gjeiterne graadige efter den mat som man giver til de svake og til lammene. Men hyrden har et ris i haanden, og med det slaar han gjeiterne paa snuten, naar de kommer og skal stjele av maten til faarene. Gjeiterne misunner faarene at de faar bedre mat enn gjeiterne. Naar faarene faar bedre mat, saa sier gjeiterne: «Hvor meget bedre er nu de der enn vi. Vi har mer melk enn faarene. Faarene har ikke saa meget melk som vi».

Vi vet at nogen hyrder holder gjeiter, netop for den melk de faar av gjeiterne. Nogen hyrder bryr sig slett ikke om faarene. Nogen hyrder forer gjeiterne godt, men uthungrer faarene. Nogen hyrder vokter slett ikke faarene, men føder sig selv, saaledes som Herren klager ved den samme profet Esekiel i det 34. kap.: «Saa sant jeg lever, sier den Herre Herre, sannelig efterdi min hjord er blitt til rov og min hjord er blitt til føde for alle markens ville dyr, og mine hyrder spørger ikke efter min hjord, men hyrderne føder sig selv, og min hjord føder de ikke.» (Esek. 34, 8.).

Paa grunn av denne likegyldighet truer Herren de late og likegyldige hyrder, og sier: «Jeg vil kreve min hjord av deres haand, og late dem ophøre med aa føde hjorden, saa hyrderne ikke mer skal føde sig selv, og jeg vil redde min hjord av deres munn, saa den ikke skal være dem til føde.» (Esek. 34, 10.).

Herren viser ogsaa hvorledes de late

hyrder gjør. Han sier: «Det svake har I ikke styrket, og det syke har I ikke lækt, og det sønderbrutte har I ikke forbundet, og det fordrevne har I ikke ført tilbake, og det fortapte har I ikke opsøkt, men med haardhet har I hersket over dem, og med grumhet.» — Beklageligvis har denne tids hyrder gjort akkurat saaledes som Gud sier paa dette sted. Men de forstaar ikke selv at de er late og likegyldige hyrder, hvem faarene ikke ligger paa hjerte, men som hersker over dem med haardhet og grumhet. Og hvorledes kan de vel vokte faarene, naar de hater dem, og elsker gjeiterne? Gjeiterne giver de den beste mat som i laden er, men til faarene giver de raatten myrstarr. Selvfølgelig liker gjeiterne godt saadanne hyrder, som giver dem vollhøi. Men hvad faar faarene da, naar gjeiterne fodres saa godt? De faar svelte. Dersom ikke overhyrden selv hadde omsorg for sine faar, fikk sikkert nok faarene, for denne tids hyrder, dø av sult.

Men Herren sier ved den samme profet: «Jeg vil selv spørge efter min hjord og efterse den, og føre den til de beste gresgange. Det fortapte vil jeg opsøke, og det fordrevne vil jeg føre tilbake, og det sønderbrutte vil jeg forbinde, og det svake vil styrke. Men det fete og sterke vil jeg ødelegge; jeg vil røkte det efter hvad rett er.» Vi hører av disse ord at de fete faar skal ødelegges.

Nu er spørgsmaalet det: hvem er disse fete faar? Og hvad skal en kjenne dem paa ? De fete faar trakker ned gresgangen og stanger de svakere. Her staar nu gjeiterne paa vakt og sier: «vi er daarlige og foraktede, og derfor stanger de oss.» — Gjør ingen krokveie, din tyv! Du er ikke svak, du har horn paa hovedet. Vi maa sie at gjeiterne ingen nød har, saa lenge de er istand til aa stjele. Det er heller ikke noget kreatur som er saa stygg til aa stange, som gjeita. Men den som knapt er istand til aa gaa, han er svak. Og hyrden som vil verge de svake, skynder paa dem med et mykt ris, saa de ogsaa skal komme sig hjem til kvelds. For dersom de magre faar blir igjen, kommer ulven og sønderriver dem.

Men denne paaskynding er en ting, og en annen ting er det at de fete faar stanger, og der vil ogsaa gjeiterne blande sig bort i. Likesom de store hundene skynder sig bort i den vasen der hvalpene slaass og skal slaass med, saaledes kommer ogsaa gjeiterne og skal være med aa stange, naar de fete faar stanger de svakere. Jeg har sett hvorledes faar og gjeiter slaass. Gjeita reiser sig paa to ben, men faaret gaar bakover og stanger gjeita i brystet, mens den staar og gjør sig til paa to ben. Av denne faarets stanging faar gjeiterne ondt for brystet. Det er ikke rart at gjeiterne stanger faarene; men det kan hyrden ikke fordrage at de fete faar stanger de svakere, og trakker lammene ner i lorten. Saadanne fete faar vil Herren ødelegge.

Der er ogsaa hornløse gjeiter, som slett ikke stanger, for hornene er fallt av dem. De er allikevel ikke faar, men gjeiter. Og de hornløse gjeiter er høit aktet av dem som bare fodrer gjeiter og svin.

Vi faar nu efter dagens evangelium passende leilighet til aa tale om hyrderne og faarene. Men lat oss først bede til Israels hyrde, at han vilde bevare sine egne faar fra den glupende ulvs tenner, saa ulven ikke slipper til aa slite og sønderrive dem. For sulten-ulven sitter netop nu bak faarestien og tørster efter faareblod. Aa du Israels hyrde! verg disse smaa og svake for snefok, uveir, og fra den glupende ulvs tenner, saa ulven ikke skal slippe til aa slite og sønderrive disse smaa, skjelvende lam! Opsøk, aa du Israels hyrde, ogsaa dine fortapte faar, og ber dem til hjorden! Støtt ogsaa dem som ikke er istand til aa gaa, og løft dem op av søkkemyren, saa de ikke skal dø av hunger og kulde! Forbind ogsaa deres saar, som ulven har slitt og revet, og lat dem faa hvile i faarehuset. Mett dem med melk og honning, til de kvikner til og kommer til krefter! Og lær lammene aa patte dine av naade rennende bryst! Hør, Israels hyrde, alle elendiges, skjelvendes og mistrøstiges sukk! Fader vaar, du som er i himmelen o.s.v.

Evangelium Joh. 10, 11—16.

Efter veiledning av vaart hellige evangelium skal vi ved Guds naade tale om faarene og hyrden.

1. Om leiesveinen og

2. Om den gode hyrde.

Give den himmelske Herre Jesus sin naade, at de faar som den gode hyrde har givet sitt liv for, maatte kjenne hans røst, og følge ham gjennem alle farer og fristelser, gjennem all angst og møie! Amen.

1. overveielse viser: Hvorledes leiesveinen flyr, naar han ser ulven komme. Leiesveinen er en saadan leiet hyrde, som vokter faarene bare for lønnens skyld. En saadan hyrde bryr sig ikke om faarene. For han tenker at han er ikke ansvarlig for faarene, naar bare han faar sin bestemte løn. Han later faarene gaa hvorhen de bare vil, saaledes som Herren klager ved profeten Esekiel: Mine faar er adspredte, som de der ingen hyrde har, og de blev til føde for alle markens ville dyr, de farer vill paa alle berg, og der er ingen som spørger, og ingen som leter efter dem.

Gjeiter er det nu paa ethvert sted. Det er saa stygg lukt av dem, iser naar de har hoste, at hyrden kan ikke være i det hus hvor disse onde skapninger holder til. De æter den gamle Adams spy og drakegift, som de stundom spyr ut, og saa atter lepjer i sig det samme spy. Og deres hyrder er heller ikke bedre enn de kreatur som de gjæter. For de smører sin strupe med flytende drakegift, og ligger i all slags urenslighet, sammen med gjeiter og svin. Og gjeiterne liker godt saadanne hyrder, som ligger sammen med dem i lorten, og til dem slepper de melken. Men dersom faarehyrden jager bort gjeiterne, saa de ikke faar stjele faarenes mat, saa begynner gjeiterne aa stange. For faarehyrden giver gjeiterne ris aa bite paa, og skiller dem fra faarehuset. Og det er ennu mer underligt at gjeite- og svinehyrderne ikke kan fordrage faarene. For de er saa vante med aa ligge sammen med gjeiterne i urenhet og lort, at de kan ikke mer skille mellem faar og bukker. Den onde har kvervt deres syn, saa de holder faarene for ulver, men gjeiterne synes de er pene skapningerne. Serlig synes de de kollete gjeiter er pene. Men disse kollete gjeiter er enda verre til aa stjele av maten til faarene, enn de som har horn.

Herav følger nu at gjeitehyrden duer ikke til faarehyrde, og heller ikke kan faarene æte saadan mat som gjeitehyrdene slenger til hunder og svin. Forøvrigt er alle gjeitehyrder leiesveiner. De akter ikke stort paa gjeiterne, enn sie da paa faarene, som de hater.

Nu skulde vi se paa hvorledes leiesveinen gjør, naar han ser ulven komme. Det er rimeligt at en saadan hyrde som bare er hyrde for lønnens skyld, bryr sig ikke om aa verge faarene. For han er redd for at ulven skal bite ham, ifall han giver sig til aa slaass med ulven, og vil verge faarene. Og hvad annet gjør vel denne sjælefiende, enn aa bite hyrden, naar han ikke faar røve og adsprede faarene!

Beklageligvis er nogen hyrder saa blinde, at de ser ikke hvorledes ulven sønderriver faarene. Naar nemlig den onde har kvervt deres syn, holder de gjeiterne for faar, og faarene holder de for ulver. Hvorledes kan saadanne hyrder stride for faarene, naar de selv er glupende ulver. Hver gang et faar kommer, sier de: «se, der kommer ulven»!

Men Frelseren taler ikke paa dette sted om dem som hater faarene, han taler om dem som er saa redde at de ikke tør slaas med ulven, enda de ser hvorledes ulven sliter og sønderriver faarene. Og det er ogsaa sant, at den hyrde som vil verge faarene fra ulvens tenner, faar ikke være redd for livet. For ulveøinene passer paa ham, og faar ikke ulven sønderrive faarene, saa hyler den.

Men det er vaart haap at den gode hyrde, som har givet sitt liv for faarene, verger de faa faar som er her, fra ulvens tenner, og at ulveungerne, som staar her og vokter paa faarene og hyrden, til slutt faar skjere tenner og hyle evindelig i mørkets hule.

2. overveielse: Hvorledes den gode hyrde giver sitt liv for faarene. Den aandelige ulv har altid hatet dem som har villet verge faarene. Men serlig hatefull var han mot den gode hyrde, som gav sitt liv for faarene. Men i denne aandelige strid blev ulvens tenner saa ukvasse, at nu er den aandelige ulv ikke mer istand til aa sønderrive de faar, som har smakt av det slaktede Guds Lams blod, og ved dette blod har faatt kraft til aa stride imot ulvene.

Frelseren sier selv hvorfor den gode hyrde giver sitt liv for faarene. Han sier nemlig at faarene tilhører ham,

og at han kjennes av sine. Mellem den gode hyrde og faarene er der en saadan kjærlighet, at faarene følger hyrden og kjenner hans røst. Og faarene kjenner ogsaa hverandre paa røsten, og paa lukten. Men ikke alle faar er saa lydige at de straks kommer til hyrden. Nogen faar er saa stolte, at de rømmer til skogs. Derfor sender hyrden ut hundene sine, til aa jage de villfarne faar tilbake til hjorden. Hyrden har mange faar, og greier sig ikke uten hunder. Det kommer enda an paa hvorledes hundene er oplærte. Nogen hunder gjøir paa slump, midt i hjorden. De adspreder faarene, mer enn de samler dem. Nogen gaar frem for hjorden og gjøir der. Nogen er stumme hunder, og gjøir ikke paa nogen. Men den beste faarehund er den som gaar efter hjorden og gjøir der. Husbonden vil vel sleppe ham inn. Naar hunden taker til aa gnelle ute i gangen og skrape paa døren, da sier husbonden: «slepp inn hunden!» Naar gjeiterne kommer og skal stjele av maten til faarene, sender husbonden hunden til aa jage gjeiterne bort, og gjeiterne bræker ynkelig, om hunden biter dem. Men taker hunden til aa bite faarene, maa en file tennerne. Hundene jager faarene fra hovmodets høider og ned i ydmykhetens dal. Ifall faarene fra dydens mark kliver op paa Sinai berg, sender husbonden hunden sin til aa jage faarene fra Sinai berg til Golgata. Der faar de hvile litt, mens de ser paa hvorledes den gode hyrde, i den store strid, giver sitt liv for faarene. Paa Golgata berg skvetter nogen draaper av forsoningsblodet paa faarene. Og ulven er redd Guds Lams blod, og tør ikke røre faarene, saa lenge som de hviler paa Golgata. For det slaktede Guds Lams blod er en dødelig gift for ulven. Faar ulven dette blod paa tennerne, blir ulvetennerne ukvasse, og faller ut. Skulde Guds Lams blod komme ned i tarmene paa ulven, vilde det brenne innvolene. Allerede lukten av Guds Søns blod faar ulven til aa hyle. Samme art har ogsaa ulveungerne. De hyler ynkelig hvis de faar teften av faarene, som det har skvettet blod av Guds Lam paa. Ulven er sint, ikke bare paa hyrden, men ogsaa paa hundene, som hyrden har satt til aa jage faarene sammen. Ulven er ikke sint paa de stumme hunder, som ikke gjøir paa nogen. Men de hunder som er kvikke til aa gjøi, er alle ulveunger sinte paa. For disse hunders skyld maa nemlig sulten-ulven være uten kjøt. Sulten-ulven slipper ikke til aa slite og sønderrive faarene, saa lenge faarehunden fører de villfarne faar tilbake til hyrden. Naar sulten-ulven ikke slipper til aa sønderrive faarene, maa han æte bare gjeitekjøt. Gjeitehyrderne sover nemlig, og gjeitehjorden er adspredt. Gjeitehyrderne bryr sig ikke om aa gjæte sin hjord, men later gjeiterne renne omkring alle berg. Bare naar den tid kommer at de skal melke, gaar de ut med gjeitebjellen og roper. Og da svarer gjeiterne og bræker og de slepper melken, mens hyrden giver dem alt slags rusk. Men ifall gjeitehyrden vil holde age paa gjeiterne, da vil gjeiterne take til aa stange. Men gjeitehyrden giver saa visst ikke sitt liv for gjeiterne. Han vil ikke ha nogen umak for deres skyld, og han akter ikke stort paa dem, skjønt han æter drakegift med dem, og sammen med dem ligger i urenheten Derfor hater ikke ulven ham.

Men faarehyrden, som med sine hunder skal holde faarene samlet, ham er alle ulveungerne svært hatige paa. De vilde rive ham i stykker, om den magt var given dem. Men vaart haap og vaar fortrøstning til Gud er, at den store Israels hyrde, som har givet sitt liv for faarene, vil verge sine faar fra den glupende ulvs tenner. Han taker de svake og skjelvende lam i sitt fang, og heller varm melk og honningdraaper i deres munn. Dem som ulvene har saaret, eller gjeiterne klemt ned i dyndet, dem løfter den gode hyrde op, og berer dem til faarestien. De fortapte faar av Israels hus opsøker han, og de villfarne eller fordrevne fører han tilbake. I deres saar, hvis samvittighet den aandelige ulv har slitt og sønderrevet, gyter han olje, saa de skal bli lækte.

De faa faar som den store Israels hyrde har funnet og baaret ved sin barm, skulde det nu take til aa bli ull paa, naar den store Israels hyrde har givet sitt liv for dem, saa han ikke skal trenge om aa klage paa dem paa dommens dag, at han ikke har faatt klæder av sine faar, da han var nøken. Av gjeiteragg blir det ingen klæder til hyrden. Og melken som gjeiterne melker, duer ikke til andre enn gjeitehyrderne. Nu skulde de faar som den store sraels hyrde har frelst fra ulvens tenner, take til aa give ull, for hittil har det ennu ikke vært stort ull paa

dem. Nogen vil heller ikke skille sig med stasen sin. De klæder sig selv, men ikke hyrden. De er redde for at de skal fryse, om de skiller sig med stasen sin. Men jeg er redd for at dersom faarene gaar altfor lenge uklipte, taker ullen til slutt til aa falle av, og det vokser gjeiteragg i steden. Vi maa nu bede den store Israels hyrde, at han vilde give mer dugg fra himmelen, og late sin naades sol skinne, saa deres ull, som før var blodrød, maa bli snehvit. Naar faarene faar smake paa det friske gres, som vokser paa de beste gresgange, hvortil Israels hyrde har ledet dem, og for at deres ull ikke skal bli hengende fast i verdens torne og tistler, som vokser paa mange steder, saa skulde de late sig klippe i rett tid, saa Israels hyrde ikke skulde trenge om aa klage paa faarene paa dommens dag, saaledes som naar han sier til dem paa sin venstre side: «Jeg var nøken, og I klædte mig ikke».

Vær nu vel til mode, I Jesu faar, som den store Israels hyrde har kjøpt med sitt eget blod, og rykket ut av den glupende ulvs tenner! Vær vel til mode, I Jesu lam, som den gode hyrde har taket i sin varetekt, og har født eder med melk og naadedraaper! Vær frimodige, I skjelvende lam! Den store Israels hyrde, som har taket eder i sitt fang, verner eder for sne og uveir. Han løfte og bere til faarestien disse svake, elendige og nedtrykte lam, han verne og verge dem, han trykke dem til sitt bryst, og lære dem aa die hans av naade rennende bryst, saa lenge til de begynner aa hoppe som hjorter paa Sions berg. Amen.

Eftertale*)

Vi vil nu vise gjeiterne hvor meget ull faarene har. Da der skjedde vekkelse i Karesuando menighet, sendte de en opvakt mann til Jukkasjærvi menighet, for aa prøve paa aa føre folket i Jukkasjærvi til omvendelse. De opvakte i Karesuando gav ham reisepenger, saa han kom sig avsted.

Men mennene i Jukkasjærvi var dengang saa kloke, at de visste bedre hvor veien til himmelen gaar, enn de opvakte i Karesuando. Folket i Jukkasjærvi menighet var den gang en del drankere, en del brennevinshandlere, og den tredje del var fattige. Men i aaret 1848 blev der skole i Laino bygd. Der blev nogen fattige barn opholdt paa statens bekostning, nogen kom til skolen paa egen bekostning, og endel av de fattige barn blev opholdt i skoletiden paa de vaktes bekostning.

Det aar blev meget folk opvakt i Jukkasjærvi menighet, og nogen ogsaa i Pajala menighet. Og de som blev opvakte, fikk avsky for sitt forrige levnet, og kom i samvittighetsnød, de angret sine synder, og tok til aa rette paa sitt levnet. Men de sorgløse sa at det var villsyke og hundesyke. Der blev forandring i de opvaktes levnet. De tidligere drankere tok ikke mer brennevin i sin munn, de tidligere brennevinshandlere slog bort brennevinet sitt. Men de sorgløse blev forskrekket over dette, og sa: «det er stor synd at de skal slaa bort Guds gaver,» — og: «er det saadan de kristne er»?

Men faarene begynte allerede samme aaret aa give ull. De opvakte i Karesuando, Jukkesjærvi og Pajala gav 142 riksdaler (= kr.) til skolen i Laino. Aaret 1849 kom skolen til Kangos bygd. Dit kom det mange barn. Nogen fattige barn blev opholdte i skoletiden paa statens bekostning, og nogen paa de vaktes bekost-

*) Om enn dette tillegg ikke egentlig hører med til dagens prediken, har det likevel fra gammelt av vært trykt efter den, og da det er gavnligt aa lese, takes det med her.

ning. Det kom ogsaa meget folk dit paa egen bekostning for aa høre paa. Samme aar gav de opvakte i Karesuando, Jukkasjærvi og Pajala menigheter 344 riksdaler til skolen, foruten de sølvsaker, kjeder, ringer og fine klæder, som det aar blev givne til skolen, men som en dog ikke straks kunde selge og gjøre i penger. De vakte hadde ogsaa givet 145 riksdaler til kristendommens utbredelse, og 120 riksdaler til de fattige. Men dette er ennu ingen ting mot det som før er gaatt til brennevin. I Karesuando menighet har der før hvert aar, efter den laveste beregning, gaatt 1500 riksdaler, og i Jukkasjærvi menighet 2000 riksdaler, bare til brennevin. Og de penger er akkurat som kastet paa varmen.

Aaret 1850 kom skolen til Täräntö bygd, hvor der er 460 mennesker, tross det at mennene i Täräntö først ikke vilde take imot skolen, da de var redde for at hundesyken skulde smitte paa barnene deres. Men der var nogen opvakte, som lovde aa take imot 18 fattige barn, som blev opholdt i skoletiden paa statens bekostning. Nogen herrer sa: «Ja, Täräntö-mennene trenger nok aa gjøre omvendelse. De er saa ugudelige, at der ingensteds er saa ugudelige folk som i Täräntø bygd.» Omennskjønt denne herrernes dom halvveis er sannferdig, er likevel Frelserens dom enda paalitelgere, naar han sier: «Tollere og skjøker skal gaa forut for eder inn i himmerikes rike.»

I Täräntö bygd har sæden, som saamannen har saadd, grodd. Der er nu mange melkekorn, og det er vaart haap at sædens Herre skal faa samle nogen melkekorn, dersom bare ikke akeren fryser, før melkekornene blir modne. Faarene har ogsaa iaar*) givet ull. De vakte har givet 611 riksdaler til skolen. Herav er ennu 346 riksdaler i behold til næste aar, om det da skulde bli skole nogensteds. Til de fattige i Pajala er i aarets løp innsamlet 224 riksdaler, til de fattige i Jukkasjærvi henved 150 riksdaler, og til kristendommens utbredelse 180 riksdaler, foruten de gaver som de vakte har givet til Per Kuttanen, og hvis sum jeg ikke kjenner. Av de penger har en mann i Lainio bygd givet 100 riksdaler til skolen, og 100 riksdaler til kristendommens utbredelse.

Se, saaledes berer faarene ull. Men hvad berer gjeiterne? Bare illeluktende ragg, som Israels hyrde ikke kan fordrage. Men for djevelen blir det god lukt av dette ragg, naar det begynner aa brenne i helvedes lue.

(* Den oprinnelige prediken er trykt i 1850.

Anmerkning til belysning av foranstaaende: I det første vekkelsen tok til i svensk Lappmark, var der ikke full frihet for lækfolk aa holde gudelige forsamlinger. Læstadius hadde satt Johan Raattamaa til lærer for barna. Naar han underviste barna i kristendom, kom ogsaa de voksne og hørte paa. Dette utviklet sig til at skolen paa samme tid blev en forsamling til opbyggelse for de voksne. Og navnet skole blev derfor ofte brukt om forsamlingerne, ogsaa efter at de var skilt fra skolen.

Dette har jeg mange gange hørt fortalt av kristne som var komne fra Sverige.

Oversetteren.

Nr. 30 B. Ännen søndag efter paaske.
(1851)

Da David saa engelen som slog ihjel blandt folket, sa han til Herren: Se, det er jeg som har syndet, og jeg som har gjort ille; men disse faar, hvad har de gjort? Lat dog din haand komme over mig og over min faders hus! 2 Sam. 24, 17.

Av disse ord hører vi hvad en angrende sjæl sier, naar andre folk kommer til aa lide for hans skyld. David hadde nemlig gjort en stor og grufull synd mot Gud, da han paala Joab aa telle folket. David vilde nemlig vite hvor meget folk det var i hans rike. Satan hadde givet David den innskytelse, at han skulde telle folket. Herren vilde da vise David hvor snart han kan forminske folketalet. Herren sendte dødsengelen, som slog folket med pest. Saaledes kom undersaatterne til aa lide Guds straffedom, paa grunn av kongens hovmod. Da bad David at Guds straff maatte komme over ham, som hadde gjort den fæle synd. Men Gud hørte ikke hans bøn, han lot straffen gaa utover folket, som den gang ikke var skyldig i den synd.

Visselig kan den naturlige fornuft gjøre den slutning, at Gud gjorde urett, naar han lagde straffen paa undersaatterne, enda kongen var den som var skyldig i hovmods-synden. Men Guds domme er uransakelige. Mennesket kan med sin naturlige fornuft ikke gjøre annen slutning, enn at David burde ha lidt straffen, han som hadde gjort synden. Men Gud lagde straffen paa folket, som var uskyldigt. David var allikevel i stor vaande og angst, saa lenge pesten stod paa. Derfor bad han til Gud at straffen maatte komme over ham, som av hovmod hadde befalt aa telle folket. Men Gud la ikke straffen paa ham, han la den paa folket, som var uskyldigt. David hadde nemlig en saadan samvittighet at den dømte ham. Derfor sa han: «Det er jeg som har syndet; men disse faar, hvad har de gjort?» Og vi vil ikke sie at David hadde uriktig erkjennelse, naar han dømte sig skyldig.

Men brennevinshandlerne har uriktig erkjennelse, naar de ikke erkjenner sig skyldige i den synd, at de med sitt brennevin har ført mange sjæle til helvede, før den bestemte tid. Drankerne har den uriktige erkjennelse at de ikke kjenner sig skyldige i den synd, at kvinner og uskyldige barn faar lide hunger og nøkenhet for deres skyld. Horerne og horkarlene har uriktig erkjennelse, naar de ikke kjenner sig skyldige i den synd, at de uskyldige barn faar lide for foreldrenes synder. Alle disse har uriktig erkjennelse, som foregaar barn eller undersaatter med ondt eksempel, og slett ikke kjenner sig skyldige i den synd, at barnene og undersaatterne faar lide paa grunn av foreldrenes og øvrighetens synder. Serlig er samvittigheten hos brennevinshandlerne og verdens herrer tykkere enn en oksehud, naar de først har foregaatt det blinde folk med ondt eksempel, har drukket, bannet og slaass, drevet hor og stjaalet, hvorved det blinde folk er blitt opmuntret og ophisset til aa følge samme eksempel. Og enda har de ikke faatt det paa samvittigheten, at folket kommer til aa lide for deres skyld, baade i denne og den tilkommende verden.

David kom i stor angst og samvittighets-nød, da han saa hvorledes undersaatterne kom til aa lide for hans hovmods skyld. Men denne tids verdens-herrer kommer ikke i samvittighets-nød, enda folket maa lide for deres hovmod og onde eksempels skyld. For det blinde folk har taket efter herrernes eksempel i drukkenskap, stas, hovmod, horeri og vellyst, og derfor har folket faatt lide fattigdom og mangel allerede her i verden, og faar enda lide samvittighets pine i helvede, ifall der ikke her i naadens tid blir sann anger, omvendelse og ny fødsel, før naadetiden taker ende.

Vi har sett hvorledes folket kom til aa lide paa grunn av kongens hovmod. Og vi kan ikke fatte hvorfor Gud la straffen for synden paa folket, enda David selv var i samvittighets-nød, og i stor vaande for den saks skyld. Allikevel er det skjedd til et avskrekkende eksempel for alle øvrighetspersoner, saa de skal se hvad for gruelig pine det blir for dem i helvede, dersom deres samvittighet ikke vaakner her, saaledes som Davids samvittighet var opvakt. En kan jo tenke sig at Gud netop derfor forbarmet sig over David, at han var angrende og en tigger. Folket derimot, som dødsengelen slog med pesten, var sorgløst. Og om Gud hadde gjort efter Davids bøn, og lagt denne straff paa David, saa hadde allikevel ikke folket vaaknet. For folket hadde da tenkt at David fikk lide det hans gjerninger hadde fortjent. Og saaledes hadde dette sorgløse folk styrket sin falske tro, med det at David var en ugjerningsmann, men folket var helligt. Men vi har mange andre eksempler som viser, at undersaatterne faar lide for kongens hovmod og ærgjerrighet. Likesaa faar barnene lide for foreldrenes synder. Men det har paa den annen side ogsaa vist sig, at kongen faar lide for undersaatternes synder, og at foreldrene faar lide for barnenes synder. Saaledes fikk t. eks. David lide meget for sine ugudelige barns skyld. Dette er ikke saa underligt. Barnene har nemlig sitt ophav fra foreldrenes onde kjød og blod, og foreldrenes arvesynd har fordervet barnene fra fødselen av. Om derfor de jordiske foreldre ogsaa faar lide for sine ugudelige barns skyld, saa er det rett og rimeligt. For dem er syndens rot kommen fra. Men naar nu Gud og skaperen selv har maattet lide for sine ugudelige barns skyld, saa er det den største urett som er skjedd i verden. De ugudelige barn har styrtet sin skaper i helvede.

Hvad tenker I nu, I fadermordere? I tenker sikkert at der ennu er kjærlighet tilbake i faderhjertet, skjønt I har tappet blod av Faderens blodaadrer. I mener vel at den himmelske Fader ennu elsker sine ugudelige barn i helvede, hvor de ugudelige og forherdede barn har styrtet ham ned. Men Gud later sig ikke spotte. Der er ikke bare saa megen kjærlighet i faderhjertet, at han ogsaa kan elske dem som ikke bare er Faderens mordere, men ennog efter hans død trakker paa hans blod og forderver hans grav. Men om der ennu skal finnes naade og kjærlighet i faderhjertet, efter hans død, saa er det bare for de barn som nu knæler paa hans grav, som nu graater og sukker paa hans grav, som nu roper med ynkelig klagende røst: «Himmelske Fader! Vi har myrdet dig. Vi har drept dig. Vi har styrtet dig til helvede. Staa op, staa op, kjære Fader, og hør de sørgendes, angrendes og nedtryktes sukk!» Fader vaar o.s.v.

Evangelium Joh. 10, 11—16.

Da der før er talt om dette evangeliums innhold, hvorledes den gode hyrde giver sit liv for faarene, hvorledes leiesveinen flyr, naar han ser ulven komme, og hvorledes ulven røver og adspreder faarene, saa skulde vi denne gang tale om de faar som ikke er av denne sti (eller dette faarehus), hvorledes og paa hvad maate de skal høre hyrdens røst, saa der kunde bli én hjord og én hyrde. Frelseren sier nemlig i dagens evangelium, at han har andre faar som ikke er av dette faarehus, og de skal høre hans røst.

Men det er uvisst om de faar som ikke er av dette faarehus, allesammen kommer inn i det ene faarehus, om de enn alle hører hyrdens røst. Det er visstnok ikke godt med det, om hyrden har saa mange faar, at de ikke faar plass i et faarehus. Men dersom de faar som ikke er av dette faarehus, er vante til aa ligge ute, saa har de vel ikke netop lyst til straks aa komme inn i faarehuset, om enn den gode hyrde kaller dem. Naar faarene blir vante til aa ligge ute i skogen, saa sakner de ikke saa meget faarehuset. Men i myggtiden, og naar det er meget aat i skogen, da vil alle faarene gjerne komme i fjøsen. Men nu er det ikke saa meget mygg ute, og derfor ligger faarene ute, de som ikke er av dette faarehus. Gjeiterne vilde nok trenge sig inn i faarehuset, hvis man bare vilde sleppe dem inn. Men hvad skal gjeiterne i faarehuset? De gjør ikke annet enn stanger faarene, og derfor maa hyrden ha dem ut av faarehuset, og sette dem bort paa en eller annen øy, saa disse uartige skapninger ikke skal gjøre faarene uro. Gjeiterne er jo desuten vant til aa hoppe over gjerdet. De æter i akeren, og trakker ned og ødelegger alt som sædens Herre har saatt der. Og likevel vil de trenge sig inn i faarehuset. Men hyr-

den har sagt at han skal skille dem fra faarene, og han har sagt at han skal ha dem ut i det ytterste mørke. Der kan de bræke og skrike, likesom de skriker her, naar de blir bitt. Men saa snart som hyrden kaller faarene til sig, kommer gjeiterne først og fremst. De mener vel at hyrden skal give dem vollhøi og saltlake. Men den gode hyrde taaler ikke engang aa se disse onde skapninger. For det er saa stygg lukt av dem, at hyrden kan ikke fordrage den. De æter drakegift og den gamle Adams surdeig. Derfor jager hyrden dem fra sig, og har dem inn i det mørke hus, hvor de faar sulte og bræke evindelig.

Naar nu alle bukker og gjeiter jages ut av faarehuset, saa maa vi se paa de faar som ikke er av dette faarehus. Dem har den gode hyrde sagt at han vil samle inn i dette faarehus, nemlig i det faarehus hvor Jesu rette faar er. Naar den gode hyrde har sagt: «Jeg har ogsaa andre faar, som ikke er av dette faarehus», saa maa vi tro at den gode hyrde har andre faar ogsaa, som ikke er av dette faarehus. Han sier nemlig paa et annet sted, at han var sendt til de fortapte faar av Israels hus, Men de andre faar, som ikke er av Israels hus, faar ogsaa høre hans røst. Og det kan en skjønne, at alle som bare er faar, hører den gode hyrdes røst, og kommer til ham. Om de ikke kommer springende, saa nærmer de sig til ham krypende. Og da skal det bli én hjord og én hyrde.

Gjeiterne maa bare ikke tenke at de ogsaa blir takne inn i faarehuset. For de stikker snuten sin inn gjennem hver en sprekke, og gjennem vinduet, og vil komme inn. Men de slipper allikevel ikke inn. Om det er aldrig saa mørkt, saa tror jeg hyrden kjenner dem paa maalet, og tilmed tramper til dem. Men de som er blinde, kan ikke skille faar fra ulver engang, langt mindre fra bukker og gjeiter, som stundom bræker som etslags daarlige og uduelige faar, som har saa grov ull. Og saadan ull koster ikke mer enn en halv riksdaler for skaalpundet.

Vi skjønner godt at de faar som ikke er av dette faarehus, muligens er uthungrede. Det har ennu ikke vokset ull paa dem. De er magre. Hyrden har ikke fodret dem. Og hvorledes skal vel saadanne hyrder føde faarene, som føder gjeiterne godt, men later faarene sulte? Men vaart haap er, at Herren selv føder sine faar, og kaller til sig ogsaa de faar som ikke er av dette faarehus. Og da skal det bli én hjord og én hyrde.

Naar den gode hyrde selv har sagt: «jeg har ogsaa andre faar, som ikke er av dette faarehus,» saa maa vi sannelig tro at der ikke bare har vært paa Frelserens og apostlenes tid, men tilmed ogsaa nu finnes nogen faar, som ikke er av dette faarehus.

I evangeliet om den ytterste dom bebreider overhyrden de bukker som staar paa hans venstre side, at de ikke har klædt ham, da han var nøken. Hvorledes skal [illegible] bli klæder til hyrden av gjeiterne, [illegible] gjeiterne gjør sig til av melken sin, og sier: «vi har mer melk enn faarene.» Men hvem er det vel gjeiterne har mettet med melken sin? Har Jesu lam pattet deres bryst? Vi har sett hvad gjeiterne gjør, naar et lam kommer og vil patte deres bryst. De stanger og spenner lammene, og taaler ikke engang at de kommer dem nær. Gjeiterne trenger saaledes ikke om aa tenke, at de er de andre faar, som ennu ikke er komne inn i dette faarehus, men som allikevel kommer, naar de hører hyrdens røst. For dem som ennu ikke er komne inn i dette faarehus, skal vi bede av all kraft, at de snart maatte komme inn i dette faarehus, førenn det blir kveld, førenn døren blir stengt, førenn lyset utslukkes, og førenn solen gaar ned. For nu holder det alt paa aa bli kveld, og ulveungerne staar og vakter paa, hvor de skal slippe til aa slite og sønderrive faarene. Vær derfor aarvaakne til bønnen, I faa sjæle, som er av dette faarehus, at den store Israels hyrde, som har opsøkt de fortapte faar av Israels hus, maatte verne eder for snefall, hagl og uveir, og fra den glupende ulvs tenner, og at ogsaa de faar som ikke er av dette faarehus, maatte snart komme inn i dette faarehus, førenn døren blir stengt. For Israels hyrde har ikke saa mange faar, at de ikke rummes i ett faarehus, dersom de bare lever i enighet, de faa sjæle som er av dette faarehus. Men blir de altfor fete, saa tar de større plass, og vil ha to faarehus og to hyrder. Men ulven kan være hyrde for dem som ikke rummes i

dette faarehus. Og leiehyrden, som flyr, naar han ser ulven komme, han kan være hyrde for dem som har horn paa hovedet og gjeiteøren.

Men vaart haap er, at den store Israels hyrde, som har givet sitt liv for faarene, vil verge sine egne faar fra den glupende ulvs tenner, og føre dem til de beste gresgange, og lede dem til den levende vannkilde. Han later de skjelvende lam die sine av naade rennende bryst, saa at de, naar de er vederkveget, skal springe som hjorter paa Sions berg, og glede sig i Lammets bryllup. Da skal hyrden vaske lammene i elven Jordan, saa at deres ull skal bli snehvit, og deres melk skal renne av deres bryst evindelig. Amen.

Anm.: Da jeg har merket at nogen misforstaar ordet sti, faaresti (Joh. 10.), og mener at det er samme ord som i gangsti, fotsti, altsaa skulde bety vei, har jeg her i oversettelsen likefrem oversatt det kvænske ord med «faarehus». Meningen er den samme. Faaresti og faarehus betyr akkurat det samme. Oversetteren.

Nr. 31. Tredje søndag efter paaske.

Jeg vil mangfoldiggjøre din møie og ditt svangerskap; med smerte skal du føde barn. 1 Mos. 3, 16.

Gud la denne straff paa kvinnen, at hun skal føde barn med smerte. Denne fødselssmerte kom paa kvinnen for syndens skyld. Dersom kvinnen ikke hadde ætt av frukten paa det forbudne træ, hadde hun kunnet føde uten møie. Men for syndens skyld kom denne fødselssmerte over henne.

Av denne naturlige fødselssmerte har ogsaa Frelseren taket liknelse, naar han sier til sine disipler: «Naar kvinnen føder har hun smerte, fordi hennes time er kommen; men naar hun har født barnet, kommer hun ikke mer den trengsel ihu, for glede over at et menneske er født til verden.» Joh. 16. 21.

Her taler han om den aandelige fødselssmerte, som kom over disiplene ved Frelserens død. Det kom en stor aandelig sorg over disiplene efter Frelserens død, og denne store aandelige sorg eller fødselssmerte er paalagt av Gud, paa grunn av syndefallet. For vi hører i 1 Mos. 3. kap. at Herren la først den naturlige fødselssmerte paa kvinnen, fordi hun hadde ætt av frukten paa det forbudne træ. For det annet taker Jesus liknelse av denne fødselssmerte, og viser hvorledes fødselssmerten kommer over Jesu disipler i aandelig forstand, naar den aandelige sorg griper dem. Frelseren sier nemlig i dagens evangelium: «I skal graate og hyle men verden skal glede sig; I skal være bedrøvet, men eders bedrøvelse skal vorde til glede.» Enhver Jesu disipel har faatt erfare at «bedrøvelsen efter Gud virker omvendelse til salighet, som ingen angrer.» Jesu disipler har ogsaa faatt kjenne at deres sorg er blitt til glede. Saaledes er den fødselssmerte som av Gud blev lagt paa kvinnen for syndens skyld, ogsaa lagt paa dem som blir fødte paa ny. Om denne fødselssmerte taler alle profeterne, og apostelen Johannes saa i Aapenbaringen en kvinne som ropte i fødselsveer. Hun hadde en krone paa sitt hoved, hun var klædt med solen, og hadde maanen under sine føtter. Alle disse skriftsteder taler om de fødselssmerter som i aandelig forstand skal komme over Jesu disipler. Men vi vet at kvinnen først maa bli fruktsom-

melig, før hun kan komme i barnsnød. Gud sa nemlig i 1 Mos. 3. kap.: «Jeg vil mangfoldiggjøre din møie og ditt svangerskap». Herav følger, at der ikke kan bli fødsel hos andre enn dem som er blitt fruktsommelige eller svangre. Men verdens horer vil ikke bli fruktsommelige. De vil drive hor, men ikke bli fruktsommelige. De vil tilfredsstille kjødets lyster, men de vil ikke føde. Hvorledes kan de komme i barnsnød, naar de ikke vil bli fruktsommelige? Gud klager ved profeten Esekiel, at Israel er en aandelig hore, som driver hor med mange avguder, og later de egyptiske horkarle trykke sine bryst. Saaledes har ogsaa djevelens hore latet den onde trykke hennes bryst, og hun har ligget i djevelens fang i mange aar. Og hun har drevet hor med mange avguder. Hun har drevet hor med saa mange, at hun til sist er blitt en ufruktbar eller bunnløs hore. En saadan bunnløs hore blir aldrig fruktsommelig om hun saa laa sammen med den Helligaand hver natt. Og hvorledes skal hun komme i barnsnød, naar hun er ufruktbar. Og saadanne ufruktbare og bunnløse horer er for det første verdens vise, som holder den Helligaands virkninger for den onde aands virkninger. Den onde har saa lenge trykket deres bryst, at de er blitt forherdet. Den onde har saa lenge holdt dem i sitt fang, at de er blitt inntatt i ham. Og efter at han lenge nok hadde kjælt for dem, fikk han dem til sist til ogsaa aa hore. Hvorledes kan disse horerne til djevelen bli fruktbare, de som har drevet hor med saa mange avguder, at de til slutt er blitt bunnløse horer? Naar djevelens horer blir gamle, setter han dem til aa bere paa lorten sin, og de blir derved skamløse horer. Og saadanne slaar pissepotten utover Frelserens brudepiker. Men de er nok derfor dydige og fine for verden. Og de blir tilmed gruelig vrede, om nogen refser dem og kaller dem djevelens horer. De truer med aa søke æresopreisning, om nogen kaller dem horer og tyver, for de vet sig uskyldige. Den onde har gjort dem uskyldige, og har givet dem den forvissning, at de er uskyldige. De bekjenner sig ellers for store syndere, men Gud er naadig, nemlig den verdens gud som de har tjent. Verdens gud er dem saa naadig at han forlater dem deres synder, uten sorg og uten anger. Og naar den onde har forlatt dem deres synder, da tror de paa Frelseren. De gaar ogsaa til Herrens natverd, og der kysser de Frelseren, men bakom kirken kysser de Ba'al. De er gudelige i kirken, og ugudelige bakom kirken, velsigner i kirken, og bannes bakom kirken, drikker av Herrens kalk i kirken, og av djevelens kalk bakom kirken, er dydige i kirken, og horer bakom kirken. Saadanne er de gamle kristne. Og saadanne dydige og hederlige mennesker holdes i stor akt og ære i verden. De er menighetens første menn. De mener sig aa være Guds venner, naar de drikler, driver brennevinshandel, bygger praktige bygninger, gaar i klædesklæder, og blir storkarer. Saadanne dydige og hederlige menn har ingen synd aa angre. Og den som ikke har synd aa angre, han trenger ikke om aa være bedrøvet, han blir aldrig tungsinnig, han kan ikke bli betynget ved den Helligaand. Og hvorledes skal han komme i barnsnød, naar han ikke er fruktsommelig.*)

Men Jesu sørgende disipler er i barnsnød, saa lenge til det nye menneske blir født. Men naar det nye menneske er født, kommer de ikke lenger sin trengsel i hu, av glede over at et menneske er født til verden. Om denne aandelige barnsnød taler nu Frelseren i dagens evangelium. Han sier nemlig til sine disipler: «Naar kvinnen føder har hun smerte, fordi hennes time er kommen; men naar hun har født barnet, kommer hun ikke lenger sin trengsel i hu, av glede over at et menneske er født til verden.» Det er: I skal vorde bedrøvet, men eders bedrøvelse skal vorde til glede. Saaledes har da Frelseren paa dette sted forklart hvorledes den nye fødsel foregaar. Det skjer med sorg og bedrøvelse, eller med angst og møie. For syndens skyld blev baade den naturlige og den aandelige fødselssmerte eller barnsnød lagt paa mennesket. Men som sagt er, den ufruktbare kommer ikke i barnsnød. Og hvorledes skal de komme i barnsnød som aldrig har undfanget eller blitt fruktsommelige. Peter skriver til de kristne at de er gjenfødte av

*) tung og fruktsommelig sies i kvænsk med samme ord. O. a.

uforgjengelig sæd. Og med de ord giver han til kjenne, at uten sæd kan ingen bli fruktsommelig. David vitner at han er født av syndig sæd, nemlig det gamle menneske, som er fordervelsen underlagt. Det gamle menneske er født av syndig sæd. Og derfor vedblir det gamle menneske aa være syndigt, saa lenge det lever. Men det nye menneske er født av ufordervet sæd, og derfor skal det ikke se tilintetgjørelse.

Og naar nu mange er blitt delaktige i den uforgjengelige sæd, saa var det nødvendigt aa prøve hvor mange det er paa dette sted som er blitt fruktsommelige av denne sæd, saa at ikke nogen hore, som har lyst aa skjule sitt svangerskap, skal faa anledning til aa drepe sitt foster. Det er bedre at alle sladderkjeringer i bygden faar vite hvor mange som i disse tider er blitt fruktsommelige, av den uforgjengelige sæd, saa de ikke skal trenge om aa ha saa meget prat om hvem som er rette faren til det nye menneske. Hvem vet om alle barnemødre har havt rett greie paa det. Men nu burde all ære frarøves dem som er blitt fruktsommelige av den uforgjengelige sæd. For det er ikke alle som er istand til aa snøre sig saa, at de kan skjule det. Jeg vil give alle som er i velsignede omstendigheter, det gode raad, at de skal give sig til kjenne, og sie til alle folk i bygden hvem det er som har gjort dem fruktsommelige. Jeg raader alle Frelserens brudepiker til aa bekjenne med sukk og taarer hvem som har gjort dem fruktsommelige. Bekjenn, I Jerusalems døtre, bekjenn, I Sions døtre, hvem det nye menneskes rette far er. Bekjenn med taarer og sukk, at I har faatt ophavet til frukten av den uforgjengelige sæd, og serlig naar fødselsveerne begynner aa gaa haardt paa, saa rop med saa høi røst at alle nærkoner hører det, og sig fra med frimodighet hvem som er rette faren. Og kom ikke inn i kirken paa horevis, men bed det nye menneskes rette far, at han, som har gjort sin brud fruktsommelig av den uforgjengelige sæd, under løvte om ekteskap, vilde take eder inn i kirken paa brudevis, og give eder trolovelsesringen paa fingeren, og ærens krone paa hovedet, naar I giver ham eders hjerte for evig tid. Hør du himmelske brudgom, naar din fattige brud roper ditt navn i fødselsveerne. Fader vaar, du som er i himmelen o.s.v.

Evangelium Joh. 16, 16—22.

Efter vaart hellige evangeliums veiledning skulde vi idag ved Guds naade tale om og overveie hvorledes Frelserens brud, som er blitt fruktsommelig av uforgjengelig sæd, roper i barnsnød.

1. Hvorledes Frelserens brud blir fruktsommelig av den uforgjengelige sæd.
2. Hvorledes Frelserens brud opfører sig i sin velsignede tilstand.
3. Hvorledes Frelserens brud roper i barnsnød, og bekjenner den rette Faders navn.

Give Gud sin velsignelse til alle som er fruktsommelige og i barnsnød, at de maatte være istand til med taalmodighet aa bere sin byrde, og at det nye menneske lykkelig maa fødes til verden!

1. Hvorledes Frelserens brud blir fruktsommelig av uforgjengelig sæd. Naar apostelen Peter skriver til de kristne, at de er fødte av uforgjengelig sæd, forstaar han med den uforgjengelige sæd Guds ord, som paa mange steder i skriften liknes ved en sæd. Men Frelseren selv kalles kvinnens sæd, Abrahams sæd, Davids sæd, hvorav vi forstaar, at med den uforgjengelige sæd menes det ord som blev kjød, og det ord som i menneskehjertet virker en vidunderlig forandring, eller ophavet til det nye menneske. At ingen kvinne blir fruktsommelig uten sæd, det vet vi. Saaledes kan heller ikke Guds menighet, som i skriften kalles Frelserens brud, bli fruktsommelig uten sæd. Frelserens brud blir fruktsommelig, naar hun ligger hos den Helligaand, eller i Frelserens fang. Da utgyter han sin uforgjengelige sæd i brudens hjerte. Og dersom det menneske i hvis hjerte den uforgjengelige sæd utgytes, var ren jomfru, blev hun straks fruktsommelig. Men det er ikke andre som er rene jomfruer enn jomfru Maria. Alle andre er djevelens horer. Og nogen har horet med saa mange, at de er blitt ufrugtbare. Men av disse djevelens horer maa Frelseren velge ut nogen til brud, og hun blir fruktsommelig av hans helli-

ge og uforgjengelige sæd. En ordentlig kar vilde ikke gjerne take en annen manns hore til hustru, men Frelseren maa take den ondes hore til brud. Har du fortjent denne store kjærlighet, du djevelens hore? Er du verdig, saadan som du er, aa sitte i Guds Søns fang? Er du verdig, du djevelens hore, aa gaa med ærens krone? Nei, du er visst ikke verdig. Er det lang tid siden du laa i den ondes fang og lo som en sluske, og spottet den himmelske Faders taarer? Hvorledes er du nu blitt Frelserens brud? Da du laa i den ondes fang, da var du fager for verden, med gullkjede om halsen, gullhjerte i barmen, og silkekjole paa. Da du ikke lenger dudde til hore for den onde, tok Frelseren den ondes hore til brud. Djevelens engler spyttet paa henne, og sa: er en saadan Guds Søns brud, som skjenner saa skamløst paa hederlige folk? En blottet, skurvet og gammel hore, full av stinkende saar, som uterlighetens materie flyter av. Nei, hun duer ikke engang til hore for den onde, langt mindre til brud for Frelseren. Ja, saaledes tenker djevelens dydige horer, som innbiller sig at de duer til brud for Frelseren. Nu kommer ogsaa englene fra himmelen og skal se hvor fager Frelserens brud er. Peter sier nemlig at forsoningen er en stor hemmelighet, som englene begjerer aa skue inn i. Himmelens engler gleder sig over én synder som omvender og forbedrer sig. De undres nok ogsaa over at djevelens hore skal due til brud for Guds Søn. Men hennes skjønhet bestaar i at hun er saa bedrøvet, at hun vasker Frelserens føtter med taarer, at hun kysser Frelserens føtter, at hun elsker saa meget, og derfor er hennes mange synder henne forlatte. Men om nu nogen djevelens horer blir fruktsommelige av den uforgjengelige sæd, saa maa du ikke tro at det er mange som blir staaende i ekteskapet. Gud bød en profet aa take en hore til hustru, og profeten bad henne at hun maatte nu nøie sig med én mann. Men skjøken kunde ikke holde sig, hun elsket andre menn akkurat som før. Kan en ordentlig kar elske en skjøke, som er hore for mange menn? Og en saadan skjøke var Israel.

2. Hvorledes Frelserens brud gjør i den velsignede tilstand. En kvinne som er fruktsommelig, sies aa være i velsignede omstendigheter. Og til visse er Frelserens tilkommende brud i velsignede omstendigheter, naar hun er blitt fruktsommelig av den uforgjengelige sæd. Men med denne velsignelse følger ogsaa stor møie. Herren sa til kvinnen: «Jeg vil mangfoldiggjøre din møie og ditt svangerskap.» Under denne møie blir Frelserens brud utaalmodig og tungsint. Hun stoler stundom for meget paa sin egen kraft. Nogen vet ikke engang naar og hvorledes de er blitt fruktsommelige. De kjenner bare at de er tyngre av sinnelag enn før. De synes selv, og konerne i bygden synes ogsaa, at de er ikke i sitt gamle lag. Og naar de enda ikke er bundne til nogen viss mann ved ekteskap, blir ett saadant tungsinn en skam. De vil ikke fortelle om sin tilstand til nogen. Nogen aandelige horer driver fosteret ut med kviksølv, taker inn ormetalg blandet med djevelsmøk og den døde tros slim, eller de snører sig saa haardt om livet, at folk ikke skal se hvad tilstand de er i. Og denne djevels-kunst har mangen gang drept den Helligaands frukt. Vi sa nylig at horerne slett ikke vil bli fruktsommelige, de vil bare tilfredsstille kjødets lyster. Derfor driver de hor med mange avguder, og likefullt vil de ha navn av aa være Frelserens brud. De innbiller sig at de elsker Jesus. For alteret kysser de Jesus med Judas's kyss, men bakom kirken kysser de djevelen. De kommer for Jesu alter og taker nytt pant og ny forsikring paa, at de skal være tro inntil døden, men bakom kirken taker de nytt pant av djevelen, med det forsett at de aldrig skal forlate ham. Og naar de ser at Frelserens brud er saa sorgfull, at hun graater og sukker, idet hun berer Jesu kors, da tenker den ondes horer: «Gud bevare mig fra aa bli tullatt!» Naar Frelserens brud er i samvittighets-nød, tenker den ondes hore: «dette er ikke annet enn den onde aands virkning.» «De gjør sig bare til saadan.» Men selv om den ondes horer ikke paa nogen maate vil bli fruktsommelige, hender det av og til at de blir det, imot sin vilje. For enhver som synes det er herligt aa ligge i den ondes fang, staar først den Helligaands virkninger imot. Hun vil aldeles ikke rive sig løs fra klørne til den onde, om saa den himmelske Fader ligger paa sine knæ og beder henne, graater og sukker og sier: kjære, kom nu, og ligg ikke lenger i djevelens fang! Men nei, den ondes hore la-

ter som hun ikke hører. Hun ligger bare i den ondes fang og ler, og later den onde trykke sine bryst for all verdens øine. Og i denne kjødsforlystelse spotter hun den himmelske Faders taarer, og sier til den sorgfulle Fader: «ja, kom bare og slaa mig, om du tør!» Men det hender av og til at den himmelske Fader rykker sitt barn med magt fra den onde. Og da blir den ondes hore riktig skamfull, saa hun maa skjule sitt aasyn for Gud og mennesker. —

Mennesket gjør ingen motstand, naar den onde vil forlokke det med kjærlighet til verden og kjødet. Den onde trenger ikke om aa løfte henne op i sengen med magt. Nei, den ondes hore legger sig selv ned, blotter sitt bryst, taker selv op kjolen, klær enda av sig skjorten, om det trenges, og sier til den onde: kom nu og legg dig, om du har lyst! Men naar Guds Søn vil ha henne til brud, da er den ondes hore undselig. Guds Søn faar ikke engang komme henne nær. Guds Søn faar ikke engang røre ved hennes haand, enn mindre ved hennes bryst. Naar Guds Søn taker til aa snakke til henne om ekteskap og bryllup, da blir den ondes hore stundom rød som lever, og stundom hvit som et lik. Naar Guds Søn sier til den ondes hore: «Ifall du vil inngaa ekteskap med mig, maa du klæ dig nøken, og jeg skal give dig hvite bryllupsklæder, og ærens krone.» Da blir den ondes hore vred, og sier til den himmelske brudgom: Skal jeg klæ mig nøken for dig og all verdens øine! Det gjør jeg ikke, om jeg saa fikk tre himler i løn. Jeg viser ikke alle skammelige punkter frem for verden, jeg vil ikke bli ærløs.

Aa du har nok ligget nøken sammen med den onde i mørket under dydens dekke; men da har du ikke visst noget av skam. Men naar Guds Søn krever at du skal klæ dig nøken i kristendommens lys, for all verdens øine, da er du saa undselig at du skjuler ditt aasyn av ære for verden. Men det vil jeg si'e dig, du den ondes hore, at du faar aldrig bryllupsklær, dersom du ikke klær dig nøken for all verden. Verdens dydige horer har nok godt av aa se hvor fæl den ondes hore er, naar hun staar nøken og blottet, skurvet og full av stinkende saar, for Guds trone, og for de hellige englers øine. Verdens dydige horer spør: er det saadan Guds Søns brud er? Ja, saadan er hun. Hun er ikke bedre enn en djevletispe. Og saa begynner verdens dydige horer aa spytte paa henne, og sier: gaa til helvede! Er en saadan djevletispe Guds Søns brud? Ja, saadan er hun; hun er ikke penere. Verdens dydige horer mener at Guds Søns brud maatte være fager elle være som en engel. Men nei, hun er ikke bedre enn en djevletispe. Men den ondes hore, hun er fager for verden. Hun er saa fager, at hun skinner i dydens gull. Hun har gullkjeder om halsen, gullhjerte i barmen, gullringer paa hver finger, dertil ørenringer, blottet bryst, silkebaand og brystpanser. Hvorledes skulde hun ellers due til hore for den onde, dersom hun ikke var fin. Det er noget annet enn Frelserens fattige brud, som ingen ting har aa skjule sin nøkenhet med.

3. Hvorledes Frelserens brud roper i fødselsveer, og bekjenner den rette Faders navn. Naar en djevelens hore, saadan som det nu er sagt, imot sin vilje blir fruktsommelig av den Helligaands uforgjengelige sæd, da kommer de fødselssmerter som Gud for syndens skyld har lagt paa dem som skal føde, baade i naturlig og aandelig forstand. Nogen faar gaa i lengere tid tungsinnet, sorgfull og nedtrykte av syndebyrden, førenn den tid kommer at det nye menneske skal fødes. «Naar kvinnen føder, har hun smerte,» sa vaar Frelser, og han forklarte denne smerte for sine disipler paa den maate, at det er en aandelig angst, som Jesu rette disipler ikke kan undgaa. «I skal graate og hyle, men verden skal glede sig.» Denne graating og hyling kom over Jesu disipler, naar de lengtet efter Jesu naadige nærværelse. Og denne sorg, som er nødvendig for alle, er sorgen efter Gud, og den virker omvendelse til salighet, som ingen angrer paa. Den kalles samvittighetsnød, og er den aandelige smerte, som gaar forut for den nye fødsel. Men saa snart Jesu disipler kommer i sorg og graat, da blir verden glad. Trollene begynner aa le, naar Jesu disipler graater, og i skogdjevlenes øren lyder denne disiplenes jammer som ulvehyl. Naar de angrendes taarer brenner i de sorgløses samvittighet, da sier den døde tros bekjennere: «hvad er dette for hyling!»

Og hvorav skulde vel de blinde stakkare kjenne aarsaken til at Jesu fattige disipler graater. De mener at en saadan angst hos de vakte kommer fra den onde. Men naar de selv hyler hos brennevinshandleren, da sier de: «dette er den Helligaands virkning.» Men verdens glede er ikke langvarig. Naar nemlig disiplenes sorg vendes til glede, da blir alle troll sinte, og mener at de blir spottet.

Men rop i fødselsveer, du Jesu brud, rop dristig, graat, sukk og hyl, saa røsten høres fra det dype, like til himmelen. Hold ikke op med aa sukke og jamre, førenn brudgommen kommer og trykker dig til sitt bryst! Omfavn hans knæ, og bøi dine knæ i den Herres Jesu navn, og sig: Du korsfestede og tornekronte konge! jeg er uverdig til den naade og trofasthet som du har gjort imot mig. Jeg har før spottet dine taarer, og trakket paa ditt blod, jeg er saaledes uverdig til aa helle mitt hoved til ditt bryst. Men kom ikke ihu det forgagne, men tak mig nu inn i kirken paa brudevis, og tak mig med dig inn i ditt rike. Amen.

Nr. 32. Fjerde søndag efter paaske.

Din ondskap tukter dig, og dine frafall straffer dig; erkjenn da og se, at det er ondt og bittert, at du forlater Herren din Gud, og at frykt for mig ikke kommer over dig, sier den Herre, Herre, herskarernes Gud. Jer. 2, 19.

Her i Jer. 2, 19. faar de forherdede og ulydige barn høre hvorfor de blir tuktet. De forherdede barn mener vel at de blir tuktet uten aarsak. Men nu hører vi av forannevnte ord av profeten Jeremias, at din ondskap tukter dig, og dine frafall straffer dig. Gud klager paa mange steder over at Israels barn var blitt ulydige, og ikke vilde late sig tukte. Hvem vet om menneskenes barn nu er blitt bedre enn da, i det gamle testamente, da den himmelske Fader maatte tukte Israels barn bare med strenghet, nemlig med krig, hunger og sykdom, og likevel var de saa forherdede, at de tok ikke imot tukt. De trodde ikke at det var for deres ondskaps skyld at Gud saaledes tuktet dem, men de mente at Gud tuktet dem uten aarsak. De sa ogsaa ofte: «Herren gjør ikke rett med oss.» Gud var efter deres mening alt for streng til aa straffe, og en urettferdig dommer, som ikke skjønte paa deres gode gjerninger, men straffet dydige folk uten aarsak. Israels barn omvendte sig derfor ikke, enda de blev saa haardt straffet. De blev bare forherdede. De sluttet til slutt op med aa dyrke avguder, da Gud slog dem saa haardt, at de ikke lenger hadde kraft til aa stampe imot, men hykleriet og hjertets ondskap blev bare større ved Guds tuktelse. De ydmyket sig ikke under Guds veldige haand, om enn nogen bekjente sine synder og lovte aa omvende sig, da de efter det babylonske fangenskap sluttet med aa dyrke synlige avguder. De gikk siden over til hykleri, og blev gjerningshellige, saa som farisæerne, som stundom bad paa torgene, for at de skulde sees av menneskene. Men er nu folk blitt bedre enn den gang, da Gud maatte tukte dem med strenghet for deres ulydighet? Jeg mener at denne tids mennesker blir verre, og ikke bedre, ved Guds tukt. For Gud har visstnok til alle tider tuktet de forherdede ved sykdom, ved hunger og dyrtid, men der er ikke ved denne tukt blitt nogen forbedring, ikke engang i det utvortes levnet. Drukkenskap, stas, eller hovmod og horeriets synd er ikke blitt mindre for ett eller to uaars skyld. Hvor smaatt det enn kunde være om mat i landet, har ikke derfor stoltheten ydmyket sig, og stas og drukkenskap er ikke

blitt mindre. Om det var misvekstaar, har nok derfor folk vært i stand til aa drikke og slaas, drive hor og stjele. Ingen har tenkt at dette er en straff fra Gud, for vaar ulydighet og gjenstridighets skyld. Men heller var det saa, at des mer Gud straffet dem med hunger og dyrtid, des mer opegget til det onde blev folk. Om det kom sykdom inn i menigheten, og nogen fallt for den, saa blev ikke hovmod og stas dermed mindre, men heller blev de andre derved mer opsatt til ondskap, ja de har enda bannet, naar Gud har straffet dem. De har drukket drakegift paa de dødes grav, og barnene har kivtes og slaass om arven efter foreldrene. Ingen har gaatt i sig selv og tenkt at denne sykdom kan hende er en paaminnelse ovenfra, at vi skal tenke efter hvor menneske-sjælene blir av, naar der leves et saadant ugudeligt levnet.

Jeg har sett nogen forherdede barn spotte sine foreldres taarer, og sie: «aa ja, kom bare og slaa, om du tør». Saaledes har ogsaa den gamle Adams barn spottet den himmelske Faders taarer og sagt: «aa! kom bare og slaa, om du tør!» Naar Faderen har tuktet dem med hunger og dyrtid, har de sagt som en bonde sa, da han gikk til kirken paa bededag: «Ham der skal vi tjene, og et saadant aar er det blitt.» Hans mening var uten tvil den, at det kunde gaa an aa tjene Gud naar det blev godt aar, men naar det blev uaar, var det ikke verdt aa tjene ham. Denne mann hadde allikevel den tro, at det er Gud som giver godt aar. Men ikke alle forherdede har den tro, at det er Gud som giver, og Gud som taker, men de mener at det er mennesket selv som fortjener det med sitt arbeid. Saa har vi altsaa sett at mennesket slett ikke giver sig for svøpen. Hesten og oksen gaar nok dit de blir drevne med svøpen, men mennesket har saa forherdet hud, at om Gud aldrig saa meget straffer det med sykdom, hunger og blodsutgytelse, gaar det allikevel ikke den vei, som Gud vil føre det, men det vil bare leve efter sin egen vilje, hvor galt det enn skulde være. Derfor klager ogsaa Herren ved profeten Esaias 1, 3: «En okse kjenner sin eiermann, og et asen sin herres krybbe, men Israel kjenner mig ikke, mitt folk forstaar ikke.»

Saaledes har folk foraktet Guds naadige tukt. De timelige tuktelser virket ingen forbedring hos dem. Des mer de blev slaatt, des mer forherdet blev de.

Men den himmelske Fader har i sin haand ennu et annet ris, eller en aandelig tukt, hvormed han har faatt nogen, om enn faa sjæle til aa lyde. Men det er ikke mange som taker imot denne tukt heller. For da Gud ved sin aand vilde tukte Adams barn, til eksempel Kain, kom det først over dem en gruelig dødsfrykt. Da Herren refset Kain saa strengt, blev han forskrekket, og sa: «Min misgjerning er større enn at jeg kan bere den.» Det vil sie: min synd er større enn at den kan bli mig forlatt. Men Kain kom ikke lenge ihu denne refselse av Guds aand, enda han først kom i saa stor frykt for døden, at han mente at alle vilde slaa ham ihjel. Da blev det ogsaa saa stor tvil hos Kain, at han trodde ikke han kunde faa sin synd forlatt. Men denne frykt varte ikke lenge hos ham. For Kain selv og hans barn blev verre og verre, saa at Gud maatte sie: «Min aand skal ikke dømme blandt menneskene evindelig; ti det er kjød.» Og hvorledes kan vel Guds aand lenger dømme mennesket, naar mennesket forherdes ved denne dømming. Saaledes gik det da, og saaledes gaar det ogsaa nu, at Guds aand slutter med aa refse, naar ikke mennesket taker imot tukt. Guds aand refset den gang de forherdede ved den rettferdige Noas munn, men den tids forherdede mennesker tok ikke imot hans advarsler. Derefter refset Guds aand ved Moses, men den tids mennesker blev bare vrede paa Moses, og sa: «Er det bare ved Moses Gud taler?» Og nogen sa til Moses: «Du gjør alt for meget; ti det hele folk er helligt.» De syntes at hele folket var helligt, og det enda dette folk var stolt, lettsinnigt og gjenstridigt. Skjønt de danset omkring gullkalven, saa som skrevet er: «Folket satte sig ned for aa æte og drikke, og stod op for aa leke.»

Guds aand refset verden ved profeternes munn; men for denne refsing blev folk vrede paa profeterne, og forfulgte dem. Derefter refset Gud verden ved døperen Johannes; men verdens herrer sa at «han har djevelen.» Serlig var de dydige horer vrede paa Johannes, fordi han

skjente paa dem, og en kongelig hore fikk ikke samvittighetsro, før Johannes blev halshugget. Til sist refset Guds aand verden ved Frelseren, men da sa vingaardsmennene: «Dette er arvingen; kom lat oss slaa ham ihjel, saa blir arven vaar!» (Mark. 12, 7.). Og det gjorde de ogsaa; de slog herlighetens Herre ihjel. Og da Guds aand til slutt refset verden ved apostlenes og de kristnes munn, da blev verdens sorgløse først rett forherdet, og tok til aa suge de kristnes blod.

Men de faa sjæle som ved den Helligaands refselse er blitt var at det tidligere ugudelige levnet ikke duer, de take nu imot den himmelske Faders naadige tukt, med ydmykhet og takknemmelighet, saa han kan faa opdrage dem til folk. Om de blev saa ydmyke at de kunde kysse Faderens ris, saa vilde Faderen take dem i sitt fang igjen, og trykke dem til sitt bryst. Han vilde kysse dem, og avtørre deres taarer, og sette dem op paa sitt bord, og give dem smør og honning i forlik. Bøi eders knæ, I tuktede barn, som Faderen med sitt ris har lært aa lyde! Bed ham at han vilde forlate eder alle overtredelser og synder, hvormed I har støtt ham og saaret hans hjerte. Hør, kjære Fader, de angrendes, sørgendes og nedtryktes sukk! Fader vaar du som er i himmelen o.s.v.

Evangelium Joh. 16, 5—15.

I vaart hellige evangelium sier Frelseren til sine disipler: «Naar den Helligaand kommer, skal han overbevise verden om synd og om rettferdighet og om dom.»

Vi skal da ved Guds naade se paa hvorledes den Helligaand overbeviser verden om synd og om rettferdighet og om dom.

Vi hører i evangeliet paa idag, at den Helligaand refser ikke disiplene, men at den Helligaand er deres trøster eller talsmann, og veileder dem til al lsannhet. Disiplenes hjerter fylles med sorg, naar Jesus gaar bort, og later dem bli igjen og graate og hyle, idet de lengter efter Jesu naadige nærværelse. Dersom ikke den Helligaand kom til dem som trøster, naar Jesus er borte, vilde de segne om av sorg og lengsel. Men naar den Helligaand trøster dem, og giver dem det vitnesbyrd at de er Guds barn, om enn djevelen og verden ofte vil røve troen ifra dem, og senke dem ned i fortvilelse, giver allikevel den Helligaand dem frimodighet til aa tale om den korsfestede Frelser. Og for denne frimodighets skyld, blir Jesu disipler hatet og forfulgte av verden.

1. overveielse: Den Helligaand overbeviser verden om synd. Hvad er det nu for synd som den Helligaand overbeviser verden om? Frelseren har selv sagt at den Helligaand overbeviser verden om synd, fordi de ikke tror paa mig. Her hører vi at den Helligaand refser eller overbeviser verden om vantro. Og Luther har ogsaa vitnet at vantroen er den største synd mot Frelseren. Men naadetyvene, som uten anger tilegner sig Guds naadeløvter, mener sig aa tro paa Jesus, og de sier: «vi ligger hver dag ved foten av Jesu kors, den Helligaand overbeviser ikke oss om vantro. Men disse vakte, som aldrig taler om tro og kjærlighet, men bare taker paa folk med dom og forbannelse, de har vel ikke stor tro selv, og derfor vil de ogsaa frarøve andre den troens gnist de har.» Ja, saa mener naadetyvene, at det er saadanne den Helligaand overbeviser om den synd at de ikke tror paa Jesus, og derfor er det vel de gneller i kirken. Men bry dig ikke, du naadetyv. Det kan være at du nu har en fast tro, men hvem vet hvor fast din tro er, om den kommer under prøvelse. Dersom naadetyvens samvittighet vaakner, blir den døde tro, som han nu har i hodeskallen, taken fra ham, og da vil det gaa ham som Peter. Han var ogsaa en saadan troeshelt, førenn hans tro kom under prøvelse, men i fristelsens tid sviktet alt. Den Helligaand overbeviser nu verden, og serlig naadetyvene, om synd, fordi de ikke tror paa Jesus, om de enn mener sig aa tro. Men de dier sine egne bryst, naar de mener sig aa die Jesu bryst. De ligger ved foten av djevelens kors, naar de mener sig aa ligge ved foten av Jesu kors. Den onde har kvervt deres syn, og derfor holder de den Helligaands virkninger for den onde aands virkninger. De kristne blir i djevels-trælens øine til villaander. Jøderne hadde ogsaa sterk tro paa Gud, men allikevel hatet og forfulgte de de

kristne. Saaledes er der ogsaa nu et aandeligt hat i naadetyvens hjerte. Naadetyven hater de kristne, serlig for den saks skyld, at den Helligaand gjennem de kristnes munn overbeviser dem om synd. Den Helligaand overbeviser dem gjennem de kristnes munn om drukkenskap, om bannskap, om gjerrighet, om stolthet, om hat, om horeri og stas, som altsammen kommer av vantroen. Men fordi den Helligaand saaledes refser og overbeviser, blir nu de sorgløse og naadetyvene vrede, og sier: «du er hovmodig, du er en villaand, naar du ikke giver folk samvittighetsro.» Allikevel gaar det med naadetyven som ordsproket lyder, at kraaka roper paa sitt eget navn.» Selv er de hovmodige, men mener at andre er det; selv blir naadetyven vred, men mener at andre blir vrede; selv er naadetyven en villaand, men mener at andre er det.

2. overveielse: Den Helligaand overbeviser verden om rettferdighet, for Guds rettferdighet er nu aapenbaret ved Jesu død. Naar Gud ikke sparte sin enbaarne Søn, men lot ham lide den syndens straff som vi skulde ha lidt, saa har Gud saaledes aapenbaret sin strenge rettferdighet. Men de sorgløse og naadetyvene vil ikke vite av Guds rettferdighet. De taler bare om naaden, og mener at der slett ikke er vrede i faderhjertet, men bare kjærlighet. Men at der i faderhjertet er en gruelig vrede over synden, det har den himmelske Fader selv givet til kjenne, da han svetet blod i Urtegaarden, og lot sitt blod utflyte til siste draape. Hvorledes skulde vel ellers Guds strenge rettferdighet blitt opfyllt. Naar Faderen for syndens skyld vredes paa de ulydige og forherdede barn, som spotter hans taarer, og sier: «aa, kom bare og slaa, om du tør!» men han likevel ikke har hjerte til aa jage slike forbannede horer, tyver og mordere ut av sitt hus, saa sier naadetyvene: «nei, der er da ikke vrede i faderhjertet. Han hadde vel alt for lenge siden jaget oss til helvede, dersom han var blitt vred paa oss. Men han er ikke blitt vred paa oss, enda vi er horer og tyver.» Ja saa, er ikke Faderen blitt vred paa eder? Men dersom han ikke var blitt vred paa eder, saa hadde han ikke trengt om aa lide helvedes angst og pine for eders skyld. Men han var blitt saa gruelig vred paa de ugudelige og forherdede barn, at dersom ikke kjærligheten hadde hindret ham deri, hadde han straks latet dem selv gaa til helvede. Hadde der ikke vært vrede i faderhjertet, men bare kjærlighet, saa hadde han uten lidelse kunnet forlate dem deres urettferdighet; men paa grunn av vreden, eller den strenge rettferdighet, maatte han selv gaa til helvede. De ugudelige og forherdede barn har styrtet ham ned dit. Og nu maa I enda le attpaa, naar I har styrtet eders Fader i helvede. Naar barnene gjør galt i nabogaarden, faar faderen betale skaden.

Men nu overbeviser den Helligaand verden om denne rettferdighet. Om enn skaden nu er betalt, og Guds strenge rettferdighet er fullbrakt ved Frelserens død, bryr de sorgløse og forherdede sig ennu ikke om det, men de ler enda paa hans grav, og sier: «nu kan Faderen komme og piske oss, ifall han er blitt vred paa oss.» Fadermorderne pisser og skiter paa hans grav, og sier: «staa nu op og æt, om du er sulten.» Jeg tror at den onde selv maatte refse saadanne, dersom den Helligaand ikke refset dem. Men hvad bryr saadanne forherdede aander sig om refselse. De blir bare mer forherdede, og sier som ypperstepresterne sa til Judas: «hvad kommer det oss ved? Se du dertil!»

3. overveielse: Den Helligaand overbeviser verden om dom, fordi denne verdens fyrste er dømt. Ved Frelserens lidelse og død er nemlig verdens fyrste nu dømt, enda han er saa stor en herre, at han taker ikke imot Guds dom. Der er saa stor egenhet og saadant aandeligt hovmod hos ham, at han kan ikke erkjenne sig skyldig. Han taker ingen urett paa sig, men staar paa det at han er den samme lysets engel som han var fra begynnelsen. Og da han ikke taker paa sig nogen synd, mener han at Gud var hovmodig, naar han kastet en saa dydig og from mann i helvede. Men allikevel er han nu dømt, og for denne dom er han blitt saa gruelig vred paa den himmelske Fader. Ikke bare fordi den himmelske Fader har jaget ham bort fra sin gaard, men ogsaa derfor er den onde blitt vred, at Faderen ikke jager de angrende sjæle bort fra sin gaard, enda de er horer og tyver. Ja, den onde, som er Guds barns anklager natt og dag, beskylder Gud for

urettferdighet, og sier: «Jeg er eldste barnet, og har aldrig gjort nogen urett imot dig, skjønt du har ropt ut for verden at jeg er en manndraper og løgnens far, og du har jaget mig bort fra din gaard, og bedt mig gaa til helvede. Og denne forlorne søn, som har satt alt sitt overstyr med skjøker, og kommer hjem som en annen fillefant, ham taker du imot med glede. Det er ikke rett gjort,» sier den onde. Nu sier Gud til den onde: Jeg er selv faren ned til helvede, jeg har lidt helvedes angst og pine for denne forlorne søn, jeg har saaledes for en stor og kostelig løsepenge løskjøpt ham fra djevelens vold. Hvad mer krever du saa av mig? Du er da vel en rett og hederlig mann, skjønt du er en stor skjelm. Du er da vel tilfreds nu, med den løsepenge du har faatt. Men nei, den onde er ikke tilfreds med den løsepenge, men han krever at alle barn skal jages bort fra farsgaarden, enda Faderen har betalt djevelen den fulle løsepenge for dem, til deres gjenløsning. Og paa grunn av denne gjenløsning har den onde ingen magt mer over Guds barn, dersom de ikke med forsett giver sig i hans vold. Men verdens barn vil ikke vende om og komme tilbake fra djevelens rike, enda den himmelske Fader har betalt den fulle løsepenge til deres sjæles forløsning. De er blitt saa fremmede for farsgaarden, at de holder den røveren, som tok dem, mens de var smaa, og førte dem borte fra den rette farsgaard, for sin rette far. De har saaledes glemt Faderens godhet og kjærlighet, at de kjenner ham ikke mer. Dersom nu Faderen kommer med riset, og vil faa dem hjem fra sjælefiendens gaard, saa blir de vrede paa Faderen, og sier: «Du er ikke vaar rette Far, naar du kommer og vil piske oss. Se, her er en bedre far; han pisker oss aldrig.» Verdens barn sier, naar de ser nogen som er i samvittighetsnød: «Gud piner ikke sine barn paa den maate. Det er den onde som virker saadan pine.» Skjønt nu skriften paa mange steder sier, at «den Herren elsker, den tukter han,» saa tror ikke verdens barn allikevel at Gud tukter paa den maate, men de sier at det er den onde som virker saadant. Nu refser den Helligaand verden, fordi menneskene ikke vil vende tilbake til den himmelske Fader, enda han har gjenløst dem med sitt dyre blod, og født dem med stor smerte og blodsutgytelse. De vil altid bo i sjælefiendens gaard, enda verdens fyrste er dømt, saa han skulde ikke ha nogen magt over en eneste sjæl, ifall alle gjennem sann anger og omvendelse vilde vende tilbake til farsgaarden. Men verdens barn har saa lenge vært vant til aa tjene den onde, at de vil ikke komme tilbake til Faderen, som de alt for lenge siden har glemt. Bare de faa sjæle som taker imot tukt, naar den Helligaand overbeviser dem gjennem samvittighetsnød, de kommer fattige, nøkne og som fillefanter til farsgaarden. Saaledes maatte den forlorne søn, som hadde satt overstyr sin Faders gods, og ødt bort all sin eiendom med skjøker, til slutt komme til Faderen, og sie: «Fader! jeg har syndet mot himmelen og for dig, og jeg er ikke lenger verd aa kalles din søn, men lat mig faa være som en av dine daarligste tjenere.» Se nu, I faa sjæle, som har kjent Faderens tukt, naar den Helligaand overbeviste eder om synd og om rettferdighet og om dom, se hvorledes Faderen taker imot den forlorne søn med glede, naar han kommer ydmyk og angrende til farsgaarden. Bed, I faa sjæle, som paa samme maate er komne til farsgaarden, at han vilde bevare eder for djevelens fristelser, saa at ikke djevelen med sin list skal faa lokke eder til aa gaa tilbake til sjælefiendens gaard for annen gang. Hold eder nu hjemme, smaabarn! Hold dig nu hjemme, du forlorne søn, og gaa ikke atter bort fra Farsgaarden, saa ikke Faderen skal faa ennu større pine for din skyld. Amen.